

T.C.

**KARAMANOĞLU MEHMETBEY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**ABD HEGEMONYASINI DIŞ MÜDAHALECİLİK ÜZERİNDEN İNCELEMELİK:
KOLOMBİYA, FARC, NARKO TERÖR**

**SIYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

Hazırlayan

Gamze TAŞCI

KARAMAN-2021

T.C.

KARAMANOĞLU MEHMETBEY ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**ABD HEGEMONYASINI DIŞ MÜDAHALECİLİK ÜZERİNDEN İNCELEMELİK:
KOLOMBİYA, FARC, NARKO TERÖR**

SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

Gamze TAŞCI

Danışman

Doç. Dr. Yiğit Anıl GÜZELİPEK

KARAMAN-2021

ENSTİTÜ TEZ ONAY FORMU

Doküman No	FR-285
İlk Yayın Tarihi	05.02.2018
Revizyon Tarihi	27.10.2020
Revizyon No	01
Sayfa No	1/1

ABD HEGEMONYASINI DIŞ MÜDAHALECİLİK ÜZERİNDEN İNCELEMEK: KOLOMBİYA, FARC, NARKO TERÖR

Tezin Kabul Ediliş Tarihi: 16.06.2021

Bu tez, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun 27.05.2021 tarih ve 20/392 sayılı oturumunda belirlenen jüri tarafından kabul edilmiştir.

Hazırlayan

Kalite Sistem Onayı

ÖNSÖZ

Çalışmam boyunca desteklerini ve kıymetli bilgilerini esirgemeyen manevi desteğini her zaman hissettiğim değerli danışman hocam Doç. Dr. Yiğit Anıl Güzelipek'e sonsuz teşekkür ederim. Aynı zamanda eğitim hayatım boyunca her zaman destekçim olan sevgili ailem özellikle annem ve babama, Çalışmamı yazma sürecimde varlıklarını ve desteklerini hissettirip yanımda olan canım arkadaşlarıma ve çalışmanın şekil olarak düzenlenmesinde değerli yardımlarını gördüğüm vefakâr dostum Burak Can Deveci'ye teşekkürlerimi borç bilirim.

Gamze Taşcı

ÖZET

Bu tez çalışmasında ilk olarak realizm teorisi üzerinden hegemonya kavramı açıklanmış ve ABD hegemonyasının dönemsel bazda nasıl yükseliş ve düşüşler yaşadığı incelenmiştir. Daha sonra tezin ikinci kısmında terör ve terörizm olgusu teorik olarak açıklanmış ve konunun asıl önemli kısmı olan narko terörizm kavramı detaylandırılmıştır. Son olarak üçüncü ve son bölümde ise bir Latin Amerika ülkesi olan Kolombiya’da terörün ve terör örgütlerinin ortaya çıkışı, özelde FARC (Kolombiya Devrimci Silahlı Ordusu) terör örgütünün ortaya çıkışı, gelişim ve barış süreci detaylı olarak ele alınmıştır. Aynı zamanda çalışmada, tezin asıl yazılma ve ortaya çıkma amacı olan Amerikan müdahaleciliği ve Kolombiya’ya olan etkileri incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Hegemonya, ABD Müdahaleciliği, Narko Terör, FARC*

ABSTRACT

In the thesis, first of all, the concept of hegemony has been explained through the theory of realism and how the US hegemony has experienced the rise and fall from time to time is examined. Later in the second part of the thesis, the phenomenon of terrorism and narco-terrorism is explained theoretically and the concept of narco-terrorism. Which is the main part of the subject, is detailed. Finally in the third and last part, the emergence of terrorism and terrorist organizations in Colombia a Latin America country the emergence of the terrorist organization FARC (Colombian Revolutionary Armed Army) development and peace process are discussed in detail. At the same time, American interventionism and its effects on Colombia, which was the main purpose of the thesis, were examined.

Keywords: *Hegemony, US Interventionism, Narco-Terrorism, FARC*

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	iii
KISALTMALAR LİSTESİ	vi
GİRİŞ.....	1
1.BÖLÜM: HEGEMONYA KAVRAMI VE ABD HEGEMONYASI.....	7
1.1. Realizm Nedir?	7
1.2. Neorealizm Nedir?.....	9
1.3. Hegemonya Kavramı.....	11
1.3.1. Hegemonya ve Tarihsel Blok.....	14
1.3.2. Sivil Toplum/Politik Toplum.....	14
1.3.3. Dünya Düzeni ve Uluslararası Örgütlenmeler	15
1.4. ABD Hegemonyası.....	15
2. BÖLÜM: TERÖR, TERÖRİZM, NARKO TERÖR	19
2.1. Terör Kavramını Anlamak.....	19
2.2.1. Terörizmin Tarihçesi	21
2.2.2. Terörizmin Nedenleri ve Amaçları.....	22
2.2. Terörizm Çeşitleri	23
2.3. Teröre Yönelim Nedenleri	25
2.4. Uluslararası Terörizm.....	26
2.5. Narko Terörizm.....	27
2.6. Terörizmin Etkileri	30
3.BÖLÜM: KOLOMBİYA, FARC, NARKO TERÖR ÜÇGENİ VE ABD MÜDAHALECİLİĞİ	33
3.1. Latin Amerika Bölge Karakteristiği.....	33

3.2. Kolombiya Ülke Profili	41
3.3. FARC (Fuerzas Armados Revalucianorias de Colombia) Terör Örgütünün Ortaya Çıkış Süreci.....	49
3.3.1. FARC Terör Örgütünün Narko Terörizmle İlişkisi	53
3.3.2. Barış ve Müzakere Süreci.....	60
3.4. Amerikan Müdahaleciliği	68
SONUÇ	76
KAYNAKÇA.....	80

KISALTMALAR LİSTESİ

ABD: Amerika Birleşik Devletleri

SSCB: Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği

IMF: Uluslararası Para Fonu

NATO: Kuzey Atlantik Paktı

FBI: Federal Soruşturma Bürosu

EOKA: Kıbrıslıların Milli Mücadele Örgütü

FLN: Ulusal Kurtuluş Cephesi

İŞİD: Irak Şam İslam Devleti

PKK: Kürdistan İşçi Partisi

BM: Birleşmiş Milletler

FARC: Kolombiya Devrimci Silahlı Ordusu

ELN: Ulusal Kurtuluş Ordusu

M-19: 19 Nisan Hareketi

BASK ETA: BASK Yurdu

USAID: Uluslararası Kalkınma Ajansı

NED: Demokrasi İçin Ulusal Yardım Kuruluşu

CIA: Merkezi Haber Alma Teşkilatı

NAFTA: Kuzey Amerika Serbest Ticaret Anlaşması

GİRİŞ

İlk olarak çalışmanın araştırma sorusu ve hipotezini ele alarak başlamak gerekirse; bu tez çalışmasında ABD hegemonyasının yıllar boyunca çeşitli kılıflar üzerinden, çıkarları doğrultusunda müdahaleci anlayışı ve Kolombiya Devleti üzerindeki etkisi araştırılmak ve bulgular ortaya konulmak istenmiştir. Çalışmanın hipotezine göre; ABD, narko terörizm gibi farklı motivasyonlar ile farklı coğrafyalarda hegemonya tesis etmekte, bu süreç ilgili devletin rızası ile olmaktadır. Çalışmanın alt sorusu özelinde, narko terörün bu süreçteki önemi ve etkisi üzerinde durularak konu detaylandırılıp açıklanmaya çalışılmıştır. Literatür taraması yapıldığında karşılaşılan konular genel anlamda Kolombiya Devleti'nin FARC (Kolombiya Devrimci Silahlı Ordusu) terör örgütü ile mücadelesi ve barış süreci üzerinde duran konulardır. Literatürdeki diğer çalışmalardan farklı olarak bu çalışmada hegemonik istikrar teorisi üzerinden Amerikan müdahaleciliği esas alınmıştır. Hegemonyasını devam ettirmek isteyen ABD'nin çabaları, ABD'nin bulduğu bu kavramlar üzerinden değerlendirmeler yapılarak hegemonik istikrar teorisinin en önemli kavramlarından biri olan rıza kavramının müdahalecilik anlayışının nasıl gelişim gösterip etkili olduğu anlatılmaya çalışılmıştır.

Kolombiya Devleti'nin yaşadığı terör sorunu narko terörizmle uyuşturucu kartellerinin de dâhil olması ile büyümüş ve uluslararasılaşmıştır. Tüm bu sorunlar yaşanırken uluslararası alanda hâkim güç olan ABD'nin Soğuk Savaş'ın bitimi ile komünizm tehdidi ortadan kalkmıştır. Bu durum sistemde düzeni sağlayacak hegemon gücün sorgulanmasına neden olmuştur. ABD hegemonik gücünü perçinlemek adına yeni arayışının cevabını bulmuştur. Terörizm kılıfı üzerinden müdahalelerini gerçekleştirmiştir.

Terörizm kavramı daha sonra 11 Eylül olayı ile önemini daha fazla arttırmıştır. Bu bağlamda, terörizm olgusu ciddiye alınmış ve uluslararası alana yansımıştır.

Çalışmanın ilk bölümünde hegemonya ve hegemonik istikrar teorisi üzerinden ABD hegemonyası anlatılmaya ve açıklanmaya çalışılmıştır. Konunun daha iyi anlaşılması için realizm üzerinden gidilmiştir. Realizm uluslararası ilişkiler alanında en eski teorilerdendir. Temel ilkeleri ulusal çıkar, güç politikaları ve devlete verilen önem ile dikkat çeker. II. Dünya Savaşı'ndan sonra uluslararası sisteme hâkim olan teorinin ortaya çıkışı 1648 Vestfalya Barış Antlaşması'na kadar indirgenebilir. Zira, bu antlaşma ile modern anlamda egemen eşit devletler tek aktör olarak benimsenmişlerdir.

Realizme göre servet elde etmek tüm devletler için kaçınılmazdır. Çünkü devletler servet elde ederek askeri alanlara yatırım yaparak güvenliklerini garanti altına alırlar. Sanayileşmenin askerileşme alanında önemli olduğunu söylerler. Realizm, II. Dünya Savaşı sonrasında idealizme tepki olarak yükselişe geçmiştir. I. Dünya Savaşı sonrası ortaya çıkan iyi hal durumu, yenilen devletlere yüklenen ağır cezalar faşizmin ortaya çıkmasına ortam hazırlamış ve II. Dünya Savaşı patlak vermiştir. Bu yıkıcı savaş sonrası güç ve güç dengesi, mutlak çıkarlar, askeri gücün önemi gibi realizmin temel argümanları üzerinde durulmuştur. Aynı zamanda uluslararası alana hegemonik gücün istikrar sağlayacağı statükoyu koruyacağı düşüncesi de hâkim olmuştur (Düzgün, 2020: 260-261). Realistlere göre idealistler dünyayı anlamada yetersiz kalmışlardır. Uluslararası düzende ne olması gerektiği gibi ütöpik bir düşünceye hakim oldukları için gerçekleri görememişlerdir. Buna karşı realistler, savundukları temel ilkeler bağlamında uluslararası politikanın nesnel politikalar ile yönetilmesi gerektiğini iddia etmişler ve bu bağlamda devlet çıkarlarının sabit olduğunu iddia etmişlerdir. Öte yandan, sabit gibi görünen bu çıkarların zaman ve kültürel etkiye göre değişkenlik gösterebileceğini de hesaba

katmışlardır. Bu bağlamda realistler, uluslararası politika üzerinde ahlaki kuralların etkisiz olduğunu söylerler. Asıl olan devletlerin askeri-politik gücü ve çıkarlarıdır. Uluslararası politikayı devletlerin şekillendirdiğini diğer aktörlerin etkisiz olduğunu savunurlar (Düzgün, 2020: 262).

Devletler hayatta kalmak için gücü aramalı ve elde etmelidir. Realizm genel anlamda II. Dünya Savaşı koşulları ortaya çıkarmış olup, bu teori ve destekçileri insan doğasının kötü ve günahkâr olduğunu savunmuştur. Realistlere göre, aynı zamanda uluslararası sistem de anarşiktir. Yani sistem üzerinde düzeni sağlayacak büyük güç yoktur. Bu koşullar altında devletlerin de kimseye güvenmemeleri gerekir. Daima ulusal çıkarlar ön planda tutulmalıdır. Realist teorisyenler arasında sistemde düzeni sağlayacak büyük hegemon güç olması gerektiğini savunan da bir kesim vardır. Onlara göre hegemon güç olmazsa sistem karışır. Hegemon güç askeri, politik, ekonomik alanda gücü tam olmalıdır. Ancak sistemde diğer devletlere varlığını kabul ettirmek için açık rızanın da önemli olduğu savunulan argümanlardan birisi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Öte yandan, realizmin temel yapısı ve argümanları özelinde göreceli olarak bir fikir birliği oluşmuş olsa da terör kavramının ve sorununun en büyük problemi kabul görmüş uluslararası alanda belli tanımının olmamasıdır. Bu problemin kaynağı da elbette devletlerin terörün çıktığı ülke ve kaynağa göre tavır ve tutumların değişmesinden kaynaklıdır. Terörizm ve teröristler genel anlamda halk içinde korku ve endişe yaratarak siyasi-politik hedeflerine ulaşmayı umarlar. Terörist eylemler, aksiyon alanlarında halkı güvensiz ve endişe verici ortamda yaşadığına inandırarak sürekli ses getiren eylemler yaparlar. Devlete bu eylemlerin etkisi de yıkıcı olabilmektedir. Örneğin; yıkıcı eylemler sebebi ile ülkenin turizm faaliyetleri düşer. Bir başka ifadeyle, bu eylemler ülke ekonomisine ciddi zararlar verir. Bu bağlamda terör faaliyetlerinin yoğun olarak yaşandığı

bölgelerde hizmet ve alt yapı sıkıntısı yaşanır. Bölge halkı hükümete karşı kışkırtılarak sempatican toplanmaya çalışılır.

1937 yılında Cenevre Konferansı'nda özellikle "terörün yok edilmesi ve önlenmesi" hakkında önemli adımlar atılmıştır. Devletler Cenevre Sözleşmesi'ne imza atmışlar ve terörün tanımı şöyle yapmışlardır: "Terörizm, herhangi bir devlete karşı yapılan o devletin yönetimini sarsmaya yönelik oluşan saldırılardır. Örgüt militanlarının masum sivil halkı hedef alması bir terörist saldırıdır" (Abdurrahmanlı, 2018: 593). Terörün uluslararası alanda ses getirmesi 11 Eylül saldırısı ile başlamıştır. ABD'ye yapılan bu beklenmedik saldırı ile terörün ne kadar ciddi sorun olduğu görülmüştür. Terörizm olgusu da Soğuk Savaş döneminde komünizmin kullanıldığı gibi ABD tarafından çıkarları gerektirdiği zaman müdahale aracı olarak kullanılmıştır. Uluslararası sistemde hegemon güç olarak kabul edilen ABD hegemonyası ne zaman sorgulansa müdahaleler için yeni bir bahane bulunmuştur. Realizmin argümanları gereği güç, çıkar kavramları ön planda tutulmuş ve sistemi düzenleyecek bir güç istenmiştir. Uyuşturucu kaçakçılarının, baronlarının yakın ilişkileri aynı zamanda kolay yoldan finans sağlama aracı olarak narko terörizm kavramı gittikçe yaygınlaşmıştır. Buna göre, uyuşturucu üretimi ve dağıtımını ciddi oranda gelir sağladığı için terör örgütleri sık sık bu yola başvurmaktadır.

Latin Amerika bölgesi yıllar boyunca ABD tarafından daima kontrol altında tutulması gereken "arka bahçe" olarak görülmüştür. Bu bağlamda ABD, bölgeye başka Avrupa devletlerinin dahi karışmasına ya da ideolojilerini yaymalarına müsaade etmemiştir. Bu bağlamda ABD, gerekli gördüğü zamanlarda da sert yollarla tepkisini göstermiştir. Latin Amerika bölgesi dünyada en yüksek suç oranının görüldüğü yerlerden biridir. Nitekim Kolombiya Devleti de uyuşturucu kartelleri ve terör örgütleri ile mücadele içinde olan bir ülkedir.

Ülke 16. Yüzyıl'dan 19. Yüzyıl'a kadar sömürgecilik altında kalmıştır. 1821 yılından sonra ise ülkede bağımsızlık hareketleri yükselişe geçmiştir. Nihayet 1886 yılında Kolombiya Devleti son halini almıştır. Kolombiya siyasal yapısı iki ayrılıkçı siyasi kanattan oluşmaktadır: Liberaller ve Muhafazakârlar. Bu iki yapının varlığı 1948-1960 yılları arasında gerçekleşen '*La Violencia*' (şiddet) olaylarını beraberinde getirmiştir (Sandıklı, İsmayıl, 2017: 217-218).

Tüm bu siyasi ve toplumsal karmaşa ortamının yanı sıra Kolombiya'nın kırsal kesimde yaşayan halka erişiminin, hizmetinin kısıtlı olması hükümete karşı bir tepkiye ve örgütlenmeye neden olmuştur. Bu bağlamda FARC terör örgütü ortaya çıkmış, kırsalda yaşayan halkın tam desteğini almıştır. 1970'li yıllarda örgüt finansal gelirini daha çok ve kolay sağlama açısından uyuşturucu ticaretine, uyuşturucu baronları ile iş birliğine başlamıştır. Buna göre, örgüt üyeleri siyasi ve askeri güçlerinin artacağını ve dolayısıyla daha etkin olacaklarını düşünüyorlardı. Bütün bunlar yaşanırken, uluslararası alanda da komünizm tehdidi artmış, örneğin Küba'da sol hareketlerin yükselmesi endişe verici hal almıştır. Tüm bu yaşananları ABD endişe içinde izlemiş, elbette bölgeyi kontrol altına almak adına çeşitli yollara başvurmuştur. Bu bağlamda Kolombiya Devleti'ne çeşitli alanlarda yardımlar yapılmıştır. Özellikle ekonomik ve askeri alanda Amerikalı askerler Kolombiyalı askerlere eğitimler vermiştir. Daha önce de belirtildiği üzere, hegemonya güç kadar rızaya da dayalıdır. Kolombiya Devleti'nin zayıf devlet görünümü çizmesi, ülkeyi örgütler ve ülke karmaşası ile baş edemez duruma getirmiş; ABD yardımı Kolombiya için adeta kurtarıcı nitelikte olmuştur.

1990'larda komünizm tehdidi Sovyetler Birliği'nin çökmesi ile ortadan kalkmış, hegemonyası sorgulanan ABD için yeni müdahale aracı narko terör olmuştur. Dolayısıyla, ABD de Kolombiya'daki soruna bu yolla müdahil olmuştur. Örneğin; ünlü uyuşturucu

baronu Pablo Escobar iki Amerikalı ajan tarafından yakalanmıştır. Bu bağlamda iki ülke arasında karşılıklı sıkı bir ilişkinin kurulduğunu iddia etmek mümkündür. Bir başka ifadeyle, ABD tüm bu mücadele enstrümanlarını kullanarak ülkedeki varlığını perçinlemiştir.

Çalışma boyunca tüm bu temel argümanlar detaylandırılmış olup, ilk olarak hegemonik istikrar teorisi, realizm üzerinden detaylandırılıp, açıklanmaya çalışılmıştır. İkinci bölümde ise terörizm kavramları tarihsel açıdan ele alınmış olup, terörizmin çeşitlerine değinilmiştir. Özel olarak ise narko terörün günümüzde ve geçmişte var olan etkisine ve finansal açıdan örgütler için önemine değinilmiştir. Bunun yanında, uyuşturucu kartelleri ile terör örgütlerinin yakın ilişkileri de incelenmiştir. FARC sorunun anlaşılmasında, Kolombiya devletinin tarihsel, köklü sorunlarına değinilmiş olup, çözüm süreci irdelenmiştir. ABD hegemonyasının varlığını sürdürme çabaları hegemonik istikrar teorisi esas alınarak Kolombiya örneği ile anlatılmaya çalışılmıştır.

1.BÖLÜM: HEGEMONYA KAVRAMI VE ABD HEGEMONYASI

1.1. Realizm Nedir?

Realizmin kurucu babaları; Thucydides, Thomas Hobbes, Nicola Machiavelli, Edward Hallet Carr, Hans Morgenthau, Kenneth Waltz kabul edilir. Modern anlamda 1648 Vestfalya Antlaşması ile ulus devlet anlayışı yerleşmiştir. Devletler dışında herhangi bir otorite tanınmamıştır. Bu bağlamda devlet, güç, çıkar temelli realizmin oluşumu hız kazanmıştır (Düzgün, 2020: 258-259).

Realizmin yükselişi II. Dünya Savaşı'ndan sonra başlamıştır. Bu durumun esas nedeni; bu büyük dünya savaşından sonra en idealist olan devletlerin dahi uluslararası hukuka, ahlaka ve normlarına olan güvenlerini kaybetmeleridir (Uğrasız, 2003: 139-140). Realizm 1940'dan 1980'lere kadar uluslararası ilişkiler alanında hâkim teori olarak benimsenmiştir (Balta, 2016: 111). I. Dünya Savaşı'nın ardından disipline hâkim olan teori; barışın nasıl kalıcı ve ideal dünyanın da nasıl şekillendirileceği hakkında yanıt arayan idealizm teorisi olmuştur. Ancak II. Dünya Savaşı'nın çıkışını öngörememesi idealizm teorisinin çöküşünü getirmiştir (Aydın, 2004: 34). Realistlere göre; Batı uygarlığı varoluşsal bir krizin içinde olup Milletler Cemiyeti, ulus devlet sisteminin kurucuları tarafından istenen barışı ve düzeni sağlayamamışlardır (Balta, 2016: 12).

1930'larda uluslararası sistemde temelde iki önemli sorun göze çarpmaktadır. Bu sorunların ilki olarak 1929 Büyük Ekonomik Buhran'ı sayılabilir. Bu kriz ekonomik sistemin çökmesine neden olmuştur. İkinci olarak I. Dünya Savaşı'ndan yenik çıkan Almanya, Japonya gibi devletlerin statükoyu değiştirme çabaları da milliyetçilik akımlarının yayılmasına yol açmıştır. Tüm bu olaylar dizisi ve ardından patlak veren II. Dünya Savaşı uluslararası güç ilişkilerini ön plana çıkarmış realizmin gelişmesi ve

yükselmesi için uygun bir ortam hazırlamıştır (Uğrasız, 2003: 142-143). Realizm esas olarak devlet merkezli bir kavram olup devletleri rasyonel aktörler olarak kabul eder. Realizme göre uluslararası ilişkiler temelde çatışmacıdır, bu yüzden güç en önemli faktördür. Güç dengesi ise sistemi yürüten temel mekanizma durumundadır (Embel, 2004: 9). Realizmin özü aslında anarşi ve egoizmle beslenen güç siyasetinin temel zorunluluklarında yatar (Burchill ve Linklater, 2012: 50). Rekabet içinde olan insan, anarşi ortamında diğer insanları geçmek ister. Hatta bu durum, diğer insanların malları ve(ya) canları pahasına olsa bile devam ettirilir (İbrahimov, 2004: 4). Realizme göre bireyler doğuştan gelen özellikleriyle birlikte her yerde homojen bir görüntü arz etmekle beraber, diğerlerinin önünde olma içgüdüleri ile diğerleri tarafından kontrol edilmekten kaçınma hissiyatıyla evrenseldir. Uluslararası ilişkiler de dâhil olmak üzere insanlar temel olarak ilişkilerinde rekabet etme ve diğerlerine göre avantaj sahibi olma çabası içindedirler (Aydın, 2004: 40). Anarşi ise insan doğasının en kötü yönünü gösterir, hatta insan doğasının bu kötü yönünün devamını bile teşvik ettirir. (Burchill ve Linklater, 2012: 51).

İnsanlar, temelde bencil, iktidar ve güç elde etme hırsıyla hareket eden ve çıkarları peşinde koşan varlıklardır. Devletler de tıpkı bireyler gibi esas olarak kendi çıkarları ve güçleri peşinde koşar (Uğrasız, 2003: 143).

Realizmin temel argümanlarını inceleyip açıklamak gerekirse;

Anarşi: “Merkezi hükümetin bulunmaması anlamında uluslararası alan anarşik olarak tanımlanmıştır. Anarşide devletlere neyi yapmaları veya neyi yapmamaları gerektiği konusunda bağlayıcı emirler verebilecek üst otorite mevcut değildir” (Ateş, 2009: 17).

Devlet: “Uluslararası politikanın en temel aktörü devlettir ve devletler egemendirler. Ulusal çıkarlarını gerçekleştirmenin peşindedirler” (Aydın, 2004: 38).

Ulusal Çıkar: Devleteler de insanlar gibi çıkarlarına düşkündür. Devlette modern anlamda ulus devlet olduğu için devletçe tanımlanan öğeler ulusal çıkardır (Ateş, 2009: 18).

Güç: “Anarşik bir sistemde güvenliğin sağlanması ile sahip olunan güç doğru orantılıdır. Gücün en önemli göstergesi başkalarına emir verebilme kabiliyeti ve emirlerin yerine getirilmesidir” (Ateş, 2009: 18).

Morgenthau'nun realizm anlayışında; bir devlet adamının yönetim biçimini ve yaptıklarını kendimizi onun yerine koyarak, devlet adamının rasyonel kararlar alacağını düşünerek, seçeneklerini sorgulamanın gerekliliği iddia edilir. Temel olarak düşünülmesi gereken devletin gücünü ve çıkarını nasıl arttırıp koruyacağıdır. Uluslararası siyasette devlet adamı daima devletin çıkarını ön planda tutmalıdır, birinci öncelik ulusun bekası olup ahlaki sorumlulukları ise temsil ettikleri halka karşıdır (Balta, 2016: 119-120). Uluslararası çıkarlar devletler için dış politikada varlık sebebidir. Bu bağlamda realist teoride askeri stratejik konular ve bununla ilgili politikalar önemli olup; güç, devletin bekası, askeri güvenlik ve stratejik meselelere de önem verilir. Dolayısıyla realistler için ekonomik ve siyasal konular daha az önem arz eder (Aydın, 2004: 41).

1.2. Neorealizm Nedir?

Neorealizm ilk olarak Kenneth Waltz'ın “Uluslararası Siyaset Teorisi” adlı eseri teorinin varlığına öncülük etmiştir. Gerçekçi yaklaşımı benimseyen neorealizm, bir uluslararası ilişkiler teorisidir. Klasik realizmi ampirik ve sistematik olarak tekrar tanımlamak ister. Klasiklerin üç varsayımı ortaktır;

- Devletler dünya sisteminin başlıca aktörleridir.
- Devletlerin davranışları rasyonel olarak açıklanabilir.
- Devletler ilk olarak iktidar ararlar.

Yapısal gerçeklik uluslararası sistemde anarşik olarak tanımlanır ve neorealizm uluslararası sistemde devletler arasındaki siyasi ilişkiye odaklanır (Özçelik, 2005: 91-92).

“Theory Of International Politics” adlı eseri ile Kenneth N. Waltz, neorealizmi tanıtmış geliştirmiştir. Waltz’a göre sistemin anarşik olması onu temel incelenebilir kılmaktadır. Savaşı, nedenlerini ve sona erdirecek çözüm yollarını incelemek için Waltz, üç ayrı noktadan inceleme yapar. Bunlar, insan doğası, devletin içyapısı, uluslararası sistemin anarşik yapısıdır. Waltz, tüm bunlara uluslararası ilişkilerin üç imgesi demiştir (Balta, 2016: 122). Saklı’ya göre; “hâkim devletin hegemonik başarısı askeri, ekonomik ve teknolojik yetenekleri ile tercihlerini diğer devletlere ikna ya da zor yoluyla benimsetme iradesine bağlıdır” (Saklı, 2007: 7). Neorealizmde, gücün dağılımı, sistemin yapısı incelenmesi gereken önemli noktalar. Bu bağlamda, aktörler yapının yönlendirmesine bağlı oldukları için yapılar davranışları belirler. Devletler kültürel ideolojik farklılıklarına karşın esas özelliklerde benzerdirler ve aynı temel işlevleri yerine getirirler ancak kapasiteler bakımından birbirinden ayrılırlar (Aydın, 2004: 48-49).

Neorealistler uluslararası sistemi büyük güçler arasındaki ilişkiye göre üçe ayırırlar: Tek kutupluluk; Uluslararası sistemi tek bir hegemon gücün hâkim olmasıdır.

Çift kutupluluk; Uluslararası sistemde gücün iki hegemon güç arasında paylaşılmasıdır. Soğuk Savaş Dönemi ABD ve SSCB örnek verilebilir.

Çok kutupluluk; Uluslararası sistemde küreselleşme, teknolojinin ilerlemesi ile güç kavramlarının değişime uğraması ve dolayısıyla güç dengesinin birçok devlet tarafından paylaşılmasıdır. Neorealizme göre; bir devletin büyük güç olarak tanımlanabilmesi için ancak askeri, siyasi, ekonomik gücü elinde toplayıp daha sonra bu gücü küresel düzeyde

kullanabilmesi gerekir (Özdoğan, 2019:8). Hegemon devletin gücü üç şey üzerinde hâkim olması beklenir. Bunlar; sermaye, hammadde, pazardır (Özçelik, 2005: 92).

1.3. Hegemonya Kavramı

Grekçe'de '*hegemonia*' kavramından gelen hegemonya kelimesi sistemdeki ögelerin diğerlerinden üstün ya da daha baskın olduğunu anlatmak için kullanılmıştır (Saklı, 2007: 3). Temelde devletlerarası güç ilişkilerini belirtmek için kullanılan hegemonya kavramı 20.Yüzyıl başlarında Rusya'daki Marksist kesimler tarafından 1905 Devrimi boyunca işçi sınıfı ve köylülerin ittifakını içeren ve işçi sınıfının tüm sınıflar içerisinde üstünlüğünü anlatmak için kullanılmıştır (Kaymak, 2016: 4).

Karacasulu'ya göre; "Marksistler sınıflar arası mücadelede eşitsiz gelişme koşullarına odaklanırken kapitalistler dünya düzeninde hegemonun rolüne bakarlar ve hegemon kavramını bir devletin hâkimiyeti anlamında kurarlar" (Karacasulu, 2009: 58-59). Çoğu farklı tanıma göre ise hegemonya esas olarak farklı yol, yöntemler yardımıyla uluslararası sisteme, siyasete yön vermedir (Örmeci, 2015: 4). Bir diğer tanıma göre hegemonya kavramının ekonomik yönü ise maddi kaynaklar, hammadde, sermaye, pazar üzerinde mutlak güç kontrolüdür (Bozdağlıoğlu, 2013: 3). Şöhret ise; "Bir sınıfın kapitalist toplumda hegemonik duruma gelmesi ve sınıfın kültürünü, kendi fikirlerini toplumun diğer sınıflarına kabul ettirmeyi başarması gerektiğini söyler" (Şöhret, 2011: 4). İnsanlık tarihi boyunca var olan siyasal iktidarla birlikte hegemonya kavramı da her zaman varlığını sürdürmüştür. Rusya'da işçi sınıfının ittifak kurarak ve rızaya dayalı toplumsal katmanları kazanması olarak bilinen hegemonya kavramı Gramsci için: "*Batı'da burjuvazinin kendi yönetimi için işçi sınıfında gördüğü onaydır*" (Çoban, 2012: 2-3).

Hegemon olmak için yalnızca ekonomik, politik, askeri güç yeterli değildir; aynı zamanda rızaya da ihtiyaç vardır (Karacasulu, 2009: 60). Hegemonik istikrar teorisi politik ve ekonomik kararlar doğrultusunda ekonomi ve güç arasındaki ilişkiyi açıklar ve uluslararası sistemde ihtiyaç duyulan yapı ve düzenin öncü güç yani hegemon aracılığıyla oluşturulması gerektiğini savunur (Halaç ve Doruk, 2019: 180). Bu nosyon aslında özünde realist olmakla beraber, liberal ve tarihsel alt nedenlerin bulunduğu temelde ise politik ve ekonomiktir (Bozdağlıoğlu, 2013: 3). Gramsci'ye göre: "Bir sınıf politik egemenliğine ulaşmadan önce hegemonyasını kurmalıdır. Böylece, siyasal yönetim olmadan önce kültürel ve moral yönetim durumuna gelecektir" (Dural, 2012: 2). Hegemonya kavramı devletlerin bir ülkenin liderliğini kendi özgür rızaları ile kabul edip çıkarlarına da uygun olan uluslararası sistemin varlığıdır (Yılmaz, 2008: 3). Hegemonun olmaması ya da zayıflaması durumu, yapının istikrarını bozmaktadır. Hegemonun gücünü yetkin olarak kullanması, devam ettirmesi bu bakımdan önemlidir. Gücün kullanımı hegemonya olarak belirlenip uluslararası sistemde kurallara tek başına hükmetmesi anlamı taşımaktadır (Halaç ve Doruk, 2019: 181). Hegemon devletin egemen sınıflarının kendi vatandaşları karşısında dünya çapında güçlerinin artışı ve devamını sağlayacak temel aktör olduğunu ilan edebilmesi önemlidir (Kaymak, 2016: 8).

Liberal dünya ekonomisi, hegemon devletin varlığına ihtiyaç duymakla birlikte, ekonomik düzenin kurallarını oluşturmak ve devam ettirip korumak içinde imkâna sahip olmasını bekler. İki temel varsayıma göre; ilk olarak hegemon tarafından tek bir düzen sağlanır, ikinci olarak oluşturulan düzenin devamlılığı hegemonun varlığına bağlı kılınır. Buna göre uluslararası politikada hegemonun varlığının ittifakları, işbirliklerini arttıracığı aksine hegemonun yokluğu ise sistemi kaosa sürükleyeceği düşünülür (Öztürk, 2011: 61-63). Bu durum Duman (2002: 10) tarafından şöyle ifade edilir:

‘‘Bir ülkenin hegemonik bir güce ulaşarak diğer ülkelerin düzene ve disipline girmesine hizmet ederek her bir devletin kendisini güvende hissetmesine ve piyasalarını uluslararası rekabete açma, komşularına zarar verme politikalarından vazgeçmelerine, sakinmalarına neden olur. Aksine hegemonyanın zayıflaması iktisadi olarak içe kapanma istikrarsızlık ve rekabetçi bölgesel blokların varlığına neden olacağı söylenir.’’

Örneğin; 1970’lerin ortasında dünya ekonomisinin ve finansal sistemin çöküşü ABD’nin dış politikasında zayıflamaya ve devletin gücünün sorgulandığı döneme denk gelir (Halaç ve Doruk, 2019: 183). Hegemonik düzende aslında önemli olan rıza ve zora dayalı sistemin beraber yürütülmesindeki önemdir (Okur, 2015: 137). Diğer yandan iş birliklerin kurulmasında hegemon gücün etkisi önemlidir. Ancak hegemon güç ortadan kalksa bile iş birliklerinin rejimler vasıtası ile sürdürülmesi beklenir (Şöhret, 2011: 11). Örnek olarak II. Dünya Savaşı’ndan sonra ABD hegemon güç olarak ortaya çıkmış olup; ticari, mali alanlarda iş birliklerinin kurulmasında etkili olmuştur. Öte yandan, ABD’nin gücünün giderek zayıflamasında dahi iş birlikler devam etmiştir (Karacasulu, 2009: 58).

Gramsci’nin hegemonya düşüncesinin iki ana şeridi vardır. Bunlardan ilki üçüncü uluslararası Bolşevik Devrimi stratejileri ve SSCB’nin yıkılması, ikinci olarak da Machivelli’nin XV. yüzyılda birleşik bir İtalya’nın liderliğini ve destekleyici sosyal temelini bulmakla ilgilenmektir (Cox, 2001: 50-52). Jessop’a göre; ‘‘Hegemonyanın var olabilmesi için egemen bloğun bağımlı sınıfların (köylülük, kentsellik, küçük burjuvazi, işçi sınıfının belirli kesimleri) toplumsal kategorilerin (lord, memurlar, aydınlar) ve önemli toplumsal güçlerin desteğinin sağlanması zorunludur’’ der (Yarar ve Özkazanç, 2005: 63).

Hegemonya kavramını tam olarak anlayabilmek için hegemonik istikrar teorisini ele almış olsak bile bu teorinin yapı taşları olan tarihsel blok, sivil toplum/ politik toplum, dünya düzeni ve uluslararası örgütlenmeler konularını incelemekte fayda görülmektedir.

1.3.1. Hegemonya ve Tarihsel Blok

Gramsci'nin tarihsel blok kavramında hegemonyanın devamı ve sürmesi için maddi güçler, kurumlar, ideolojiler arasında uyum olması gerekir. Aslında yalnızca bir ittifaktan fazlası olan tarihsel blok temelde topluma siyasi ve ahlaki anlamda yön vermelidir (Kurtbağ, 2010: 32-34). Tarihsel blokta etkileşen unsurları Gramsci öznel ve objektif olarak üstyapı ve yapı şeklinde ortaya çıkarmıştır ve bahse konu unsurların daha büyük bir birlik yaratması anlamında hegemonya diyalektik bir kavramdır. Ayrıca tarihi blok bir ülkede hegemonik bir sosyal sınıf olmadan var olamayacağı da belirtilir (Cox, 2001: 56). Gramsci'nin hegemonya çözümlemesi üstyapı olarak tanımlanan siyaset, hukuk, ideoloji unsurlarını içerir. Yapı ise üretim ilişkileridir, yapı ile birlikte üstyapılar da tarihsel bloğu oluşturur. Üstyapıyı belirleyen ise yapıda olan değişiktir (Dural, 2012: 316-317). Aynı zamanda tarihsel bloğu var eden koşullar arasında ulusal ve küresel açıdan oluşan değişiklikler de etkilidir (Okur, 2015: 138).

1.3.2. Sivil Toplum/Politik Toplum

Gramsci sivil toplum/politik toplum ayrımını şöyle ifade eder: politik toplumun zora dayalı oluşuna karşı ortaya çıkan 'şey' sivil toplumdur (Dural, 2012: 314). Bu bağlamda, sivil toplum asıl siyasi kalem olup; ideolojik, kimlik, entelektüel faaliyetler hegemonyanın itici unsurlarıdır (Özçelik, 2005: 96). Kısaca üst yapısal düzey olarak politik toplum baskı ve yasal yaptırımın faaliyet alanı iken sivil toplum ise hegemonya inşa edildiği sahadır (Kurtbağ, 2010: 37).

1.3.3. Dünya Düzeni ve Uluslararası Örgütlenmeler

Hegemonyanın uluslararası anlamda başlaması hegemonya ile dünya düzeni arasındaki ilişkiyi temel alarak açıklanmaya çalışılır (Kurtbağ, 2010: 38). Bu durum dünya sistemine dâhil olan ve öncü olan ülkeler arasında koordinasyon ve hâkim güç olma niteliğinde kendini gösterir (Şöhret, 2011: 10).

1.4. ABD Hegemonyası

Hegemonya; güçlü bir devletin çıkarlarına göre dünya düzeni kurması ve diğer devletleri de bu düzen içinde belli stratejiler doğrultusunda zorla ya da ortak hedef, çıkarlar yaratarak düzene dâhil etme çabası ve durumudur (Erkmen, 2008: 10). Hegemonyanın kurulduğunda ekonomik ayağı da önemlidir. Belli baskın üretim biçimi ile diğer ülkelere nüfuz edilmek istenir. Aynı zamanda farklı ülkelerde sosyal sınıfları birbirine bağlayarak uluslararası sosyal ilişkiler ağı oluşturulmaya çalışılır (Kurt, 2019: 550). Amerikan hegemonyasında; çıkarlarını meşrulaştırma çabasının temelleri “açık/kaçınılmaz yazgı” kavramında gizlidir (Şener, 2014: 411). Bu kavrama göre ABD bulunduğu kıtada doğal yayılma hakkına sahiptir ve bu hak Amerikalılara Tanrı tarafından bahşedilmiştir. Amerikalılar ise Tanrı'nın ABD'yi dünyanın geri kalan kısmını özgürleştirmek için görevlendirdiğine inanmışlardır (Sümer, 2008: 123). Amerikan üniversitelerinde eğitim görmüş kişilerin de Amerikan hegemonyasının kurulmasındaki rolü büyüktür. Örneğin Batı ülkelerinde eğitim görmüş kişiler döndüklerinde ülkelerinde üst düzey yerlerde yer almışlar ve ortak çıkarlar doğrultusunda ABD hegemonyasını pekiştirmişlerdir (Çiftçi, 2009: 208). Bu duruma en büyük örnek ABD'nin ilk devlet başkanı G. Washington'dur. Washington, Amerikan halkının Tanrı'nın görevlerini yerine getiren özel, yüce bir topluluk olduğuna inanmış ve buna dayalı politikalar izlemiştir (Eren, 2019: 236).

ABD kuruluşunu takip eden ilk yüzyıllarda yalnızcılık politikasını benimsemiş bunu da Monroe Doktrini (1823) ile tüm dünyaya duyurmuş ve kıtasında kendi hâkimiyetini sağlamıştır (Ermağan, 2012: 238). Ticari ve ekonomik olarak bu süreçte hızla gelişen ABD, ulusal ve uluslararası çıkarlarını korumak amacıyla I. Dünya Savaşı'na girmiştir. Bu savaşın önemi aslında İngiltere'nin hegemonyasının bitişini temsil etmesidir (Yavuzaslan, 2014: 112). I. Dünya Savaşı sonrası ortaya çıkan güç boşlukları ABD'nin yalnızcılık politikasını sürdürmesine olanak sağlamamıştır. Ancak, ABD, II. Dünya Savaşı'na kadar tekrar yalnızcılık politikasını sürdürmeye çalışmıştır (Sümer, 2008: 127).

Amerikan hegemonyası 1945 sonrası dönemde liberal düşünce ve öğretilerin Batı Avrupa ve üçüncü dünya ülkeleri tarafından benimsendiği döneme denk gelir (Şöhret, 2011: 18). ABD temel amacı olan rızaya dayalı hegemonyasını dünya üzerinde kurmayı hedeflemiştir (Amerikan Hegemonyası, 2020). ABD ekonomisi II. Dünya Savaşı döneminde yükseliş yaşamış, Fordizm olarak bilinen üretim bandı sistemi kitlesel üretim ile birlikte Amerikan ekonomisinin arz merkezi olmuştur. 1-22 Temmuz 1944'te New Hampshire, Bretton Woods'da bir konferans düzenlenmiş olup, buna göre; “savaştan güçlenerek çıkan bir ülkenin talepleri gereği serbest ticaret yapısı ile sabit kur sisteminin getirilmesini ve sistemin sadece açık veren ülkelerin sistemini düzeltmesini öngörülmüştür.” Bu bakımdan “1 ons altın 35 ABD dolarına sabitlemiş diğer ülke paraları da buna göre fiyatlandırılmıştır.” Bu sistem sayesinde Amerikan Dolar'ı dünya ekonomisinde kilit para birimi konumuna gelmiş, kapitalist ülkeler üzerinde ana denetim aracı olmuştur (Embel, 2004: 34-38). IMF ve Dünya Bankası bu dönemde kurulmuş olup; Amerikan hegemonyası kurumsal zemin kazanmıştır (Kurt, 2019: 560).

ABD hegemonyasına etki eden olaylara değinmek gerekirse; ABD başta Truman Doktrini ve Marshall Planı ile Avrupa ekonomisini kalkındırmak istemiş, bunun

temel sebebi de SSCB'den kaynaklı komünizm tehdidinin önlemek ve yayılmasını engellemek olmuştur. Aynı zamanda bu durumdan kaynaklı güvenlik ittifakları da oluşturulmuştur. Bunun günümüzdeki örneği NATO'dur. ABD liderliğinde uluslararası örgütler de kurulmuştur. Ancak, ABD yalnızca uluslararası örgütler oluşturarak gücünü göstermemiş, aynı zamanda doğrudan müdahale yolunu da kullanmıştır. Örneğin; Vietnam Savaşı bu argümanı destekleyen örneklerden birisi olarak karşımıza çıkmaktadır (Eren, 2019: 241-242). ABD'nin Savaş sonrası stratejisi de 1929 Ekonomik Buhranı gibi dünyada yeni bir ekonomik krizin çıkmasını önlemek olmuştur. Bunun nedeni kriz sonrası ortaya çıkan milliyetçilik ve faşist akımlar nedeni ile uluslararası sistemin adeta kaosa sürüklenmesi ve bir dünya savaşının patlak vermesidir. (Embel, 2004: 32). Bu bağlamda, Soğuk Savaş'ın asıl önemi Amerikan hegemonyası için sahip olduğu gücü görev gibi kullanıp ideolojik zemin oluşturarak bu gücü kullanmasıdır (Yavuzaslan, 2014: 119).

Son tahlilde, Reagan döneminde Soğuk Savaş sona ermiş olup; komünizm ve liberalizm arasındaki savaşta liberalizm galip gelmiş, böylece Amerikan hegemonyası süreklilik kazanmıştır. 1990'lı yıllarda ekonomik, askeri ve teknolojik gelişim bakımından ABD öncü ve etkili bir devlet olmuştur (Eren, 2019: 245-247). Soğuk Savaş'ın bitimi ile ABD 'düşmansız' kalmış dolayısıyla ABD hegemonyası sorgulanmaya başlanmıştır. 11 Eylül 2001'de ABD İkiz Kuleleri'ne yapılan saldırı ile birlikte terörizme savaş açılarak 2002 yılında ABD'nin Ulusal Güvenlik Stratejisi ile düşman algısı daha geniş nitelik kazanmıştır (Şahbaz, 2017: 42).

ABD her düşmansız kaldığında kendisine yeni bir düşman algısı yaratarak hegemonyasını devam ettirmiştir. Özgür toplumlar oluşturmak gibi bahanelerle müdahalelerinin kapsamını da genişletmiştir. Çalışmanın diğer bölümlerinde bu duruma

daha detaylı değinilmiş, terörizm ve terör örgütleri üzerinden nasıl stratejiler oluşturulduğu açıklanmıştır.

ABD için terörle mücadele, yalnızca terör faaliyetlerini yürütenlerle değil aynı zamanda destek verenler, kaynak sağlayanlarla da mücadeleyi kapsamaktadır (Eрмаğan, 2012: 23). Küreselleşmenin etkisi ile birlikte güç tanımı da değişmiş yumuşak güç kavramı önem kazanmış, bu yöndeki politikalar dış ilişkileri yürütmede etkili olmuştur. Ancak hegemonyası sorgulanan ABD için hâkim olma anlamında uygun ortam terörizmin ortaya çıkması ile oluşmuştur.

Kısaca ABD ekonomik ve askeri gücüne dayanarak dünyada hâkim ideoloji ve politikayı belirlemeye çalışmış ve kendi çıkarları çerçevesindeki yaptığı tüm politika ve müdahalelerini dünyaya kabul ettirmek istemiştir. Nitekim bu anlamda kısmen başarılı da olduğu iddia edilebilir. Çalışmanın sıradaki bölümünde terör, terörizm ve özelde narko terörizm kavramları açıklanmış, Kolombiya Devleti'nin yıllardır güvenlik sorunu olarak mücadele içinde olduğu narko terörizmin ortaya çıkış süreci nedenler ve sonuçlar bağlamında analiz edilmiştir.

2. BÖLÜM: TERÖR, TERÖRİZM, NARKO TERÖR

2.1. Terör Kavramını Anlamak

Terör sözcüğü Latince “terrere” sözcüğünden türemiş ‘koru salmak, yıldırımak’ anlamına gelmektedir. Terör, insanları sindirmek amacı ile onları belli düşünce ve davranışlara yöneltmek için zor kullanma yoludur (Gül, 2012: 7). Terörizm ise siyasal ve içinde bulunulan mevcut durumdan hoşnut olmama, bu durumu değiştirmek için örgütlü olarak şiddeti bir yol olarak benimsemiş durumudur (Açıl, 2010: 6). ABD Savunma Bakanlığı terörizmi “genellikle siyasal, dinsel veya ideolojik amaçlara ulaşmak amacıyla, hükümetleri ya da toplulukları zorla sıkıştırmak için yasa dışı olarak bireylere veya mülklere yönelik şiddet tehdidi kullanmak” olarak tanımlar (Martin, 2017: 33). Hatta terörizm 1980’li yıllarda Amerika için o kadar önemli bir sorun haline gelmiştir ki Reagan yönetimi başkanlık seçimlerinde “*şeytanın kırbağı*” olarak adlandırdığı terörizmin kökünü kazımak vaadiyle iş başına geçmiştir (Chomsky ve Demirer, 1999: 12). Terörist, şiddet olaylarının ana failidir. Onlara göre yaptıkları tüm şiddet içerikli eylemler tamamen haklı savaşları için mücadele ve kazanma amaçlıdır ve onlar kendilerini özgürlük savaşçıları olarak adlandırır (Martin, 2017: 40). Terörizm genel olarak hareket tarzıdır ve hedef stratejiler üzerinden amaca ulaşmaktır. Birçok kavram gibi terörizm kavramı da teorik bir zeminde incelenebilir bir kavram olup; çoğu zaman da bu incelemelerin tutarlı sonuçlar verdiği görülmektedir (Yayla, 1990: 339-342). Terörist grupların hedef noktası ideolojilerini vurgulamak ve ön plana çıkarmaktır (Costenar, 2018: 19). Örgütler benimsedikleri ideoloji çerçevesinde hareketlerini planlamaktadırlar. Marksist-Leninist-Maoist ideoloji (komünizm), milliyet (etnik), dini kaynaklı olmak referanslar bu unsurlar arasında başı çekmektedir (Açıl, 2010: 5).

Bütün bunlara karşılık, terörizm Fransız İhtilali sırasında olumlu anlamda ortaya çıkmıştır (Altıntaş, 2018: 4). Bu dönemde, terör vatanseverlik ile eş anlama geliyordu. Ancak Jakoben yönetimi boyunca oluşan şiddet sarmalında binlerce vatandaş giyotin ile idam edilmiş ve işkence görmüş, bu dönemden sonra artık bu kelime utanç ve rezaleti andırır duruma gelmiştir. 1960'larda terörizmin tırmanışı nükleer savaş tehdidi, yeni çıkan devletler ve sınır sorunları baş nedenler olmuş; buna bağlı olarak Brezilya, Arjantin, Kolombiya gibi Latin Amerika devletlerinde terörizm ve gerilla faaliyetleri yükselmiştir (Saraçlı, 2007: 1052-1054). Soğuk Savaş sonrasında terörizm sınırları aşmış faaliyet alanını genişletmiş kimyasal, biyolojik maddeler ve uyuşturucu üzerinden işletilen terör faaliyetleri ortaya çıkmıştır (Açıl, 2010: 23-26). Terörizm 11 Eylül ile birlikte devletlerin iç sorunu olmaktan çıkmış küresel bir sorun haline gelmiştir (Şahbaz, 2017: 55). Küreselleşme ve teknolojinin gelişimi ile birlikte terörizm de dönüşmüş sınırlar ortadan kalmış eylemin nerede yapılacağı bilinmez hal almıştır.

Bu bağlamda, terörizm siyasetin en radikal biçimi olduğunu iddia etmek mümkündür. Terörizme çoğu zaman alçak gerilimli savaş denir. Bu aslında hedef olan kitlenin ne hazırlıklı ne de niyetli olduğunu vurgulamak için yapılan tanımdır. Teröristlerin en çok bahsedilen amaçlarına bakmak gerekirse; 1) hedef kitleyi korkutmak 2) otoriteyi tahrip etmek 3) otoriteye, düzene karşı olan grupları harekete geçirmek 4) kamuoyunu etkilemek, yönlendirmek 5) siyasi otoriteyi ele geçirmek, yıkmak, yönetmektir (Ergil, 1992: 139-140). ABD'de terörün en geniş kapsamlı tanımı FBI tarafından 11 Eylül Saldırısı ile başlamıştır. FBI'a göre terör "bir ülkenin halkını ciddi şekilde korkutmak, sindirmek ve bir hükümeti, resmi kuruluşu bir şey yapmaya veya yapmamaya zorlamaktır. Bununla birlikte terörizm yine, hükümetin veya resmi kuruluşun siyasal, ekonomik, anayasal temel yapısını yıkmak veya işlemez hale getirmek amacıyla bir ülkeyi veya

uluslararası organizasyonu ciddi zarara uğratan kasıtlı eylemler yapmaktır’’ (Karaca, 2019: 97-98). NATO’nun resmi tanımına göre; “terörizm şiddetin yasadışı olarak siyasi, dini, ideolojik, amaçlara ulaşmak için hükümet ve toplumu korkutarak bireylere veya mallarına karşı kullanımı ve tehdididir’’ (Biçer, 2019: 111). Hiç kuşku yok ki terörizm kavramı açık bir şekilde terörle ilgilidir. Terim genel olarak aşırı korku, beklenilmeyen tehdittir. Terör insan ürünüdür aynı zamanda doğal bir felakettir (Guillaume, 2004: 537). Terör örgütlerinin karakteristik unsurları örgütün varlık sebebi olarak tanımlanabilir. Bir örgüt sivilleri hedef alıyorsa terör örgütü, askeri kuvvetleri hedef alıyorsa gerilla hareketi olarak adlandırılır. Terörist gruplar dış baskı ve iç gerilimin olduğu ortamlarda hayat bulurlar bu bakımdan terörist eylemler stratejik adımlardır. Günümüzde küreselleşme ile seyahatin kolaylaşması, ticaretin hız kazanması ve teknoloji ile bilginin hızla yayılması terör örgütlerinin davranışını etkilemiştir (Çınar, 2019: 514-515).

Küresel anlamda terörizm etkin bir kavramdır ancak en büyük eksiliği belki de mücadele anlamında genel tüm dünyaca kabul görmüş tek bir tanımının olmamasıdır. Bu durumun temel nedeni terörizmle mücadele bağlamında yapılacak önlem ve tedbirler ile hukuksal olarak bir durum, meşruiyet kazandırma durumundan kaynaklıdır (Sarahan, 2018: 18). Nitekim bu açıdan ABD de yararlanmıştı denilebilir. 11 Eylül terör saldırılarına kadar terörizm uluslararası anlamda önem verilmiyordu. Bu durum nedeni ile çıkarları ters düşen herhangi bir devletin içte yaşadığı terörizm olayları destekleniyordu. Terörizmin tanımından kaynaklanan problemler öne sürülerek, terörizmi destekleyen ülke için terörist faaliyet olarak görülmüyordu.

2.2.1. Terörizmin Tarihçesi

Terörizmin tarihini baskı kurma anlamında düşünüldüğünde 2000 yıl öncesine götürmek mümkündür. Ancak stratejileri incelediğimizde modern çağın ürünüdür. Bilinen

en eski örneklerine bakacak olursak; Filistin’de iktidar mücadelesi veren Scariiler’in örgüt olarak yaptıkları eylemdir. 11. ve 13. Yüzyıllarda Hasan Sabbah liderliğindeki Assainler, Hindistan’daki Thuglar, Amerika’da 1865 yılından sonra çıkan Ku Klux Klan örgütlerinin yaptığı eylemler örnek verilebilir. Terörün sistemli olarak ortaya çıkışı 19. Yüzyıl’ın ikinci yarısından itibaren başlamıştır. Günümüzde karşılaştığımız biçimiyle terör faaliyetlerine Rusya’da başladığı ileri sürülür, II. Dünya Savaşından sonra Filistin İç Savaşı, Kıbrıs’ta EOKA, Cezayir’de FLN, özellikle FLN şehir gerillası taktiklerinin kullanıldığı bir hareket olmuştur. II. Dünya Savaşı sonrası bazı devletler terörü Soğuk Savaş aracı olarak kullanmıştır. Sovyetler Birliği’nin dağılmasından sonra iki kutuplu dünya düzeni yıkılmış terör de küresel nitelik kazanmıştır (Bilgiç, 2017: 11-13).

2.2.2. Terörizmin Nedenleri ve Amaçları

Terörizm toplumların sosyo-kültürel yapılarından ayrı düşünülemez. Ekonomik durumun kötülüğü, fakirlik, işsizlik terörizmin oluşması ve taban bulmasında etkilidir. Aynı zamanda okuma yazma oranının düşüklüğü de örgüte katılım oranını arttırmıştır (Açıl, 2010: 8-9). Soğuk Savaş sonrası küreselleşmenin etkisi ile birlikte terörizmin dünyaya yayılmasının kolaylaştığını söyleyebiliriz (Sarahan, 2018: 41).

Terörizm temelde belli duygu ve düşünceleri hedef kitleye dayatmak durumudur. Savunulan hedef içinde zor kullanma, tehdit, şiddet yolu seçilir. Amaç genel anlamda toplum ya da toplumlara bezdirip bıktırma yolu ile yönetme halkın devlete olan inancını kırarak üstünlük sağlama çabası içerisindedirler (Altıntaş, 2018: 5-8). Terörist gruplar faaliyette buldukları ülkede kendi ideolojileri doğrultusunda yeni bir yönetim inşa etmeyi isterler. Aslında mücadele içinde oldukları devlet ile güç dengesizliğinin farkındadırlar. Bu yüzden amaçlarının da yasal yoldan gerçekleşmesinin imkânsız

olduğunu bilirler. Bu bağlamda, terör örgütleri silahlı mücadeleyi tek çare olarak görürler (Açıl, 2010: 10).

Terör örgütünün üyelerinin maneviyatlarını arttırmak temel amaçtır, daha sonra yapılan eylemler doğrultusunda siyasi kurumların kararlarını değiştirmek isterler ve insanların hükümete karşı algılarını mobilize ederler. Hükümetin etkinliğini ve kararlılığını kırmaya çalışırlar. Örneğin; devrimci örgütler devletin rejiminin değiştirilmesi neticesinde halkın kurtulacağına inanırlar, din temelli terör örgütleri ise yaptıkları eylemlerin Tanrı'nın buyruğu olduğuna inanır ve söylerler (Çınar, 2019: 519-521).

2.2. Terörizm Çeşitleri

Terörizm amaçları, ideolojik unsurları bakımından çeşitlidir; incelemek gerekirse ilk olarak devlet terörü söylenebilir. Bir devlet silahlanabilir veya grupları, örgütleri terörizme yönlendirebilir. Bu motivasyonun temel amacı ülke içinde ki muhalif grupları sindirmektir (Gürel, 2008: 46). Bu yolla aslında devletin siyasi ve yönetici kademelerindeki kurumların ve kişilerin çıkarları korunmak istenir (Abdybaeva, 2005: 13). Terör eylemi bizzat devletin bir kurum veya kuruluşu tarafından yapılabilir. Aynı zamanda devlete bağlı kişi veya gruplarca da yapılabilir (Yayla, 1990: 360). Genellikle demokratik olmayan ülkelerde yönetime karşı hareketleri kontrol altına almak için kullanılır. Hatta bazı devletlerin ülke hakkında faaliyette bulunan kişileri ortadan kaldırmak için ölüm mangaları bile vardır(Gül, 2012: 37-38). Devlet terörizmine örnek olarak Nazi Almanya'sı verilebilir çünkü bu süreç içerisinde gözaltı ölümleri, ekstra güç kullanımı ve yoğun şekilde şiddet görülmüştür (Sarahan, 2018: 25). Başka bir örnek ise 1960'lı yıllarda Çin'de Kültür Devrimi ile Mao Zedong tarafından gerçekleştirilen olaylar aynı zamanda 1970'li yıllarda Kamboçya'da diktatör Pol Pot rejimi binlerce insanı öldürmüştür (Gül, 2012: 35).

Dini motifli terörizm, dünyanın geri kalanını kendi dinlerinin üstünlüğünü kanıtlamak benimsetmek için bir araya gelen gruplardır (Gürel, 2008: 46). Dini inanışlar istismara oldukça açıktır. Tarih boyunca da Haşhaşilerden IŞİD (Irak Şam İslam Devleti)'e dini motifli terörizme rastlanmıştır (Sarahan, 2018: 26). 11 Eylül El Kaide gibi örgütlerin öncülüğünde uluslararası gündemin en önemli konusu olmuş terörizm artık tüm devletlerin sorunu ve korkusu haline gelmiştir (Abdybaeva, 2005: 15). Bin Ladin'e göre terör ve terörizm cihad ile aynı anlamdadır. Ancak gerçekleştirdiği eylemlerle uzaktan yakından İslam dini ile ilişkili olmadığı da ortadadır. Bu bağlamda Bin Ladin eylemlerini savunurken şöyle söyler (Bal, Özeren 2010: 28);

“Eğer düşmanlar Müslümanlara ait toprakları işgal ediyorlar ve masum insanları kalkan olarak kullanıyorsa, bu bize düşmanlara saldırma yetkisi verir. Örneğin haydutlar bir eve saldırır ve bu evde yaşayan çocukları rehin alırsa, bu durumda çocukların babası, çocukların zarar görmesi pahasına haydutlara saldırır. Amerika ve müttefikleri Filistin, Çeçenistan, Keşmir ve Irak'ta Müslümanlara karşı katliamlar yapmaktadırlar. Müslümanların da Amerika'ya karşı misilleme hakkı vardır. 11 Eylül saldırısı esas olarak kadın ve çocukları hedef almamıştır. Asıl hedef Amerika'nın askeri ve ekonomik sembolleridir. Amerikan halkı kendi devletine vergi verdiğini unutmamalı, başkanlarını kendileri seçmekte, kendi hükümetleri silah üretmekte ve bu silahları İsrail'e vermekte, İsrail bu silahları Müslüman Filistin halkına katliam yapmakta kullanmaktadır. Amerikan Kongresi, Amerikan hükümetinin tüm tasarruflarını desteklemekte ve bu da tüm Amerika'nın Müslümanlara yapılan acımasızca kötülüklerin sorumlusu olduğunu desteklemektedir”

El Kaide terör örgütü Afganistan'ın Sovyetler tarafından işgali sonrası ortaya çıkmış, bu bağlamda örgütün amacı Batı olarak adlandırılabilen tüm oluşumların Müslüman âleminden arındırmak, uzak tutmak Batı yanlısı hükümetlerin de indirilerek dini kurallara uygun hükümetlerin yönetimde yer almasını sağlamaktır. Nitekim El Kaide'nin en büyük saldırılarından olan 11 Eylül 2001'de New York'da bulunan Dünya Ticaret Merkezine saldırılarda bulunmuş bu saldırılarda yaklaşık 3000 kişi hayatını kaybetmiştir (Bal, Özeren, 2010: 349-355).

Etnik bölücü terörizm, siyasi tavizler elde etmek için başvuruşan şiddet yoludur. Toplumda farklı etnik gruplara mensup kişilerin özerkliğine ulaşmak temel hedefleridir (Sarahan, 2018: 26). Ulusal, komünal ya da etnik grupların kurumsal kimlik ve bütünlüğe yönelik kullandıkları şiddet yoludur (Abdybaeva, 2005: 15). Örneğın Türkiye özelinde PKK (Kürdistan İşçi Partisi) terör örgütü Marksist aynı zamanda etnik ayrılıkçı bir terör örgütüdür. Hem hükümetin bölgeye yönelik yatırımlarının, hizmetlerinin azaldığından şikâyet ederler hem de bölgedeki yatırımları engellemek için bombalı, silahlı eylemler yaparlar. Terör örgütleri eylemlerini gerçekleştirirken çeşitli taktikler kullanırlar. PKK terör örgütü de gerilla taktiğini kullanmıştır. Bu etnik ayrılıkçı terör örgütlerinin yürütmek istedikleri stratejik bir hedefdir. Korkuya kapılmış halka şehvetli yaklaşım ile hükümeti kötülemek ve halkı yanına çekerek kendi gerilla gruplarına katmak isterler (Bal, Özeren, 2010: 41-44).

Devrimci terörizmde, temel amaç siyasi, sosyal, ekonomik tüm bu hoşnutsuz olunan düzeni yıkmak yerine kendi inandıkları ve benimsedikleri düzen doğrultusunda yeni yönetim kurmaktır (Yayla, 1990: 362). Örneğın Almanya'da "Devrimci Hücreler" (RZ) adında ki Marksist-Leninist yaklaşımdaki bu örgüt 1973 yılında kurulmuş hücre yapısını benimseyerek faaliyetlerde bulunmuştur (Şahinoğlu, 2005: 36).

2.3. Teröre Yönelim Nedenleri

İlk olarak terörizme yönelen insanlar kendi özel hayatlarında sorunlar yaşayan kişilerdir ve teröre neden olduğu söylenen toplumsal sorunlar olsa da olmasa da teröre yönecekleri söylenir. İkinci olarak ise kişilerin toplumsal hayatta yaşadıkları sorunlar yüzünden teröre yönelirler. Bu sorunlar sosyo-ekonomik, kültürel, siyasal nedenler olabilir. Kişiler haklarını elde etmek için kısa yoldan çözümü terör örgütlerine katılmakta bulmaktadırlar. Bu bakımdan örgütlerin liderleri incelendiğinde cesur, girişimci, akılcı

olduğu görülmektedir (Bilgiç, 2017: 15-17). Terörizmin temel gereksinimleri arasında gizlilik, disiplin, örgütlenme sayılabilir. İki etken terörizmin içerdiği şiddetin kabul edilebilir olmasına sebep olur. Bunun ilki kitle üzerinde acımasızca uygulanan sürekli ve yoğun terör bu eylem artık insanlar üzerinde alışılmışlık hissine neden olmaktadır. Bu durum aslında terörün psikolojik etkisinin büyüklüğünü gösterir. İkinci olarak ise terörizmin neden olduğu düşmanlığın her zaman teröristlere davranışsal olarak saldırmasına yol açmamasıdır. Bu durum hedef kitlenin zamanla kendisini koruyamadığı için devlete olan düşmanlığa sebep olmaktadır (Biçer, 2019: 114).

2.4. Uluslararası Terörizm

Uluslararası terörizm, uluslararası hukukun alanına giren bir mesele olup diplomasi ve savaş kurallarının dışında kalan eylemlerdir. Her devlet uluslararası terörizmi kendi çıkar çerçeveleri doğrultusunda tanımlarlar. Bu bağlamda uluslararası terörizm sınırları aşan tehdit durumudur ve etkileri, yansımaları nedeniyle de küresel bir şiddet, tehdit durumudur (Gül, 2012: 29-30). Bir ülkede meydana gelip diğer devletleri ve o devletin vatandaşlarını etkileyen sınır aşan şiddet durumudur. Amaç siyasi ve siyasi değişiklik yaratılmak istenir (Şimşek, 2016: 325). Örneğin; bir ülkenin teröristlerinin başka ülkenin diplomatlarını, iş adamlarını öldürmeleri veya sefer halinde ki uçaklara saldırmalarıdır. Kısaca ulusal sınırların dışına taşan eylemlerdir (Ergil, 1992: 140). Uluslararası alanda terörizmle ilgili sorun terörizmin tanımından kaynaklanmaktadır. Bir ülkeye göre özgürlük savaşçısı olarak görünen bir grup, diğer bir ülke tarafından terör örgütü olarak algılanabilmektedir. Bir diğer sorun da her ülkenin sadece kendine zararı olan örgütlerle ilgilenme eğilimidir. Bu nedenle uluslararası alanda yaptırımlar söz konusu olmamakla beraber, çözümler de yeterince uygulanamamaktadır (TASAM, 2019). İstanbul, Madrid, Londra ve Sham al-sheikh'de uluslararası terör saldırıları singolar, finans

kuruluşları, metroda ki masum insanları hedef almıştır. 11 Eylül 200’de ABD’de İkiz Kulelere yapılan terör saldırısı bütün uluslararası sistemi etkilemiştir. Güçlü Batı bloğu devletine üçüncü dünya ülkesinden ciddi saldırı gelmiştir (Aras, Toktaş, 2008: 60-61). 11 Eylül sonrası aslında terörizm hegemonik güç olan Amerika’ya yapılarak terörizmin artık her devletin kendisinin ilgilenmek zorunda kaldığı bir sorun olarak değil de uluslararası mücadele edilmesi gereken bir durum olmuştur.

2.5. Narko Terörizm

Uyuşturucu madde için kullanılan “narkotik” sözcüğü Yunanca ‘narko-uyku’ sözcüğünden gelmektedir. ABD uyuşturucu ile mücadele dairesi narko terörizmi“ grupların veya ilişkili kişilerin terörist aktivitelerini devam ettirmek, finanse edebilmek için uyuşturucu ticareti teşebbüslerine, vergilendirme, güvenlik sağlama, yardım yataklık etme olarak katılım sağlama” durumu olarak tanımlamıştır. 1980’li yıllarda Kolombiya, Peru, gibi Latin Amerika ülkelerinde faaliyette bulunan uyuşturucu örgütleri kaçakçılık yaparken terör örgütlerinin kullandıkları yöntemlerle saldırılar düzenlemişlerdir (Tekiner, Kayabaşı, 2017: 140-142). Narko terörizm ilk olarak 1983 yılında eski Peru devlet başkanı Fernando Belaunde Terry tarafından narkotik polislerine yöneltilen ve uyuşturucu tacirlerinin terörist gruplar ile olan ilişkileri doğrultusunda kullanılmıştır (Gül, 2012: 43).

Küreselleşme ile birlikte etkisi daha da artan terörizm devamlılığını sağlamak için finansal kaynaklara ihtiyaç duyar. En kolay yoldan finans sağlama yolu ise uyuşturucu kaçakçılığıdır. Bu bakımdan birçok terör örgütünün de kullandığı bir araç haline gelmiştir

Bir terör örgütünün finansmanını nasıl sağladığı ve kazandığı örgütün büyüklüğü ile ilintilidir. BM kaynaklarına göre; “Yıllık küresel getirisi 500 milyar doları bulan uyuşturucu kaçakçılığı her suç organizasyonu ve terörist gruplar için cazip finans kaynağı

olmuştur” (Gül, 2012: 59). Tütün, uyuşturucu, akaryakıt, silah, hayvan, göçmen kaçakçılığı olmak üzere tüm bu yöntemler sıklıkla kullanılan gelir sağlama yöntemleridir (Sarahan, 2018: 59). Aynı zamanda uyuşturucu kaçakçılığı adam kaçırmaya göre daha az riskli kaynak sağlama yoludur. Terörist ve suç örgütleri stratejik olarak sosyo-ekonomik, politik ve topografik özelliklere göre yöntemlerini belirlerler. Örneğin FARC (Kolombiya Devrimci Silahlı Güçleri) terör örgütü ilaçların sevki ve temini için köylülerle iş birliği yapmış zaten fakir olan köylü kesime vergi yolu ile onları kendine bağlamıştır (Costenar, 2018: 22-23). Uyuşturucu kaçakçılığı ve ticaretinin yoğun olarak yapıldığı ülkelerde terörist faaliyetler de sıklıkla görülür. Örneğin Kolombiya’da uyuşturucu kartellerinin İtalya’daki mafyaların saldırılarının nedenlerine değinmek gerekirse aşağıdaki temel motivasyonlar karşımıza çıkmaktadır (Schmid, 2005: 9).

- Soruşturmaları bozmak
- Hükümet politikalarını engellemek
- Güvenlik ve kolluk güçlerini ortadan kaldırmak
- Yargıçları hafif cezalar vermeye yönlendirmek
- Suç faaliyetlerine karşı daha uygun ortam yaratmak

Dünya genelinde uyuşturucu trafiğinin yaşandığı belli başlı güzergâhlar vardır ancak yıllar içerisinde ülkelerin yaşadığı gelişmeler ile bazı değişimlerde yaşanmıştır (Sarahan, 2018: 64). Terör örgütlerinin son dönemde artan oranda uyuşturucu ticaretinde bulunması organize suç örgütlerinden ayırımını zorlaştırmaktadır (Açıl, 2010: 48-51). Organize suç örgütlerinin amacı gelir elde etmek ve sağlamaktır. Yıllık toplam 1 trilyon ABD doları olarak kabul edilen suç gelirleri ve bu miktarın yarısını uyuşturucu kaçakçılığından kazandığı düşünüldüğünde arada ki ilişki açıkça ortaya çıkmaktadır.

Örneğin terörist gruplar ve organize suç örgütleri arasında ki ilişkiyi anlamak adına; Pakistan’da uyuşturucu mafyası Taliban’a destek vermekte ve gelişen mühimmat kaynakları ile finans kaynağı olmaktadır (Gül, 2012: 24-26).

Terörist grupların ana amacı para kazanmak olmamasına rağmen finansal yardım için bir takım düzenlemeler yaparlar. Uyuşturucu satımı, insan ticareti yasal olmayan yollardır. Kolombiya uyuşturucu kartelleri ve terör örgütleri arasında sıkışmış bir ülkedir. Örneğin FARC kokain satışında 1990’a kadar önemli bir rol oynamıştır (Karacabey, 2016: 5).

Bir uyuşturucu kartelinin ne kadar büyüüp geliştiğine ve baronların güç sahibi olup kontrol etme yetilerini anlamamız için bir örnek üzerinden incelemenin isabetli olduğu düşünülmektedir. Dijital platformlarda yayınlanan ‘‘Dünyanın en çok aranan suçluları: Ismael El Mayo Zambada Garcia: Sinola kartelinin kurucusu’’ adlı mini belgeselde bu düzenin nasıl işlediğini anlamamız açısından önemlidir.

Garcia Meksika’daki Sinola kartelinin kurucusu durumunda olup dünyanın en çok aranan suçluları arasındadır. Üstelik yakalanması için başına para ödülü dahi konulmuştur. Aynı zamanda Sinola karteli Amerika’daki en büyük eroin, kokain, esrar tedarikçisi durumundadır. Garcia bir katil, suikastçı kimliğinde olup, kendi kurduğu küçük ordusu tarafından korunur. Askerlerine çok fazla güç ve otorite verip aynı zamanda 150-160 üyeden oluşan geniş bir bilgi ağına da sahiptir. Garcia’nın her defasında tutuklanmaktan kaçmasının nedenlerine bakmak gerekirse; öncelikle halkıyla uyum içindedir. Bu durum çok önemlidir. Çünkü halkın gözünde Garcia bir kahramandır. Futbol sahası yapan, kiliseler inşa eden doğal olarak da yerel halkın desteğini ve güvenini kazanan bir görünüm çizmiştir. Diğer bir neden ise hükümet için çalışan bazı kişiler tarafından

destekleniyordur. Örneğin Meksika’da uyuşturucu ile mücadele birimi müdürünün El Mayo için çalıştığı ortaya çıkmıştır. Kısaca bir uyuşturucu baronunun bu kadar büyüüp, yayılma ve güç elde etme durumu halkın desteği kadar yüksek yerlerden destek görme ile de mümkündür. Gruba yeni üye katma ilk olarak kurum çalışanı kartel ile iş birliği için ikna edilir. Eğer ikna edilmezse rüşvet teklif edilir çünkü kartel her zaman daha fazla öder (NETFLIX, 2020).

Yukarıda verilen örnekle bir uyuşturucu kartelinin kabaca nasıl işlediği ve gücünü nasıl kazanıp kullandığı anlatılmak istenmiştir. Çalışmanın üçüncü kısmında ayrıntılarıyla ele alınacak olan FARC terör örgütünün ve uyuşturucu kartellerinin arasında ki iş birliği açıklanmaya ve anlaşılmaya çalışılmıştır. Nitekim terör örgütleri için eylem ve ses getirme önemlidir. Bu eylemleri gerçekleştirmek için de finans kaynağı gerekmektedir. Burada yardımlarına uyuşturucu kartelleri yetişerek çift yönlü anlaşma ile iki tarafta işlerini yoluna koyma amacındadırlar.

2.6. Terörizmin Etkileri

Terörist olma bir süreç içerisinde gerçekleşir ve bu süreci tetikleyen birden fazla nedenler vardır. Özellikle; göç, hızlı nüfus artışı gibi sosyo-kültürel nedenler dolayısıyla ezilmişlik, dışlanmışlık ve hizmetin az gidişiyile birlikte terör örgütleri tüm bu koşullar için de olan insanlardan yararlanmış örgütlere potansiyel üye olarak görmüşlerdir. Aynı zamanda çözülemeyen işsizlik problemi de bu durumu daha da tetiklemiştir (Öztürk, Çelik, 2009: 92-95). Tüm bu veriler ışığında terörizmin yaşanılan toprakta elbette ki ekonomik etkileri vardır. Bu etkiler aşağıdaki gibidir (Ağırman, Özcan, Yılmaz 2014: 101-103).

- İlk olarak hedef ülkenin sermaye stoğuna zarar verilir.
- Güvensizlik arttığı için yatırım, tüketim dengeleri ve kaynak dağılımı bozulur.

- Yabancı yatırımcılar diğer ülkelere kayar.
- En çok turizm sektörü etkilenir verimlilik, etkinlik azalır.

Tüketici algıları en çok hizmet sektörünü dolayısıyla turizm sektörünü etkilemektedir. Turistlerin gözünü korkutup yıldırarak ülkeye döviz girişini azaltmaya bu sayede hükümeti de pes ettirmeyi istemektedirler (Alp, 2013: 10). Aynı zamanda bir ülkede turistik bölgeye yapılan saldırı tüm ülke ekonomisini de etkilemektedir. Örneğin; İsrail’de 1992-1995 yılları arasında ülkede terör eylemlerinin başlaması ve hükümetin krizi çözmekte yavaş davranması nedeniyle terör eylemlerinden 18 ay sonra turizm bakanlığı, 28 milyon ABD doları turizmi canlandırma harcaması yapmak zorunda kalmıştır. Ancak beklenen etki görülmemiştir (Yılmaz, Yılmaz 2005: 47).

Bu bakımdan terörizmin ekonomiye ciddi zararları vardır. Hükümet her ne kadar erken müdahale ederek mücadele yolunu seçerse ülke ekonomisinin en az zararlar terörizmin etkilerinden korunmasını sağlar.

Terörizm yaşanan ülkeye ciddi sıkıntılar vermektedir. Bunların en başında ekonomik, sosyal, eğitim açısından ülkenin ilerlemek için adımlar attığı düzeni sekteye uğrattığı görülmüştür. Örneğin özel sektör yatırımlarını etkiler çünkü devlet güvensiz duruma düşer. Devletin kendi içinde yaptığı ekonomik hedeflere uyumu da zorlaştırır (Gül, 2012: 49).

Terör maddi kayıplar yaratır. Örneğin terör saldırılarından zarar görmüş yapılar hep maliyet niteliğindedir. Terör halk tarafından güvensizlik olarak da algılanır. Tehdit geçse dahi halkın güveni için yatırımlar güvenlik harcamalarına kayar. Nitekim 11 Eylül sonrası ABD’de önlemler ve harcamalar gümrük, sınır kontrollerine kaymış göçmen mevzuatı da katılaştırılmıştır (Alp, 2013: 5-7). Baskı, gerginlik ülkenin satın alma, üretim

yapılarını etkilemekte ticaret hacmini düşürmektedir (Yılmaz, Yılmaz, 2005: 43). Terör olayları sürekli olarak yıkıcı, yıpratıcı gerçekleştiklerinde hedef ülke ciddi zararlara maruz kalmaktadır (Güvercin, 2018: 282).

Tüm bu veriler ışığında çıkarılabilecek esas sonuç terörizm ülkelerin gelişmişlik ve ilerlemeleri yolunda ciddi engel teşkil etmektedir. Bu bakımdan ülkeler terörist gruplarla ya çözüm yoluna gitmeyi ya da yok etmeyi tercih ederler. Çalışmamızın üçüncü bölümün de FARC'la nasıl anlaşma yolu ile çözüme kavuşulduğunu ama ülkeye verdiği zararı, bu barış sürecinde özellikle ABD'nin etkisine değinilmiştir. Esas savunulan ve çalışmanın ana kısmını oluşturan ABD müdahaleciliğinin yıllarca bir araç olarak sürdürülmeye çalışıldığı, Kolombiya nezdinde ise narko terörizm bir araç olarak kullanıldığı, ülke içinde kontrol sağlanarak başarı elde edilmek istendiğine değinilmiştir.

3.BÖLÜM: KOLOMBİYA, FARC, NARKO TERÖR ÜÇGENİ VE ABD MÜDAHALECİLİĞİ

3.1. Latin Amerika Bölge Karakteristiği

Latin Amerika, Amerika Birleşik Devletleri'nin Güneyinde Batı Yarımkürede yer alır. Güney, Orta ve Latin Amerika Karayipler'deki Latin dillerini konuşan ülkeleri tanımlamak için kullanılır. Bölge ülkeleri ve insanları çok çeşitli gibi dursa da aslında ortak tarih kültürü paylaşmaktadırlar. Ancak Latin Amerika kıtası farklı kültürleri de barındırır. Avrupalı ve Afrikalı insanlar bu farklı kültürden insanların büyük çoğunluğunu oluşturur. Örneğin bu karışımın sonucu olarak Küba'da Santeria ve Brezilya'da Candumble gibi dinler ortaya çıkmaya başlamıştır (Focus Latin America, 2020).

19. y.y ortalarında Güney Amerikalı entelektüeller tarafından siyasi bağımsızlıkları kazanıldıktan sonra birleştirici ortak kimlik aranmış, bu bağlamda Latin Amerika kavramı ortaya atılmıştır (Ermağan, 2017: 12). Coğrafi konumun öneminden ziyade tarihi, dili, kültürüyle de tanımlanmış "Latin Amerika, Amerika kıtasında Roman dillerinin konuşulduğu ülkeleri kapsayan tarihsel ve kültürel bölge olup temelde Amerika kıtasının İspanyolca ve Portekizce konuşan kesimlerini belirtmek için kullanılan bir terimdir. Ancak nüfusun belli bir Fransızca konuşan yerleri de Latin Amerika içinde düşünülür" (Atamer, 2020: 72).

Harita 1 Kaynak: za.pinterest.com/pin/

Yukarıdaki haritada görüldüğü üzere Latin Amerika kıtasının ayrıntılı haritası verilmiştir.

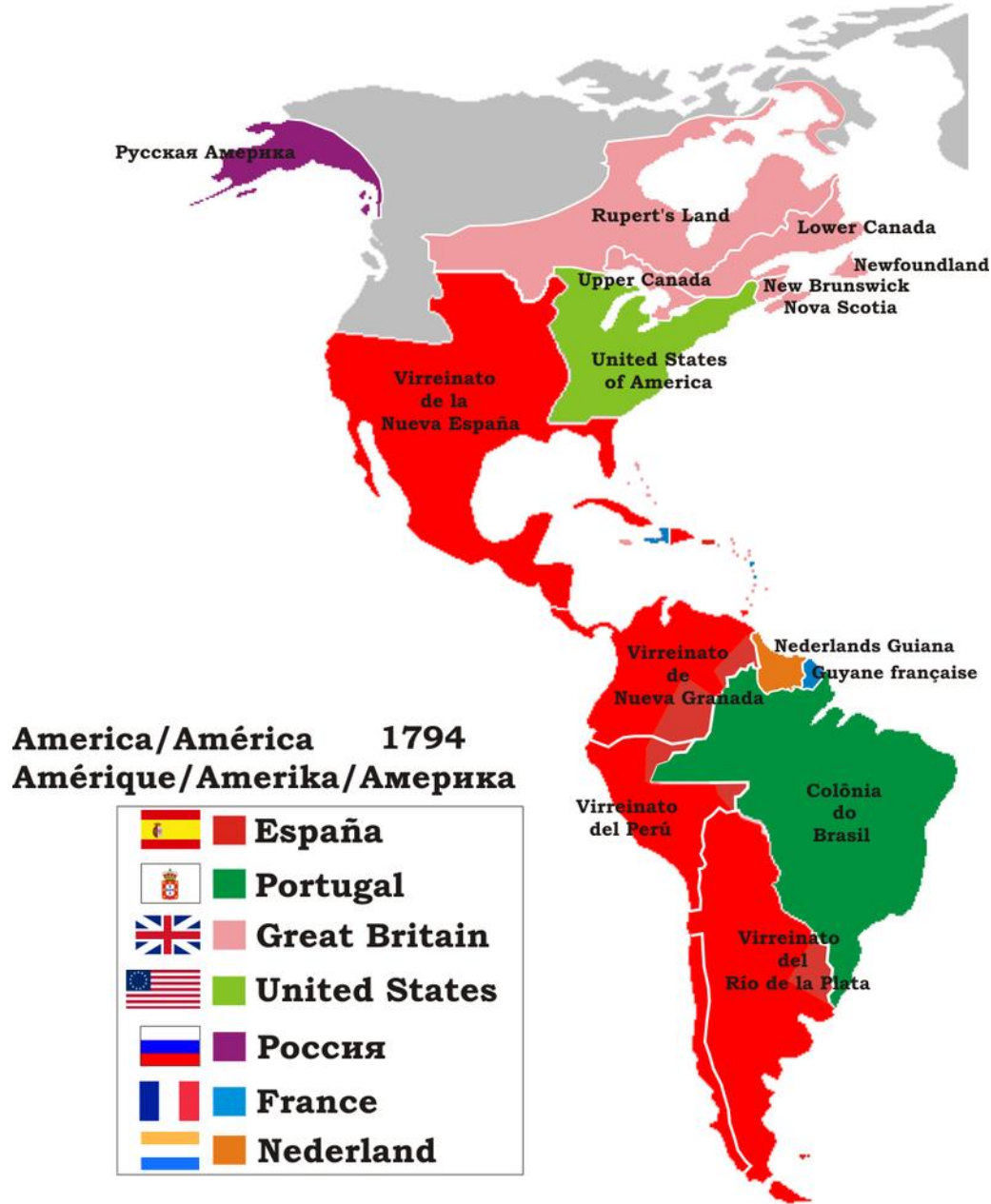
Daha öncesinde Latin Amerika kavramı yerine “İspanyol Amerikası, İber Amerika ve Güney Konisi” gibi kavramlar bölgede farklı yerleri tanımlamak için kullanılmıştır. Latin Amerika kavramını ilk kullanan Fransız iktisatçı ve Siyaset adamı Micheal Chevalier olmuştur (Atamer, 2020: 74). Güney Amerika’da nüfus daha çok

İspanya ve Portekizlerden Orta Amerika ise Afrikalı, Asyalı ve Avusturyalılardan oluşur (Filazi, 2020: 59).

Avrupa'dan beş yüz yıl önce Amerika kıtasını Vikingler keşfetmiş yerleşim yeri kurmuşlardır. Bu bağlamda Orta ve Güney Amerika'da Maya, Aztek, İnka uygarlıkları var olmuştur (Kaya, 2014: 33). 1492 yılında Kristof Kolomb Doğu'nun zenginliklerine ulaşmak için sürekli Batı'ya giderek dört sefer yapmış Honduras ve Karayipler'deki büyük adalara ulaşmışlardır (Filazi, 2020: 60). İki yıl sonra Kolomb adalara gelerek burada yerleşim yerleri kurmak istemiş. Avrupa yeni ticaret yolları ile hızla yükselişe geçmiştir. Bu arada Kolomb İspanya Kralı'nın desteğini almak için de Avrupa'ya çok sayıda köle göndermiş. Aztek ve İnka uygarlıklarının gelişimi zenginliklerini de keşfeden Avrupalılar gördükleri zenginlikler karşısında şaşkınlık yaşamışlardır (Kaya, 2014: 37-38). Değerli madenlere ulaşmak için kıtanın coğrafi yapısı değiştirilmiş, bu bağlamda İspanyollar Meksika'da Aztek ve Pizaro, Peru'da İnka uygarlıklarını ortadan kaldırmışlar, tüm değerli eşyaları dönüştürmüşler ve kendi ülkelerine göndermişlerdir. Bu sayede küresel İspanya İmparatorluğu'nun güçlenmesine hızla katkı sağlamışlardır. Tam üç yüz yıl boyunca bu süreç böyle devam etmiştir. Bölge keşfedildikten sonra yıllar içinde farklı devletler tarafından hep sömürülmüş, halka kalan ise yoksulluk olmuştur (Filazi, 2020: 61). İşgaller tüm bölgede sürerken maden ocakları açılmış, yerli halkı çalışmaları için zorlamışlar fakat yerlilerin çoğunun ölmesi ve çeşitli sebepler dolayısıyla Afrika'dan köle getirilmeye başlanmıştır (Atamer, 2020: 75).

Sömürü bölgenin keşfedilmesinden itibaren başlamıştır. Yıllar geçtikçe de artarak devam etmiştir. Bölgeyi kontrol altında tutmak ve sahip olmak her büyük devlet için temel amaç olmuştur.

16. Yüzyıl'dan 19. Yüzyıl'a Latin Amerika da bölgenin tüm kaderini değiştiren İspanya ve Portekiz egemenliği yani uzun sömürü dönemi başlamıştır (Atamer, 2018: 9).

Harita 2 Kaynak: www.stratejikortak.com/2020/07/latin-amerika-ülkeleri-bagimsizlik-mucadelesi

Yukarıda ki haritada 1794 yılında başlayan sömürgeciliğin ve sol aşağıda renkleriyle verilen ülkelerin haritada karşılığı verilmiş olup, hangi ülkelerin hangi devletler tarafından sömürüye uğradığı görülmektedir.

Kuzeyden güneye batı şeridinden itibaren İspanya bir sömürge imparatorluğu oluşturmuştur. Portekiz’de Brezilya’nın belli kısımlarını idaresi altına almıştır. İspanya’nın sömürgeler üzerinde ki hedefi asimile politikalarının önceliğinden belli olmaktadır. Yerli halk öncelikle Hıristiyanlaştırılarak, dillerini öğretmek İspanyollaştırılma girişimlerine başlanmıştır. Dönemin kraliçesi İsabelle yerli halkın İspanyollarla evlenmesini bile istemiştir. İspanya Krallığının yönetim şekli; İspanya Krallığına hizmet edecek biçimde oluşturulmuştur. Hiçbir koloninin birbiri üzerinde üstünlük kurmasına izin verilmemiştir. “Sömürgeler kral vekillerine, kral vekillikleri vilayetlere, vilayetlerde yerel bölgelere ayrılmıştır.” Din adamlarının en önemli görevi yerli halkın eski dini inançlarını yıkmak olmuş. Bu bağlamda Hıristiyanlığı benimsetmek ve yerli halktan din adamları yetiştirmek temel amaç olmuştur (Atamer, 2020: 76-79).

Portekizliler de Brezilya bölgesinde sömürge faaliyetlerine başlamışlar. Bu bölgede olmalarının aslında üç ana nedeni vardı; İlk olarak Fransa’nın bölgeyi ele geçirmesinden korkmuşlar, sömürgeleştirme faaliyetlerine bir an önce hız vermişlerdir. İkinci olarak şeker talebi artmış, arzı sağlamak istemişlerdir. Son olarak ise ulaşımın Brezilya üzerinden olması yolu daha kısa ve tehlikesiz kıldığı için bölge üzerinde ki çalışmalara başlamışlardır. Kıtada tüm bunlar yaşanırken bir yandan da ayaklanmalar yaşanıyordu. Örneğin: Gonzola Pizarro isyanı (1544-1549) Peru’da Bourbon reform tedbirlerine karşı ayaklanmalar (1740-1780) yaklaşık üç yüz yıllık sömürü düzeninin ardından bağımsızlık hareketleri hızla artmaya başlamış ilk olarak kendini Haiti’de göstermiştir. 1817 yılında Portekiz sömürüsüne karşı Brezilya’da ayaklanma olmuş

cumhuriyet bile ilan edilmiştir. Ancak daha sonra isyan bastırılmıştır. Latin Amerika ülkelerinin bağımsızlıklarını kazanması onlara huzur, barış, istikrar getirmemiş, aksine bir karmaşa dönemine sürüklenmişlerdir. Uzun süre sömürüye maruz kalan halk sömürü sonrasında da ırk çatışması, siyasi istikrarsızlıkla mücadele etmiştir. Öte yandan bağımsızlık hareketini başlatanlar ülkeleri liberal yönetim şekli ile yönetmek istemişler ancak bu durum ülkeler için bir kaos ortamı doğurmuştur. Üstüne ekonomik istikrarsızlıkta durumu daha da körüklemiştir. 1816-1884 yılları arasında kıtadaki ülkeler birbirleri ile çeşitli sebeplerden savaşmışlar, bu çatışma ortamı da her bir ülkeyi uluslararası ortamda daha da zayıflatmıştır (Kaya, 2014: 39-45).

Devleti diğer kurumlardan ayrı tutan şey zor gücünü kullanma yetisidir. Devlet iktidarını tanımlarken, toplumun üretken kaynaklarının otoriter dağılımı olarak söylenir. Latin Amerika'daki toplumsal değişim ve devlet iktidarı da üç temel açıdan tanımlanmıştır:

- Sandıksal politika
- Toplumsal hareketlerin kuruluşu
- Politik iktidar yolu ile sosyal değişim

Toplumsal değişime giden yolda esas olarak politik iktidarla örülür. Devletin kontrolünün nasıl elde edileceği ve kamu politikalarının uygulanması devletin elinde bulundurduğu yetkisiyle sağlanır (Petras, Veltmeyer, 2007: 17-22).

Temel olarak Latin Amerika Kıtası'ndaki bağımsızlık hareketlerini ateşleyen nedenler reformist politikalar, vergilerin artması ve koloni hükümetlerinin kontrolünün de artması olmuştur. Napolyon'un İspanya ve Portekiz'i işgali ile bağımsızlık hareketleri başlamış, bu bağlamda 1819 yılında Kolombiya, Ekvador ve Panama'yı içine alan büyük

Kolombiya kurulmuştur. Bolivar'ın bu girişimi 1839 yılına kadar sürmüş asıl amaç tüm Latin Amerika halkını tek çatı altında birleştirme düşüncesidir. Ancak 1839 tarihinden sonra dağılmıştır. Arjantin'de 1980'de Britanya Buenos Aires'i işgal etmiş, halk tek başına ülkelerini savunmuş, kendi kendine yetebilme bilinci yerleşince cunta otoritelerini yıkmış ve bağımsızlıklarını ilan etmişlerdir. Meksika'da ise "Rahip Hida Goy Costilla, Kreal ve Allande Meksika'nın Guonojuato bölgesinde ayaklanmayı başlatmışlar 1813 yılında bağımsızlıklarını ilan etmişlerdir." Bağımsızlık sonrası kıtada etkili güçler en başta Fransa ve İngiltere olmuştur (Atamer, 2020: 79-80).

Latin Amerika Kıtası'nda İspanya'nın yerini almak isteyen diğer Avrupa devletlerine aslında bir gözdağı olarak ABD 1823'te Monroe Doktrini ilan etmiştir. Kısaca içeriği iki ana husustan oluşur. İlk olarak Birleşik Amerika'nın iç işlerine karışmamak. Çünkü ABD'de Avrupa'nın iç işlerine karışmamaktadır. İkinci olarak herhangi bir Avrupa devleti Amerika Kıtası'nda sömürgecilik teşebbüsünde bulunacak olursa bu durumu ABD kendisine yapılmış sayacak ve anında karşı duracaktır. 20. Yüzyıl'dan itibaren ABD'nin korumacı-müdahaleci tavırları daha da yoğunlaşmaya başlamış, dönemin ABD başkanı Theodor Roosevelt Monroe Doktrinin kapsamını genişletmiş "Orta ve Güney Amerika'da herhangi bir devlet toplumsal ve siyasal yapı bakımından ABD'nin güvenini kazanamayacak olursa ABD'nin müdahale hakkı vardır. " Bu açıklaması daha sonra "Big Stick" (kalın sopa- zora dayalı siyasi güç) politikası olarak anılmıştır. Birinci Dünya Savaşı'nda Latin Amerika ülkeleri tarafsız kalmış ancak ham madde satışı yaparak ekonomilerini geliştirmeye çalışmışlardır. ABD etkisi bölge ülkelerinde gittikçe derinleşmiştir. Guatemala'da ABD'nin United Fruit Company şirketi halk arasında ahtapot anlamına gelen "el pulpa" olarak adlandırılmış bunun nedeni de ülkede şirketin her alanda olan etkisinden kaynaklanmaktadır. Hatta zamanla "Muz Cumhuriyeti" terimi

ortaya çıkmış anlamı ise “adaletsiz ve dışa bağımlı devlet idaresi”dir. Bu şirket demir, deniz yolları noktalarını, özel gümrük ve maliye kurumlarını kurmuş, Toprakların çoğunu, hükümeti resmen ele geçirmişlerdir (Bölgesel Araştırma Merkezleri/ Latin Amerika’da Neler Oldu, 2020).

Bölge ülkeleri sömürü durumundan ve sürekli kontrol edilmelerinden dolayı hükümetlerini zayıf olarak nitelendiriliyordu. Bu bağlamda Guatemala örneğinde de görüldüğü üzere ülkede var olan yabancı bir şirketin söz hakkının daha çok olduğu açıkça görülmüştür.

Soğuk Savaş döneminde ABD tam olarak bir komünizm avına çıkmış, Latin Amerika ülkelerinde kendine yakın hükümetlerin başa geçmesi için çaba sarf etmiştir. Bunun nedeni de ABD’nin komünizmi büyük bir tehlike olarak algılaması ve herhangi bir Latin Amerika ülkesinde sosyalist hareketlerin başlamasından oldukça korkması etkili olmuştur. Aynı zamanda kendine yakın hükümetleri destekleyerek komünizmi engelleyeceğine de inanmaktadır. 1960 Küba Devrimi’nde, Küba’da Amerika destekli kukla yöneticileri Fulgencia Batista’nın Fidel Castro ve Che Guevera önderliğinde halk ayaklanması ile devirmiş, böylece sosyalist bir devrimi başarmıştır. ABD için Küba’da yaşananlar en başta Monroe Doktrini’ne aykırıydı. Domuzlar Körfezi çıkarmasında da başarısız olan ABD ister seçimle ister darbeyle başa gelen tüm sosyalist-komünist yöneticilere adeta savaş açmıştır (Işık, 2013: 11-14).

Dönemin ABD Başkanı John F. Kennedy 1961’de Küba Devrimine bir cevap olarak “gelişme için ittifak” başlıklı yardım programını duyurmuştur. Bu programın amacı Latin Amerika ülkelerini kalkındırmaya geliştirmeye yönelik olduğu söylenmiştir. Aslında arka planda komünizmin yayılması ve yerleşmesini önlemek vardır. Çünkü Küba’da

yaşananlardan sonra ABD bir “domino etkisinin” yaşanacağından çekinmiştir. 1964’te Brezilya’da Küba’da yaşananların da etkisiyle sol güçlenmiştir. Bir ayaklanma olacağından korkan ordu darbe yaparak yönetimi ele almıştır. 1980’li yıllardan sonra ortaya çıkan ekonomik krizinden dolayı etkisi azaltılmış daha sonra muhalefet tekrardan yönetime geçmiştir. Şili’de ise 1970’de Salvador Allende Sosyalist İttifakı olan Unidad Popular ile seçimi kazanmış ve hızla devletleştirme politikalarını devreye sokmuştur. 1973’de Allende askeri darbe ile devrilmiştir. Augusto Pinochet devlet yönetimini ele almıştır. Tüm bu karmaşa döneminin ardından Latin Amerika ülkelerinin çoğunda hakikat komisyonları kurulmuş, bu komisyonların amacı geçmişte işlenen insan hakları ihlallerini ortaya çıkarmak ve gelecek devlet politikalarında bu açıdan yön vermek olmuştur. “İlk hakikat komisyonu 1983’te Başkan Alfonsin tarafından Arjantin’de kurulmuş, Kişilerin Kaybolmasına İlişkin Ulusal Komisyon (CONADEP)’’ olmuştur (Ermağan, 2017: 8-10).

Tüm bu anlatılanlar doğrultusunda Latin Amerika kıtası genel anlamda sömürgecilik ile başlayan ülkelerin kaderleri, bağımsızlıklarını kazandıktan sonra da iç savaşlarla devam etmiştir. Kıtayı her zaman kontrolü altında tutmak isteyen Amerika ise çıkarlarına göre hareket etmiştir. Çıkarlarına uydurmak için ise müdahale etmesi gereken yerlerde uygun kılıflar bulmuştur. Tüm bu karmaşanın içerisinde ise olan bölge ülkelerine ve halkına olmuştur.

3.2. Kolombiya Ülke Profili

Kolombiya Latin Amerika Kıtası’nın kuzeybatısında yer alır ve coğrafi olarak batısında Pasifik Okyanusu, kuzeybatısında Panama, kuzeyinde Karayip Denizi, doğusunda Venezüela ve Brezilya, güneyinde ise Peru ve Ekvador bulunmaktadır. Resmi dili İspanyolca olup kültür olarak Afrika, Avrupa, Hindistan kökenli ve yerlilerin varlığı ile karma bir durumu vardır. Kolombiya’da ilk yaşamın, yerleşimin on bin yıl önceye

dayandığı düşünülür. Coğrafi şartlar ülkenin her alanda ki faaliyetlerini etkilemiştir. Ülkede tarım, madencilik, balıkçılık, ormancılık gelişmiştir. Coğrafyanın dağlık bir alana sahip olmasının bir diğer sonucu da ulaşım maliyetlerinin artmasına neden olması ve üretilen ürünlerin fiyatlarının da yüksek olması olmuştur (Ermağan, 2017: 140-141).

Harita 3 kaynak: www.guney-amerika.blogspot.com

Kolombiya doğurganlık, ölüm oranı ve nüfus artışı oranlarında istikrarlı bir düşüş yaşar; bu da okur-yazarlık, kentleşme, aile planlamasının ve ekonominin doğal sonuç olarak da gelir eşitsizliğinin iyileşmeye doğru gitmesiyle olmaktadır. Ancak nüfusun üçte birinden fazlası yoksulluk sınırının altındadır. Yasal ve yasa dışı göç veren bir ülkedir (World Factbook/ Colombia, 2020). Yönetimsel anlamda Kolombiya'nın önemli sorunu

ülkede yolsuzluğun fazla olması ve güvenliğin sağlanamamasıdır. Ülkenin dış politikasının genel özelliklerine bakacak olursak aşağıdaki hususlar ön plana çıkmaktadır:

- Dış ilişkiler Başkanlık sistemi çerçevesinde şekillenmektedir.
- Uluslararası hukuk merkezlidir.
- Birleşmiş Milletler statüsünü benimsemiş ve düşük yoğunluklu bir ülke profili çizmektedir (Ermağan, 2017: 142-145).

1549 yılında Kolombiya'da çatışmalar İspanyol sömürgesinin başlamasıyla ortaya çıkmıştır. Sömürgeciliğe karşı mücadelede 1810 yılında ilk başarı sağlanmış ve bağımsızlığını ilan etmiştir. 1819 yılında Simon Bolivar öncülüğünde Büyük Kolombiya Cumhuriyeti kurulmuştur. Devlet Başkanı Bolivar olup Başkan Yardımcısı Francisco De Poulo Sandanter olmuştur (Özdemir, 2006: 52). Bolivar'ın merkezietçi ve jeopolitik anlayışı vardı. Bu bağlamda bölgesel genişleme, nüfus yoğunluğu, tarih gibi bu üç duruma çok önem vermiştir (Chaparro, 2015: 75).

1839 yılında Büyük Kolombiya dağılmış bu dağılımın temel sebebi yöneticilerin federal mi yoksa merkezietçi yapıya mı sahip olacağı konusunda çıkan anlaşmazlıklar olmuştur. Bürokratlar, köle sahipleri, askerler, büyük toprak sahipleri ülkenin var olan siyasi geleneğinin devam etmesini savunurlar. Köylüler, tüccarlar, yerli halklar, köleler ise bağımsızlık süreci ile birlikte devlet geleneğinde değişim istemişlerdir (Kalinbacak, 2019: 36). 1850 yılında Muhafazakâr Parti (Partido Censervador) ve Liberal Parti (Partido Libera) kurulmuştur. Ülkenin ismi 1886'da Anayasa kararı ile Kolombiya Cumhuriyeti olarak değiştirilmiştir. Liberal Parti tarafı tekellerin serbest ticaret yoluyla kurulması ve sömürgeciliğin modern ulusun inşası ile yok olacağını savunmuşlardır. Tüccar ve üretici kesimin desteklerini kazanmışlardır. Muhafazakâr Parti tarafı ise

geleneksel yapının devamı yani sömürge dönemi kurumların varlığının devamını istemişlerdir. Zengin toprak sahiplerinin desteklerini kazanmışlardır (Gedik, 2017: 52-53). Bu iki parti arasında ki çatışma 19. yüzyılın gerginliğinin temeli olmuştur. Kilise federalizm yanlısı tutum sergilemiştir. Bu bağlamda Liberal Parti ülkenin federal yapıdan uzaklaşmasını dolayısıyla da kilisenin siyasetten uzaklaştırılmasını savunmuşlardır. Bin Gün Savaşı'ndan sonra ülkede La Violencia'ya kadar barış söz konusu olmuştur. 1902'de muhafazakârların üç yıllık iç savaşı kazanmasından sonra 1903-1923 yılları arası dönemde ABD ile ekonomik ilişkileri geliştirmiş ve bağımlı hale gelmiştir (Arslan, 2015: 269-270).

Kolombiya'da şiddet hareketlerinin 1920-1930 yılları arasında ki temel nedeni köylü üreticilerin, toprak sahiplerinin onları zor koşullar altında çalışmaya zorlaması ile ortaya çıkmıştır. Köylü hareketleri böyle şekillenmeye başlamış, 1930-1940 yılları arasında köylü mücadelesi bu sefer sendika, parti gibi kurumsal ulusal çerçevede devam etmiştir. Yerlerinden edilen köylülerin zorla dağlık ve kırsal bölgelere göç edilmeye zorlanmaları mücadeleyi onlar için daha haklı duruma getirmiş, köylülerin kendi topraklarını korumak için birlikler kurmaları daha kabul görür ve destek alır konuma gelmiştir. Ayrıca ithal tarım ürünlerine pazarını açması köylü üreticileri daha da sinirlendirmiş bu durumda gerilla hareketlerinin oluşmasını beraberinde getirmiştir. İkinci Dünya Savaşı yıllarında iki parti arasında ki kutuplaşmalar daha belirgin hale gelmeye başlamış, 1946 seçimlerinde ortak aday çıkaramayıp üstüne seçimi muhafazakârların kazanmasıyla gerilim artmıştır. Liberal parti adayı Gaitan işçi ve çiftçi kesimi ayaklandırmış toprak reformu çağrısında bulunmuştur (Gedik, 2017: 54-57). Liberal lider Jorge Eliecer Gaitan aynı zamanda dönemin çalışma bakanı olup toprak reformu hareketlerinde öncü isimdir. Bogoto'da öğle yemeğine gittiği sırada suikast sonucu öldürülmesi ile ilk on saat içinde şiddet tüm şehri sarmış beş bin kişi ölmüş ve La

Violencia (şiddet) dönemi başlamıştır (Kalınbacak, 2019 41). Kolombiya’da süren iç savaşın sonuçları da ağır olmuştur. Savaş sırasında yüzde seksen ikisi sivil, iki yüz yirmi binden fazla sivil ölmüştür. Ulusal kaynakların özelleştirilmesi, ötekileştirilen grupların siyasi süreçlerden dışlanması, toprak eşitsizliği, devlet kurumlarının güçsüzlüğü çatışmanın temel sebeplerini oluşturmuştur (Figuereas, Alıcı, vd. 2018: 16). Şiddetin yarattığı ortamdaki kaçmak isteyenlerin sığındığı Talima kasabasında yapılan araştırmaya göre beş yüz dokuz ailenin beş yüz üçünün yakınlarından birisini kaybetmiştir (Gott, 2009: 11). La Violencia olayları kırsal alanda da çatışmaları başlatmıştır. Yaşanılan şiddet olaylarını başarısız bir toplumsal devrim olarak yorumlayanlarda vardı. Aynı zamanda toprak ağalarının ve iş adamlarının toprağın yeniden dağıtılması için zorlamaya başlayan köylülere ve onların müttefiklerine karşı bir saldırı olarak görüyorlardı (Cilegrand, 2001: 6).

1953 yılında geleneksel çift partili sistemin ülke içinde kargaşaya sebep olması gerekçesiyle Rojas Pinilla’nın yaptığı askeri darbeyle bu çift partili sistem bitmiştir. Ancak Pinilla’nın da zamanla gücü elinde tutmaya yönelik uyguladığı politikalar sebebiyle muhalifleri hızla artmıştır. Üstelik artan baskı dolayısıyla istifa etmiştir. Bu bağlamda yapı yerini sosyalist, komünist, milliyetçi vb. kutupların olduğu yapıya bırakmıştır (Gedik, 2017: 53). 1958 yılında Muhafazakâr ve Liberal Partiler arasında ortaklaşa imzalanan Ulusal Cephe Paketi imzalanmıştır. 1974 yılına kadar sürmüştür. Partiler bu dönemde iktidarı dörder yıllık süreyle ele almaya dolayısıyla yönetime geçmeye başlamışlardır (Özdemir, 2006: 54). Ernesto Che Guevara Birleşmiş Milletler konuşmasında (Aralık 1964) bu durumu şöyle ifade etmiştir (Gott, 2009: 30);

Herkesin öylesine doğallıkla temsili demokrasiden söz ettiği ve iktidarın uzun yıllar içinde iki parti arasında yarı yarıya

paylaşıldığı Kolombiya'da oligarşi demokrasinin zirvesi diyebileceğimiz bir düzeye ulaşmıştır. İktidar sırayla önce liberaller ile muhafazakârlar arasında, sonra muhafazakârlar ile liberaller arasında biri dört yıl diğeri sonraki dört yıl olmak üzere bölünmüş durumda hiçbir şey değişmiyor. Bunun adı sandıksal demokrasidir.

Soğuk Savaş, Küba Devrimi'nin başarılı olması ve Kolombiya toplumunda ki genel sorunlar sebebiyle bir anlamda FARC (Kolombiya Devrimci Silahlı Güçleri) kurulmasına zemin hazırlamıştır. Çatışmalar yoğunlaştıkça uyuşturucu ticareti de büyümüştür (Baysal, 2017: 123). 1964 yılında Komünist Parti'den etkilenen yoksul köylüler tarafından FARC kurulmuştur. Aynı zamanda Ulusal Kurtuluş Ordusu (ELN), 19 Nisan Hareketi(M-19), pek çok gerilla gruplarının kurulduğu zamana denk gelmektedir. FARC genel anlamda köylüler için mücadele ettiğini ve emperyalizm rejimine karşı olduğunu söyler. 1990 yıllarına gelindiğinde komünist partiye karşı mesafe koyar ve popülerliği daha da artar. Bu bağlamda uyuşturucu kaçakçılığı da bir yandan derinlik kazanmış, Medellin ve Cali kartelleri ortaya çıkmış, arazi sahipleri uyuşturucu üretmeye başlamışlardır (Figuereas, Alıcı, vd. 2018: 16-17). 1985 yılında Patriotic Union (Yurtseverler Birliği) FARC'ın siyasi kanadı olarak kurulmuştur. Gerilla örgütleri coğrafi alanlardan faydalanıp dağlara çıkmış, uyuşturucu tacirleri daha da güçlenmiş bu bağlamda kendi ordularını kurarak gerillalarla çatışmışlardır. Devlet otoritesinin zayıf olduğu ve iç çatışmalarında derinleştiği bir ülkede en fazla karlı çıkan suç örgütleri olmuştur. Bu durumun temel nedeni de halkın siyasetten uzaklaştırılması ve halkın ekonomik olarak kısıtlılığı onları önemli olmanın iki yolu olabileceği görüşüne itmiştir. Bunlarda siyasete katılmak ya da suça karışmaktan geçeceğidir. Bir başka ifadeyle, Siyasiler seçimlerde kampanyalarını yürütebilmek ve seçmenlerini etkileyebilmek için paraya, suçlularda faaliyetlerini kolaylıkla yürütebilmek için siyasi konuma ihtiyaç duymaktadırlar (Özdemir,

2006: 55-57). Dolayısıyla bu iki durumda birbirini besler durumdadır. Her iki konumda var olabilmek etkisini sürdürebilmek, bu bağlamda kendileri için maksimum fayda sağlamak konusunda birbirlerine mecburdurlar.

1960'larda ABD Başkanı Kennedy tarafından bir komünist mücadele başlatılmıştır. Clinton döneminde ise uyuşturucu ile mücadele şeklinde devam etmiş, Plan Kolombiya yürürlüğe girmiştir (Arslan, 2015: 277). Kolombiya ABD'den Clinton döneminde askeri yardımın en büyük alıcısı, İsrail ve Mısır'dan sonra dünyanın üçüncü büyük alıcısı olmuştur. Kolombiya Planı'nda bölgeye 1.3 milyar doların yüzde sekseni orduyu eğitmek için harcanmıştır. ABD'nin Kolombiya için bu kadar cömert yardım yapmasının asıl nedeni bölgede yoğun olarak üretimi yapılan koka bitkisinin ekimini durdurmaktır (Cilegrand, 2001: 2). 1991 yılında Kolombiya'da bir anayasa değişikliği olmuş; yeni anayasa güvenlik problemlerini çözmeye yönelik, seçimlerin rekabete açık hale gelmesi, sivil idarenin daha yoğun olacağı hükümleri içeriyordur (Arslan, 2015: 280).

Ülkede kuvvetler ayrılığı ilkesi uygulanır ve üniter bir yapıya sahiptirler. Seçim, denetim ve ülkeye özgü düzenleyici kurumlar mevcuttur. Başkanlık sistemi ile yönetilirler. Resmi dil İspanyolcadır. Ancak etnik grupların kendi dilleri de yaşadıkları topraklarda resmi dildir. Basın özgürdür, üniversiteler özerk bir yapıya sahiptir ve ölüm cezası ülkede uygulanmamaktadır. Çok partili bir siyasi sisteme sahiptirler. Her vatandaş siyasi parti kurma, örgütlenme, destekleme ve feragat etme hakkına sahiptir. Yasama çift meclislidir; Cumhuriyet Senatosu ve Temsilciler Meclisi'nden oluşur. Anayasa yapmak, kanunları görüşmek, hükümet ve kamu yönetimi üzerinde denetim sağlamak görevi Cumhuriyet Kongresi'nindir. Senatörler ve temsilciler dört yıl için seçilirler. Senato; yurt genelinde yüz temsilci ve yerlileri temsilen iki temsilciden oluşur. Temsilciler Meclisi; eyalet ve özel yönetimler bazında her eyaletten iki kişi olacak şekilde seçilirler.

Cumhurbaşkanı, kabine üyeleri ve kurumların yöneticilerinden yürütme organı sorumludur. Cumhurbaşkanı dört yıl için doğrudan halk tarafından seçilir ikinci kez seçilemezler. 1991 Anayasası genel olarak güçlü ve bağımsız bir yargı sistemini düzene koymuşlardır (Arslan, 2015: 283-286).

Kolombiya'yı ekonomik açıdan incelediğimizde; muz, mısır, kahve, tütün, tarım ürünleri ve petrol, doğalgaz ihracatına dayanan ekonomiye sahiptir. Küreselleşmenin de etkisiyle birlikte Kolombiya'nın tarımsal ürünlerinin enerji kaynaklarının önemi artmıştır. Koka bitkisinin de en fazla yetiştirilen ülke olması avantaj sağlamış gibi görünse de ülke içi iç çatışmaların kargaşanın ana sebebi olmuştur (Gedik, 2017: 51). Kolombiya Latin Amerika'nın dördüncü en büyük petrol üreticisi ve dünyanın en büyük dördüncü kömür üreticisidir. Ekonomik kalkınma ülkede birincil mallara dayalı olsa da alt yapı yetersizliği, yoksulluk, uyuşturucu kaçakçılığı, güvenlik sorunları da ekonominin gelişimi üzerinde etkili olmuştur (World Factbook/ Colombia, 2020). Ülkede hayvancılıkta önemli bir yere sahiptir. Kurulmuş büyük çiftlikler ve toprak sahiplerinin yanlarında çalıştırdıkları işçileri de vardır. Bu durum esas olarak bir bölünmenin başlangıcı olarak düşünülür (Baysal, 2017: 125).

Latin Amerika'da her gün işlenen her dört cinayetten bir tanesi bölge ülkelerinde gerçekleşmektedir. Hatta Latin Amerika ülkeleri dünyada ki en ölümcül elli şehirden kırk üçüne sahiptir. Terör ve terörizm kavramı Latin Amerika için ilk defa ABD eski Dışişleri Bakanı John Dulles tarafından kullanılmıştır. Bölgede 1960'dan bu yana sol yanlı terörizm fazla olsa da sağ kanat terörizmi de hâkimdir. Aynı zamanda iç isyanlar, köle hareketleri terörün devamlılığını sağlamıştır. Bölge ülkeleri öte yandan ABD tarafından devlet terörizmine de maruz kalmışlardır. Bu bağlamda ABD tarafından desteklenen hükümetler kendi halkına şiddet içeren uygulamalar kullanmışlardır. Bu

sebeple kendi halkları yönetime karşı direniş hareketleri başlatmışlardır (Yenal, Beğenirbaş, 2019: 211-212).

1970-1990 yılları arası ve sonrası Latin Amerika küresel terörizmin merkez üssü olmuştur. Bölge diğer tüm bölgelerin toplamından daha fazla terörist saldırıya ve bir sonraki aktif olan Batı Avrupa'dan dört kat daha fazla terörist saldırıya maruz kalmıştır. Bu dönemde Peru'da Parlayan Yol, El Salvador'da Farabuda Marti, Kolombiya 'da FARC gibi Marksist Maoist örgütler ortaya çıkmıştır (War On The Rocks, 2020).

Kolombiya ülkesi genel anlamda istikrarsızlığın, yolsuzluğun, cinayetlerin ve eşitsizliğin olduğu bir ülke konumundadır. Ancak Kolombiya bu duruma bir anda gelmemiş, sömürge döneminden itibaren dışlanan ve fakir kalan halk bağımsızlık sonrasında da değişmeyen durumlar sebebiyle günümüze kadar gelmiştir. Bu bağlamda ülke sorunlarını köklü eşitsizlik ve dışlanan halkın genel profilinden anlayabiliriz.

3.3. FARC (Fuerzas Armados Revalucianorias de Colombia) Terör

Örgütünün Ortaya Çıkış Süreci

1920'li yıllarda köylü kesimin rutin olarak ihtiyaçlarından doğan içgüdüleri ile kendini koruma durumu ortaya çıkmış. Bu doğal durum, haklarını savunma gereksinimi ile FARC'ın temellerinin atıldığı söylenebilir. İlk yıllarda örgütün sağlam ideolojik ve politik temelleri yoktur. Ancak zamanla ülkede baskın olan sınıfa karşı tepki olarak organize olmaya başlamışlardır. Sınıf mücadelesi henüz boş olan ideolojik temellerin atılmasına yardımcı olmuş köylülerin potansiyelleri ve mücadeleleriyle birlikte FARC oluşmaya başlamıştır (Kalınbacak, 2019: 55-56). FARC'ın ortaya çıkış dönemi Küba Devrimi ve Ulusal Cephe dönemi öncesine kadar dayanmaktadır. Kırsal kesimde ortaya çıkan tek gerilla grubu olup Marguetalia kırsal bölgesinde toprak sahiplerinin kendi güvenliklerini

sağlamak adına attıkları adımlarla ortaya çıkmaya başlamıştır. 1964 yılında Kolombiya Komünist Partisi'nin askeri kanadı olarak kurulmuştur (Köksoy, 2017: 203).

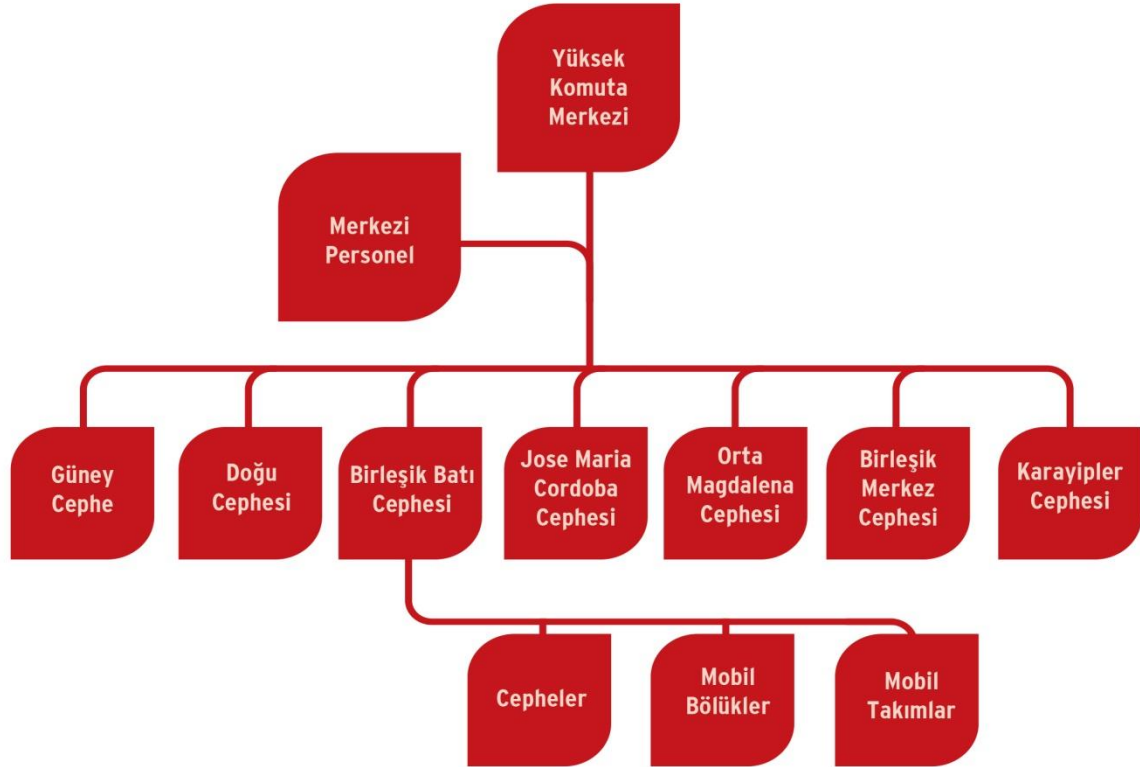
1960'larda hükümet bir toprak reformu yapmak istemiş ancak bu girişim hali hazırda kötü olan şartları daha da kötüleştirmiş, halk ciddi tepki göstermiştir. Ayaklanmaları bastırmak için ABD'den destek alınmış, ordu sert müdahalelerde bulunmuştur. Tüm bu yaşanan sürecin sonunda Komünist Parti üyesi Manuel Marulanda Velez küçük silahlı grup kurarak çatışmalara karşılık vermiştir. İlk örgütlenildiği bölge yıllardır ihmal edilen Marguetalia bölgesi olmuştur (Sezek, 2020: 23).

FARC temel olarak köylü halkın yanında olmayı istemiş, tüm politik ve askeri adımlarını ona göre atmıştır. Amaçlarına ulaşmak sosyal adaleti sağlamak için ilk hedef olarak devlet gücünü zayıflatmak istemiş, aynı zamanda büyük gelir kapısı olan koka üretimi için tüm kontrolü elinde tutmak istemiştir.

Örgütün oluşumunda derinlerde yatan sebepleri incelemek örgütün ve çözümünün de anlaşılmasında etkili olacaktır. Kolombiya Devleti'nin uzun sömürgecilik tarihi vardır. Bu zamandan örgütün ortaya çıkış zamanına kadar kırsal alanda yaşayan halk hep unutulmuş, devletin sağladığı hizmet hiçbir zaman tam anlamıyla ulaşmamıştır. Siyasi hayat iki partili sistemden oluşuyor, herhangi üçüncü bir oluşuma da izin vermiyordu. Böylesine sıkı ve kendine yer edinemeyen hep ihmal edilen kesimlerde düşmanlaşarak hükümete karşı ayaklanıyorlardı. Küba Devrimi sonrasında da ülkede ki hava değişmiş, birçok devrimci örgütler ortaya çıkmaya başlamıştır (Kalınbacak, 2019: 58). FARC'ın kurucusu kırk beş yıl liderliğini yapan Manuel Marulanda ve arkadaşı Jacoba Areras olmuştur. FARC adıyla kurulmuştur (Gedik, 2017: 61).

Terörizm uluslararası alanda da incelendiğinde genel olarak dini, etnik kökenli olarak karşımıza çıkar. Ancak Kolombiya Devleti'nde bu durum tam tersi olarak sınıf temelli eşitsizliğin isyanı ile köylü halk tarafından ortaya çıkmış bir örgüttür.

FARC'ın en üst organı sekretaryasıdır ve iyi bir komuta zinciri vardır. Aynı zamanda yedi üyeden oluşan siyasi grupları da vardır. Merkez Yüksek Komutanlığı da yirmi beş üyeden oluşmaktadır. Örgütün en önemli organı sekretaryasıdır. Çünkü ülkenin tamamına dağılmış yedi cephenin yönetiminden sorumludur. Aynı zamanda sekretarya üyeleri köyde yetişmiştir. Ötekileştirilmiş grubun içinden gelmektedir (Sezgin, 2019: 70).

Kaynak:(Özeren, Akdoğan, vd. 2013: 11)

Yukarıda ki tabloda FARC terör örgütünün yönetim şeması verilmiştir. En üst mercii olarak yüksek komuta merkezi bir alt dalında merkezi personeller ve onlarında alt kademesinde bulunan cepheler gösterilmiştir.

Kolombiya'da silahlı çatışmaların nedenleri köklü geçmişe sahip olup genel olarak ülke içinde de rüşvetin artması, işsizliğin hat safhada olması yatar. Bunun yanı sıra devlet otoritesinin zayıflığı, komşu ülkelerinin zayıflığı ve istikrarsızlığı son olarak da terör örgütlerinin yapılanması ve saklanması elverişli olan coğrafi şartlar da Kolombiya Devleti için dezavantajlardan biri olmuştur. Diğer yandan örgüte katılmak için insanların da çok cazip nedenleri vardır. Örneğin silah, üniforma hevesi, iyi yemek ve maaş, hayatın daha da kolaylaşması için umut, arkadaş yönlendirmeleriyle katılımlar yıldan yıla artmıştır (Çalışır, 2019: 24). FARC terör örgütünün kuruluşundan bu yana dönemsel yükselişleri olmuş bu yükselişlerinin en büyük tetikleyicisi de ekonomik durumun ülke çapında kötüleşmesi olmuştur. Nitekim örgüt özellikle 1980'li yıllarda 1000-3000 kişi iken üye sayısı ülkenin ekonomisinin kötüye gitmesiyle beraber üye sayısı 20.000 kişiye kadar çıkmıştır (Köksoy, 2017: 204).

Kolombiya'nın terör örgütlerine karşı tutumu, insan haklarını yok sayan davranışları halkın gözünde şiddetin sorumlusunu Kolombiya Devleti yapmıştır. Tarım politikaları alanında yersiz adımları sebebiyle işsizlik artmış, üretim azalmış dolayısı ile de devlete olan tepkide hızla büyümüştür (Bal, Özeren, 2010: 383).

Bölümde de anlatıldığı üzere örgütün ortaya çıkmasındaki itici güç köylü halk ayaklanmaları olmuştur. Sesini duyurmak ve eşitsizliği bozmak isteyen köylü kesimin tepkisini gösterme biçimidir. Ancak zaman içinde örgütte değişmiş amacından sapmalar

görülmüş ve yasa dışı uyuşturucu ticaretine katılarak finansman sağlamak istemişlerdir. Bu bağlamda örgüte bakış çoğu kesim tarafından değişmiştir.

3.3.1. FARC Terör Örgütünün Narko Terörizmle İlişkisi

Uyuşturucu ticaretinin başlaması ve popüler olmasının en büyük nedeni SSCB'nin dağılması ve dış destekten yoksun kalan grupların gelirlerini arttırmak için önemli bir kaynak oluşudur. 1980'lerde kokain üretim ve ticaretinin artması Amerika'yı da yakından ilgilendirmiştir. Nitekim ABD'de fiyatlar düşmeye başlamış bu bakımdan örgütler kendilerine ek karlı başka pazarlar arayışına girmişler ve Avrupa'ya açılmışlardır. Virgilio Barco Vergas iktidarı döneminde uyuşturucu üretim ve dağıtımına ve ticaretine karşı savaş açılmış ünlü Medellin karteli lideri Pablo Escobar için yakalama kararı çıkarılmıştır. Escobar adını yaptığı eylemler ve terörist faaliyetlerle duyurmuştur (Özdemir, 2006: 40). Örneğin Escobar kokain satışıyla dünyanın yaklaşık yüze seksenini zehirliyordu. İspanya'da BASK ETA terör örgütünün bombalı eylemcisi Efrain Gonzales Escobar tarafından Bogota'ya davet edilmiş ve bir saldırı düzenlemişlerdir. 27 Kasım 1989 tarihinde Avianca Havayolları bombalanmıştır. Bu yıkıcı eylemler sonucu 107 sivil hayatını kaybetmiştir (Abdurrahmanlı, 2018: 108).

Bu yaşanan trajedi The New York Times Gazetesinde de yer almış, olaydan şu şekilde bahsedilmiştir. “*Medellin ilaç üreticilerine bağlı az bilinen gruptur. Grup adını Amerika Birleşik Devletleri'nde en çok aranan on iki Kolombiya uyuşturucu şüphelisi ABD Adalet Bakanlığının listesinde yer alıyor. Medellin Karteli Pablo Escobar listenin en başında yer alır*” (Abdurrahmanlı, 2018: 109).

Kaynak: The New York Times, 1989 Erişim Tarihi: 29/12/20

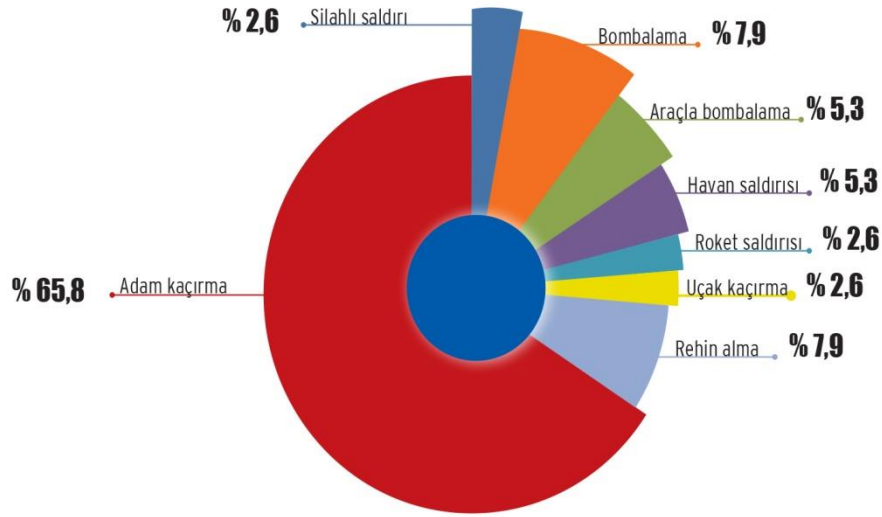
Pablo Escobar zamanla dünyanın en güçlü isimlerinden biri haline gelmiş, ABD'ye teslim edilmeme karşılığında teslim olmuş ancak 1993 yılında hapisten kaçmış ve faaliyetlerine kaldığı yerden devam etmiştir. 1995 yılında ise ABD destekli özel ordu birlikleri tarafından öldürülmüştür. Escobar'ın ölümü Medellin kartelini düşürse de Cali kartelinin yükselmesinde etkin rol oynamıştır (Özdemir, 2006: 55).

Uyuşturucu ticareti ve imalatını kolaylaştırmak için birkaç ülkede Venezuela, Panama, Kosta-Rika gibi FARC cepheleleri kurulmuştur. 2000'li yılların başıyla birlikte doğrudan FARC uyuşturucu ile ilgilenmeye başlamış hatta köylüler de bu süreçte örgüte

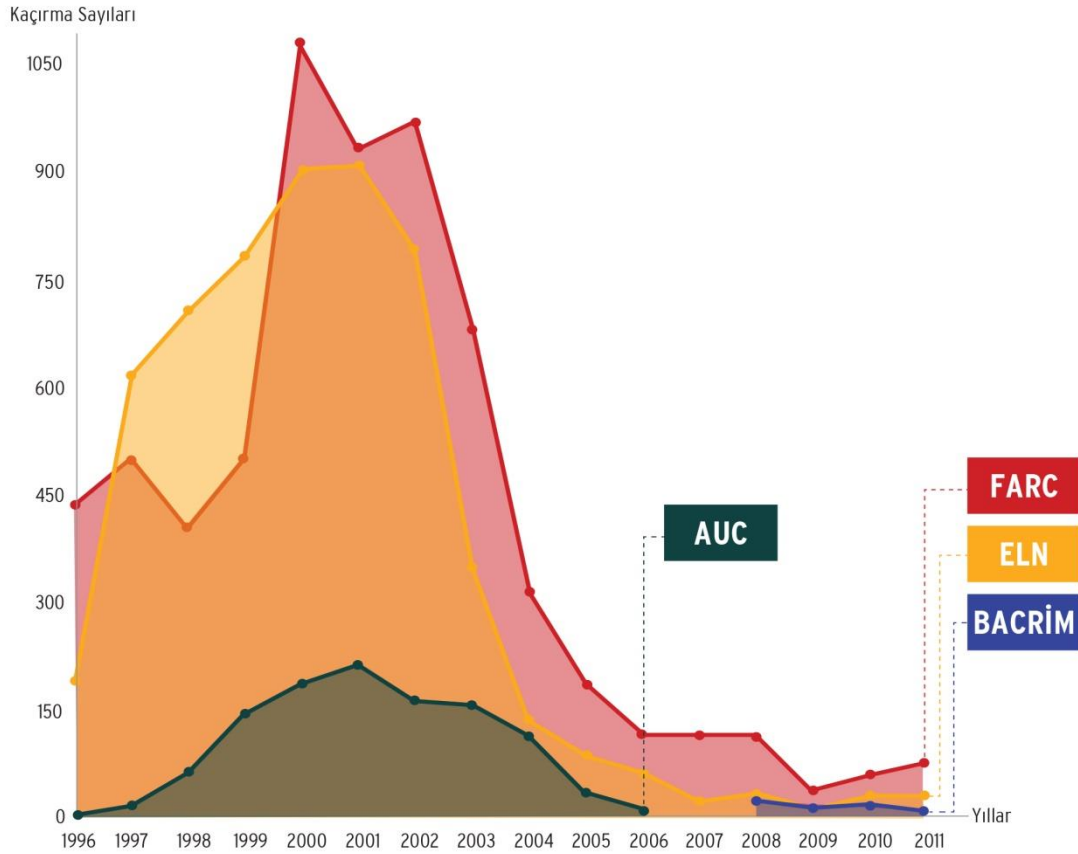
destek olarak koka ekimine başlamıştır. FARC'da üretim ve ekimi arttırmak için çiftçilere destek vermiştir. Öte yandan örgütün ülke içinde üretim ve satış yaptığı yerler hükümet tarafından tam olarak bilinmemektedir. Bu durumun sebebi başta coğrafi şartlardır. Bunun yanı sıra uluslararası alanda kokain yolları bilinmektedir. Ülke içinde ise yalnızca kokainin ihraç edildiği ülke bilinmektedir (Costenar, 2018: 30).

FARC terör örgütünün faaliyette bulunduğu eylemlere ve çeşitlerini aşağıdaki grafikte açıkça görmekteyiz. Bu bağlamda adam kaçırmaya oranı çok fazladır. Bu durumun nedeni örgüt henüz uyuşturucu ticareti ile tanışmadan önce gelirin çoğunu adam kaçırmaya olaylarından sağlamışlardır.

Kaynak: (Özeren, Akdoğan, vd. 2013: 13).

Grafikte de görüldüğü üzere büyük bir payı adam kaçırmaya faaliyeti oluşturmaktadır. Diğer grafikte ise Kolombiya'da mevcut olan çeşitli terör örgütlerinin yıllara göre adam kaçırmaya faaliyetlerini görülmektedir.

Kaynak: (Özeren, Akdoğan, vd. 2013: 11).

Görüldüğü üzere en fazla adam kaçırma eylemlerini gerçekleştiren FARC terör örgütü olmuş, onun arkasından ELN (Ulusal Kurtuluş Ordusu) olmuş, daha sonra sırayla AUC ve BACRİM olmuştur. Özellikle FARC'ın 1990'ların sonu ile 2000'li yılların başında adam kaçırma faaliyetlerinde ciddi oranda artış görülmektedir.

And Dağlarını menzil olarak kullanan örgüt dağların çevresinde bulunan kahve dikili yerleri 1980'li yıllarla birlikte koka ekim yerine çevirmiş hatta zamanla boş araziler koka ekimi için açılmıştır. Örgütün temel finans kaynağı koka üretimi, silah ticareti, adam kaçırma, büyük baş hayvan gaspı vb. oluşturmaktadır. FARC uyuşturucu ticareti ile gelirini

arttırırken öte yandan toplumun neredeyse çoğundan destek sağlayan kesimler örgütün adının narko terör ile anılması sonucu desteklerini çekmişlerdir (Kalınbacak, 2019: 59).

FARC zamanla asıl mücadelesinin dışına çıkmaya başlamıştır. Uyuşturucu ticaretine daha fazla önem vermeye başlamış, dolayısıyla halk desteğini kaybetmiştir. Köylü kesime yüklediği ağır görevler sonucu onların da düşmanlığını kazanmaya başlamıştır. Bu bağlamda uyuşturucu ticareti her ne kadar geliri ciddi oranda arttırsa da örgütün itibarını zedelediği için çoğu desteği yitirmişlerdir.

Bir ülkede uyuşturucu üretiminin yürütülen mücadeleler sonucu azaltılması ancak komşu ülkelerde üretimini arttırmasına “balon etkisi” denir. Nitekim Kolombiya’da bir dönem azaltılan kokain üretimi Peru ve Bolivya’da üretimi arttırmıştır. Balon etkisine diğer bir örnek olarak 1990’lı yıllarda Medellin ve Cali kartelinin zayıflaması ile Meksikalı kartellerin konumu güçlenmiştir. Bolivya, Kolombiya, Ekvador, Meksika, Peru, Karayipler uyuşturucu ekim üretim alanında transit bölgeler olarak ön plana çıkmaktadır. Avrupa pazarında kokain ihtiyacını ve pazarını Kolombiya, Bolivya, Peru elinde tutmaktadır. Tüm ülkelerin ortak özelliği aslında demokratik kurumların zayıflığı ile ön plana çıkmaktadır (Avcı, 2018: 5-9).

Demokratik kurumların zayıflığı devletin halkın tamamına erişememesi halkın alternatif yollar arayarak sesini duyurmasına neden olmuştur. Başka bir deyişle sağlam olmayan devlet ve toplum yapısı terör örgütleri ve uyuşturucu kartelleri için yuva niteliğinde olmuştur. Demokrasi zayıflığı ile suç örgütlerinin varlığı doğru orantılıdır. Latin Amerika’da bu çıkmazın, kısır döngünün içindedir. Nitekim bu örgütler aynı zamanda güçlenerek ve var olan güvenlik açıklarından faydalanarak ülkede önemli kurumlara da sızabilmektedir.

1990'lar ile birlikte uyuşturucu ticaretini uluslararasılaştıran FARC ABD'ye komşu ülkeler üzerinden uyuşturucu ticaretine başlamıştır. Uyuşturucu tüketim ve üretiminin çeşitli sebepleri bulunmaktadır. Bu durumları inceleyecek olursak; ilk olarak kırsalda sol örgütlerin hâkimiyeti fazla olduğu için kentlerde ki uyuşturucu kartelleri FARC gibi terör örgütleri ile teması geçmiştir. Devletin gücünün zayıflığı nedeniyle zengin kesim paramiliter güçlere destek vermiş bu güçler de devlet ile yakın ilişkiler kurmuştur. Son olarak uyuşturucunun önemli bir gelir kaynağı olduğu aşikârdır. Tıpkı böyle düşünen terör örgütleri içinde ekonomik, askeri, siyasi güç için gelir kapısı olmuştur (Gedik, 2017: 62).

Çoğu terör örgütü ve faaliyetlerinde olduğu gibi FARC terör örgütünün de gelişiminde, desteklenmesinde bazı ülkelerin etkisi olmuştur. Bu bağlamda uluslararası alanda mutlak çıkarlar gereği düşman algısı da ülkeden ülkeye değişmektedir. X ülkesi için terörist olan grup Y ülkesi için özgürlük savaşçısı konumunda olabilmektedir.

Bu bahsedilen durum Kolombiya için de geçerli olmuş FARC kurulmasında ve gelişmesinde komşu ülkeleri Brezilya, Ekvador, Peru, Venezuela gibi ülkelerin etkisi büyüktür. Üstelik 2008 yılında Venezuela'nın bir açıklamasında FARC terör örgütünden bahsederken özgürlük savaşçısı olarak tanımlamıştır. Bu bağlamda uyuşturucu ticaretinde de Brezilya'daki karteller ile sıkı ilişki içinde olduğu da görülmektedir. Brezilya'da en büyük uyuşturucu kartellerinden olan Da Costa lideri Kolombiya'da yakalanmıştır (Gedik, 2017: 63).

1980'lerden önce Kolombiyalılar büyük ölçekte koka yetiştiremiyorlardı. Bu tarihten sonra ortaya çıkan "uyuşturucu lordları" çoğunlukla orta sınıf kökenli insanlarla uluslararası talebe cevap vermek için ülke içinde koka yetiştiriciliğin de bir hareketlenme

olmuştur. Uyuşturucu yetiştirmek için çoğu Kolombiyalı ülkenin güneyine göç etmiş, ormanı temizlemiş koka ekimine başlamıştır. Bu süreçte FARC terör örgütü mensupları üretim yapan kaçakçıları, esnafı vergilendirme yoluna başvurmuştur. 2001 yılında FARC'ın geliri 200 ile 500 milyar ABD doları arasında olduğu tahmin edilmiştir (Legrand, 2001: 12). 1990'lı yılların iç çatışmasının asıl faktörleri uyuşturucu sektörlerini elinde bulunduran örgütler arasında çıkan çatışmalar olmuştur. Birleşmiş Milletler bu tarihten 2004 yılına kadar ülkede yaşanan şiddet olayları ve toplu katliamlar neticesinde Kolombiya'da dünyanın en büyük insani krizlerinden birinin yaşandığını ilan etmiştir (Kalinbacak, 2019: 62).

Uyuşturucuya bağlı Kolombiya'da yaşanan şiddet ve karmaşa olaylarına değinmek gerekirse; 1990 yılı seçimlerinde üç başkan adayı öldürülmüş, Cesar Gaviria devlet başkanı olmuş ancak üç yıl sonra o da öldürülmüştür. 1996 yılında Guaviare de askeri üsse üç hafta boyunca yoğun şekilde saldırı düzenlenmiş, 130 asker öldürülmüştür. 2006 yılında ise toplu taşıma aracına saldırı düzenlenmiş, çok sayıda sivil hayatını kaybetmiştir (Bal, Özeren, 2010: 391). FARC terör örgütü uyuşturucu ticaretinden sağladığı gelirlerle gücünü arttırmış, üstelik silahlı gruplar ve paramiliter güçlerin de zaman zaman uyuşturucu trafiğine karışması ile Kolombiya'nın gücünün azaldığı zayıf devlet konumuna düştüğü görülmüştür (Sezek, 2020: 35).

Yaşanan tüm bu karmaşa ve şiddet olaylarından sonra Kolombiya'nın neredeyse çoğu devlet başkanı barış ve müzakere yoluna başvurmuştur. Nitekim yıllar sonra başarı da sağlanmıştır.

3.3.2. Barış ve Müzakere Süreci

FARC terör örgütü ve Kolombiya arasında geçen uzun soluklu müzakere ve nihayetinde barış sürecini bu bölüm altında dönem ve başkanlar bazında ayrı ayrı ele alınıp incelenecektir. İncelemeye başlamadan önce barış sürecine çeşitli devletlerin de katkısı olmuştur. bir başka ifadeyle bu süreç uluslararasılaşmıştır. 2012 yılında Norveç, 2015-2016 Küba müzakere süreçlerine ev sahipliği yapmış, Venezuela Barış Antlaşmasının imzalanmasında önemli rol oynamıştır. Şili 2014 müzakere süreçlerinde Amerikalı sivil toplum kuruluşlarını ve diplomatları da dâhil ederek önemli bir adım atmıştır. Tüm süreçler boyunca Şili, Küba, Venezuela FARC terör örgütüne barış yapması konusunda ciddi baskı uygulamıştır. Tüm bu baskı ve ısrarların altında yatan temel sebep ise Kolombiya’da bulunan ABD askerlerinin varlığıdır (Köksoy, 2017: 243).

Belisario Betancur Dönemi (1982-1986): Başkan olduğu dönemde müzakere kısmını üç aşamalı yapmayı tercih etmiştir. İlk olarak 400 örgüt militanı için genel af ilan etmiştir. Siyasi katılıma girmenin kolaylaştırılması için adımlar atılmıştır. Sadece FARC terör örgütü için değil, diğer örgütler içinde süreç aynı şekilde yürütülmüştür. İki yıl süren görüşmeler sonucunda karşılıklı ateşkes kararı alınmış, adam kaçırma gibi yasa dışı faaliyetler için FARC’ı durdurma sözü vermiştir. Ancak tüm bu yaşananlara rağmen somut başarı elde edilememiştir (Köksoy, 2017: 246).

Virgilia Barco Vergas Dönemi (1986-1990): Başkanlığı döneminde asıl üzerinde durduğu konu örgüt üyelerinin silah bırakarak topluma kazandırılması ve uyuşturucu ile mücadele olmuştur. FARC’ a dair somut başarı sağlanamamış olsa da M-19 ve EPL örgütleri silah bırakmıştır (Sezek, 2020: 38).

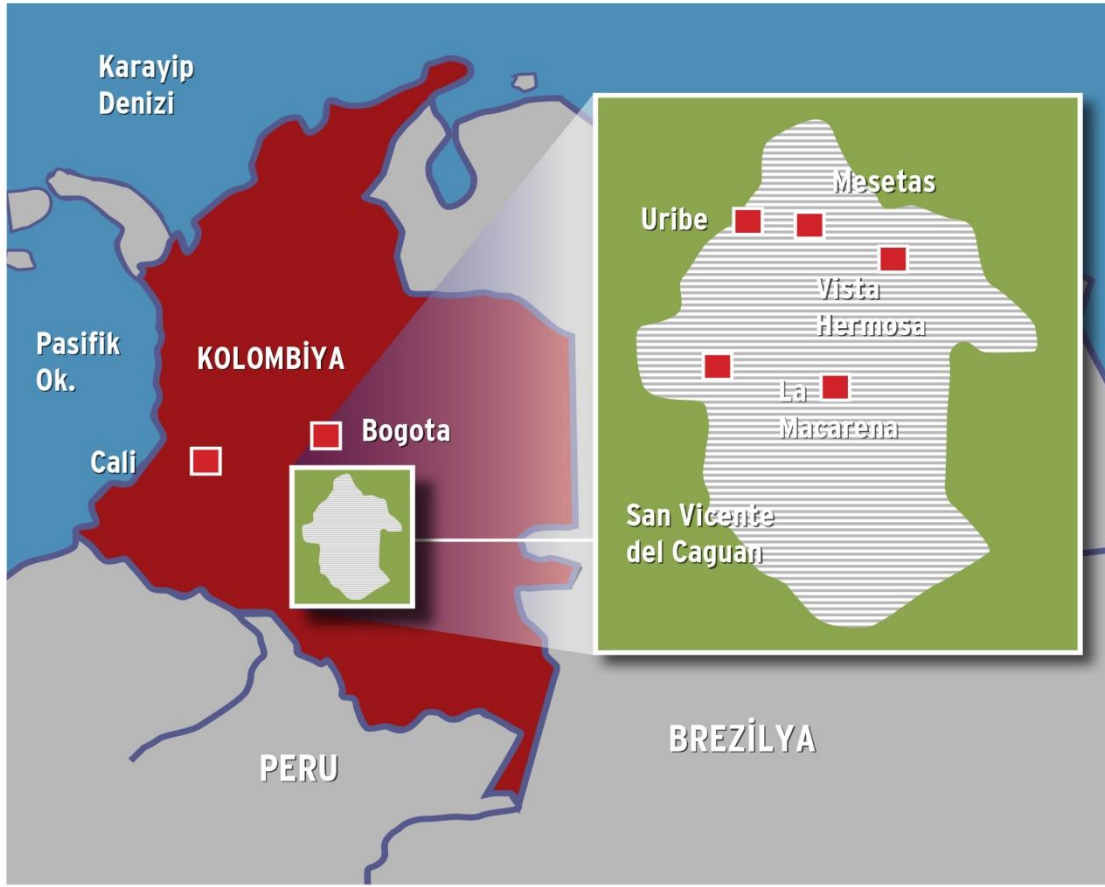
Cesar Augusto Gaviria Trujillo Dönemi (1990-1994): FARC ve diğer terör örgütleri ile görüşmeler başlatmış ancak somut başarı bu dönemde de elde edilememiştir. Temel sebebi ise müzakere boyunca her iki tarafın da katı tutum sergilemesi ve muhafazakâr lider Argelino Duran'ın öldürülmesi olmuştur (Köksoy, 2017: 247).

Ernasto Samper Dönemi (1994-1998): Başkanlığı döneminde seçim kampanyalarını yürütürken uyuşturucu kartellerinden destek aldığı haberleri halk tarafından hoş karşılanmamış bir başarı sağlanmamıştır (Sezek, 2020: 38).

Andres Pastrana Arango Dönemi (1998-2002): Bu dönemde 1999 yılında görüşmeler tekrar başlamış ve bir takım kararlar alınmıştır. Bu kararlar şu şekildedir:

- Sosyal yapının değişerek kalıcı barışın sağlanması
- Hükümetin paramiliter grupları kontrol altında tutması
- FARC için yaklaşık İsviçre büyüklüğünde olan (42.000 km) alanın askerden arındırılması
- Ateşkes olmadan müzakerelerin devam etmesi
- FARC'ın siyasi olarak tanınması
- Süreç içerisinde uluslararası katılımın sağlanması

Bahsi geçen silahtan arındırılmış bölge de yaklaşık üç yıl müzakereler sürmüştür. Ancak başarı sağlanamamıştır. Temel nedeni ise FARC'ın yasa dışı eylemlerine devam etmesi ve liderleri Marulanda'ya karşı girişilen suikast süreci olumsuz etkilemiştir (Köksoy, 2017: 248). Aşağıdaki haritada silahtan arındırılmış bölge gösterilmektedir. Yaklaşık İsviçre büyüklüğünde olan bölge yeşil renkte gri alan büyütülerek gösterilmiştir.

Kaynak: (Özeren, Akdoğan, vd. 2013: 28)

Alvara Uribe Velez (2002-2010): İki dönem üst üste başkanlık yapmış olan Uribe geçmiş dönemlerde terörle mücadelede müzakere süreçleri yürütmenin herhangi bir barış sağlamadığını görmüş, kendi döneminde uyuşturucu ve terörle mücadeleye topyekûn resmen girmiştir. Bir konuşmasında “Kolombiya’da silahlı çatışma yoktur. Terör tehdidi vardır. Bu tehdit ancak devletin silahlı güçlerinin kullanılması ile çözüme kavuşabilir” demiştir (Kalınbacak, 2019: 63). Tüm bu sert güç politikaları uygulama cesaretinin arkasındaki itici güç ABD’den 11 Eylül saldırılarına karşı açmış olduğu mücadele ve

dönem dönem politika değişikliğine uğrayan bu dönemde “uyuşturucu ile mücadele” adı altında askeri müdahale ve finansman desteği sağlamıştır (Köksoy, 2017: 244).

Juan Manuel Santos Calderon (2010-2014): Bu dönemde bir önceki dönem de olduğu gibi sert güç politikaları uygulanmamıştır. Nitekim devletin de çatışmacı role bürünmesi sorunu çıkmaza sokmaktadır. Alınan dersler doğrultusunda her iki tarafın da barış ve müzakere dönemine sıcak bakmasıyla 2012 yılında görüşmeler tekrardan gizli bir şekilde başlamıştır. 26 Eylül tarihinde “çatışmanın sona erdirilmesi, istikrarlı ve kalıcı barışın inşası” adı altında genel antlaşma imzalanmıştır (Köksoy, 2017: 252). Her iki tarafta beşer kişilik müzakere gruplarını hazırlamış, ilk görüşmeler Venezuela’ya bağlı bir adada gerçekleşmiştir. “Her konuda antlaşmaya varılana kadar hiçbir konuda antlaşmaya varılmamış sayılacaktır” sözüyle resmi süreci başlatmışlardır. Cinsiyet ve adalet alt komisyonları oluşturulmuş aynı zamanda müzakere sürecine mağdurların ve halkın katılımını sağlayan resmi çevrimiçi site kurulmuştur. Halkın süreç hakkında görüşleri ve talepleri alınmıştır (Kalinbacak, 2019: 65-68). FARC heyeti üyelerinin tamamını savaşıtlardan seçmiş, hükümet ise her kesimden temsilciler seçmiştir. Antlaşmada alınan kararlar beş ayrı başlık altında incelenecektir:

Kırsal Kalkınma: On yıl içinde kırsal alanlarda yoksulluğu ortadan kaldırmayı en azından yüzde elli oranında azaltmayı hedeflemişlerdir. Bu reformlara örnek olarak; köylülere, kadınlara ve yerinden edilmişlere öncelik olacak şekilde ücretsiz toprak dağıtımı, mülkiyetler resmileştirilecek, alt yapı ve sosyal hizmetlere ulaşım kolaylaşacaktır.

Siyasi Katılım: Siyasette katılımın demokratikleştirilmesi özellikle kadınların yerinin artırılması temel hedefdir.

Çatışmanın Sonlandırılması: İzleme ve teyit mekanizması Birleşmiş Milletler liderliğinde oluşturulup hükümet ve FARC'ın desteği ile yürütülecektir. Sosyo-ekonomik entegrasyon sağlanacaktır.

Yasa Dışı Ekinler: Koka yetiştiriciliğinin önünü kesmek için hükümet başka ürün ekiminde kolaylık sağlayacaktır.

Çatışma Mağdurları: Çatışma riskine karşı onarımı, adaleti sağlamak üzere dört temel organ kurulmuştur:

- Hakikat Komisyonu
- Kayıpları arama birimi
- Onarım programı
- Özel barış mahkemesi

Antlaşmanın uygulanması ve teyidi için CSIVI (Nihai Antlaşmanın Uygulanmasını İzleme Destekleme ve Teyit Komisyonu) kurulup sağlayacaktır (Daşlı, Alıcı, Figueras, 2008: 20).

Tüm bu antlaşmalar ışığında nihai metin 26 Eylül 2016 yılında Cartagena'da İndias şehrinde Sivil Toplum Kuruluşları, çatışma mağduru sivil halk ve BM Genel Sekreterliğinin de katılımıyla Başkan Santos ve FARC lideri Timechenko tarafından imzalanmıştır. 2 Ekim 2016 tarihinde halka “çatışmayı sona erdirmek, istikrarlı ve kalıcı barışı inşa etmek için yapılan bu antlaşmayı destekliyor musunuz?” sorusu sorulmuş sandıktan çıkan sonuç ise %50,23 ile hayır oyu çıkmıştır. Burada halk aslında FARC mensuplarının cezasız kalacağı düşüncesi ile hayır demiştir. Antlaşma tekrardan gözden

geçirilip revize edilmiştir. 24 Kasım 2016 tarihinde resmen imzalanmış 30 Kasım tarihinde de mecliste onaylanmıştır (Kalınbacak, 2019: 73).

Devletin sorunları çözmeye yetersiz kalması halk tarafından ABD'nin kurtarıcı görülmesine yol açmıştır. Diğer yandan hükümetin sorunları çözmeye zayıf kalması halkın kendi sorunlarını çözmek için alternatif yollara itmiştir. Örneğin; kendi paralı askerlerini tutmaları gibi bu durum da iç güvenlik sorununa neden olmuştur. Kolombiya Devleti'nin karar alma mekanizmasının yavaş işlemesi de terör sorununun daha da büyümesine neden olmuş, krizleri çözmeye aktif rol oynayamaması zayıf devlet konumuna düşmesine neden olmuştur (Bal, Özeren, 2010: 403).

Süreç	Dönem	Hükümet	Görüşülen Terör Örgütleri	Sonuç
Küba	2012 - ...	Juan Santos	FARC	Devam Ediyor
ELN Görüşmeleri	2002- 2009	Álvaro Uribe Velez	ELN	Başarısız
AUC (Paramilitar Gruplar)	2002-2006	Álvaro Uribe Velez	AUC - BCB	Kısmen Silah Bırakma
El Caguán	1998-2002	Andrés Pastrana	FARC - EP	Başarısız
Caracas y Tlaxcala	1991-1992	César Gaviria	CGSB	Başarısız
Parçaların Birleştirilmesi	1990-1991 1994	César Gaviria	M-19, EPL, PRT, MAQL, CRS, Comandos Armados	Örgütler Silah Bırakmıştır
Uribe	1984-1987	Belisario Betancur Virgilio Barco	FARC, M-19, EPL, ADO	3 yıl ateşkes

Kaynak: (Özeren, Akdoğan, vd. 2013: 10)

Kolombiya’da aktif olarak yer almış terör örgütleri, müzakere süreçleri ve süreci yürüten başkanların olduğu aynı zamanda elde edilen sonuçla birlikte verilmiştir. Tablodan da anlaşılacağı üzere tam olarak 2016 yılına kadar başarı hiçbir terör örgütünde neredeyse sağlanamamıştır.

Terör Örgütleri	Kısaltması	Kuruluş Yılı	Mevcut Durum	Örgütsel Sembol
Kolombiya Silahlı Devrimci Güçleri (Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia)	FARC - EP	1964	Aktif	
Ulusal Kurtuluş Ordusu (Ejército de Liberación Nacional)	ELN	1964	Aktif	
Halkçı Kurtuluş Ordusu (Ejército Popular de Liberación)	EPL	1965	Şubat 1991 itibariyle faaliyetleri sonlanmıştır.	
19 Nisan Hareketi (Movimiento 19 de Abril)	M -19	1970	Mart 1990 itibariyle faaliyetleri sonlanmıştır.	
Quintín Lame Silahlı Hareketi (Movimiento Armado Quintín Lame)	MAQL	1974	Mayıs 1991 itibariyle faaliyetleri sonlanmıştır.	
Devrimci İşçi Partisi (Partido Revolucionario de los Trabajadores)	PRT	1982	Ocak 1991 itibariyle faaliyetleri sonlanmıştır.	
Sosyalist Yenilenme Hareketi (Corriente de Renovación Socialista)	CRS	1989	Nisan 1994 itibariyle faaliyetleri sonlanmıştır.	

Kaynak: (Özeren, Akdoğan, vd. 2013: 21)

Yukarıda ki tabloda Kolombiya’da faaliyet gösteren terör örgütleri kurulduğu yıllar ve sembolleri gösterilmiştir. Demokrasinin ve hükümetin varlığının zayıf olduğu ülkelerde ayrılıkçı grupların varlığını sürdürmesi daha kolay olmuştur. Latin Amerika bölgesi yıllardır bu tarz sorunlarla baş etmektedir. Kolombiya Devleti ise bu tür terör örgütlerinin yoğun bulunduğu incelenen devletlerden sadece bir tanesidir. Örgütlerin

varlığını sürdürebilmesi için iç ve dış destek neredeyse zaruridir. Uluslararası düzende devletlerin mutlak çıkarlarına yönelik hareket ettiği düşünülürken dış destek bulmak hiç de zor olmayacaktır.

3.4. Amerikan Müdahaleciliği

Zorlayıcı dış politikanın temel aracı olan müdahalecilik kavramı devletleri temel aktörler olarak etkilerken aslında devletlerin davranışlarını da yönlendirmek istemiştir. Müdahalelerde bulunulurken gerekçe ve meşruiyet açısından uluslararası toplumun da onayını alma ihtiyacı hissedilir. Hangi unsurların temel alınarak harekete geçildiği, aktörün stratejileri ile uluslararası sistemin uyumu, müdahalenin kabul görmesi açısından önemlidir. Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi bir ulus devletinde olan insan hakları ihlallerini 39. maddede barışa karşı tehdit olarak kabul eder. “Bir devlet ya da devletler grubuna kuvvet kullanma yetkisi verilirse bu şekilde gerçekleşecek müdahale hukuka uygun olacaktır” der. Bu durum temel olarak devletlerin egemen eşit olarak kabul edildikleri için bir başka devletin başka devlete müdahale hakkı yoktur. Ancak bazı anlaşmalar ve düzenlemeler çerçevesinde çoğu zaman dikkate alınmamaktadır (Demirel, 2020: 39-41). Müdahalecilik genel anlamda rüşvet, siyasi partilere yardım, darbe teşviki, medyaya yardım, silah ve mühimmat yardımları olmak üzere bir devletin başka devletin iç işlerine karışması ve yönlendirmesi anlamına gelmektedir. ABD için de ne zaman çıkarları ve kazanımları tehdit altına girdiğini hissettiği zaman müdahale etmekten çekinmemiştir (Keskin, 2016: 75-76).

Amerikan müdahaleciliği zamana göre şekil almıştır. Nitekim soğuk savaş döneminde komünizm tehdidi olarak karşımıza çıkmıştır. Soğuk savaş sonrası ise terörizm bahane edilmiştir. Bu bağlamda arka bahçesi olarak gördüğü Latin Amerika’yı daima

kontrolü altında tutmak istemiş ve tüm bu kılıfları hemen hemen bölge ülkelerinin çoğunda kullanmıştır.

ABD müdahaleciliği temel olarak demokrasiyi besleme ve yayma, insani yardım sağlama adı altında yardım üzerine stratejilerini belirlemiş müdahalelerinin sebeplerini yaratmışlardır (Dobson, 2002: 502). Amerika Birleşik Devletleri'nin Latin Amerika politikasında öncelik olarak fakirlik, gelir eşitsizliği, enerji güvenliği, göç ve uyumu ön planda tutar. Bu bakımdan bölgenin Amerika'nın istediği biçimde istikrara kavuşması önemli olmuştur. Latin Amerika'ya bakış ilk olarak Monroe Doktrini ile ortaya çıkmıştır. Başkan James Monroe (1823) "ABD tüm Avrupa ülkelerine eşit mesafede duracak ve iç işlerine karışmayacaktır. Ancak herhangi bir ülke Amerika kıtasına sömürgecilik maksadı ile adım atarsa kendine yapılmış sayacak ve tüm gücünü kullanacaktır" demiştir (Keskin, 2016: 73). Monroe Doktrini siyasi, politik olarak yalnızlığı belirlerken bu durum ekonomi için söz konusu değildir. ABD Avrupa ile rahatça ticaret yapmaya devam etmiştir. Bu duruma yıllar içerisinde o kadar alışılacak ki Latin Amerika'yı Avrupa etkisinden korumak için yıllarca bu politikayı savunacaklardır (Keklik, 2011: 63-64). ABD kendi "arka bahçesi" olarak gördüğü bölgeyi hep kontrolü altında tutmak istemiştir. Bir Amerikalı senatör konuşmasında "Eğer Orta Amerika'yı almak istiyorsak en ucuz, hızlı, basit yolu almaya gitmek ve onu almaktır" demiştir. Bu konuşma yıllardır Latin Amerika'ya bakışı ortaya koymaktadır. 1900'lü yıllarla ABD dünya ekonomisinin süper gücü olmuş, Monroe'den bu zamanlara kadar bölgeye bakış açısının değişmediği sadece uygulama şeklinde farklılık olduğu görülmüştür (Özgenç, 2017: 4).

ABD için Latin Amerika petrol ve petrol ürünleri ticaretinde önemli bir yere sahip olmuştur. Bölgeye yapılan yatırımlar, şirketler, demir yolları, ticaret filoları ABD tarafından kontrol edilmiş bölge Dünya Bankası ve IMF (İnternational Monetary Fund)

tarafından borçlandırılarak ülkeler bağımlı hale getirilmiştir (Keskin, 2016: 77-78). Amerika genel olarak demokrasi teşviki için Latin Amerika'da 20.yy'da kırktan fazla hükümeti devirerek çoğu zaman da seçimleri sabote ederek müdahale etmekten çekinmemiştir. ABD kendi çıkarlarına yeterince önem vermeyeceğini düşündüğü yönetimlere müdahale etmiştir. Dahası çoğu zaman yönetimlerin askeri ya da diktatöryel olması da önemli değildir. Önemli olan ABD çıkarlarının korunması ve devamıdır (Demirel. 2020: 59).

Soğuk Savaş Döneminde ABD'nin müdahaleci tavrının başlamasının temeli 1946 yılında Moskova'da danışmanlık yapan George Kenan'ın Washington'a gönderdiği uzun telgrafta ve daha sonrasında Bay X takma adıyla yayımlanan makalede Sovyetler Birliği'nin yayılmacı politikasının engellenmesi için ABD'nin harekete geçmesinin gerektiği söylenmiş, böylece “ Çevreleme Politikası” ortaya çıkmıştır. ABD'nin hayati çıkarlarının korunması gerektiğinin altı çizilmiştir (Keklik, 2011: 82). komünizm tehdidinin Latin Amerika bölgesine yavaş yavaş yayılmaya başlaması ABD'yi tedirgin etmiş ve demokrasi karşıtı yönetimlere karşı askeri, siyasi müdahalelerde bulunmaya başlamıştır (Keskin, 2016: 74). 1950'ler ile birlikte Marksist-Leninist düşünce bölge ülkelerinde hâkim olmaya başlamıştır. ABD bu durum karşısında sağ hükümetleri desteklemiş siyasi partileri ve sivil toplum kuruluşlarını kendi dış politikasına yönelik uyumlu hale getirmeye çalışmış, üstelik USAID (Uluslararası Kalkınma Ajansı) NED (Demokrasi için Ulusal Yardım Kuruluşu) kurumlarla bölgeye finansal destek sağlamıştır (Keskin, 2016: 80). 1964 Küba Devriminden sonra ABD bölge ülkeleri için endişelenmiş sol hükümetlere karşı anti devrimci askeri rejimleri ciddi biçimde desteklemiş, finansal destekler sağlamıştır. Örneğin Şili'de seçimle iktidara gelen sosyalist Salvador Allende Gossens CIA (Central Intelligence Agency) operasyonu ile devirmiş ancak üç yıl içinde 8

milyon dolar harcamıştır (Sağıroğlu, 2016: 42). Bir diğer örnek olarak Panama Kanalı'nı verebiliriz. 1903 yılında Panama Kolombiya'nın bir eyaletiydi. ABD kanalı kiralamak için hükümete teklifte bulunmuş, ancak teklif senato tarafından reddedilmiştir. Bu olayın ardından ülkede ayrılıkçı hareketler desteklenmiş Panama bağımsızlığını ilan etmiştir. Hemen ardından kanalın kiralanması için ABD ile anlaşma sağlanmış, kanal 1999 yılına kadar kiralanmıştır (Özgenç, 2017: 4). 1954 yılında da Guatemala da Jakobo Arbens Guzman rejimi devrilip yerine ABD yanlısı hükümet getirilmiştir (Keklik, 2011: 101). 1963 yılında ise Dominik Cumhurbaşkanı çıkan kaos sebebi ile devrilmiştir. Ancak ülkede çatışma durumu devam etmiş, bu durum üzerine ABD'li piyadeler ülkeye kendi vatandaşlarını ve diğer vatandaşların haklarını korumak için ülkeye bir müdahalede bulunmuş, ancak çatışma bitmiş olduğunda dahi askerlerini çekmemiş, ülkeyi kontrol altında tutmuştur (Batır, 2011: 120). Amerika Birleşik Devletleri çerçevesinde ele almak gerekirse; Başkan Truman Latin Amerika bölgesi ile Monroe Doktrinin devam etmesini ve ilişkilerin bu çerçevede sürmesini istemiştir. Richard Nixon Başkanlığı Dönemi ise Vietnam Savaşı'nın bıraktığı kötü etki ile bölgeye yaklaşım değişmiştir. Nelson Rockefeller ve Henry Kissenger bölgeyi analiz ve raporlama için gönderilmiş, ortaya çıkan rapor da korumacı politikaların bırakılması gerektiği ve ülkelerde artan milliyetçiliğin altı çizilmiştir (Özgenç, 2017: 8-9). Theodore Roosevelt Başkanlığı Döneminin önemi meşhur "Big Stick" (Kalın Sopa) politikası ile öne çıkmış. "Alçak sesle konuşun ama elinizde büyük bir sopa bulunsun, böylece çok etkili olursunuz" sözü ile ifade etmiştir. Saldırgan bir dış politika izlemiştir. Ardından gelen Başkan William H. Taft döneminde ise Orta Amerika'nın tamamı ABD'li bankacıların denetimi altına girmiş bu duruma da "Dolar Diplomasisi" denilmiştir (Keklik, 2011: 71-72).

Başkan Kennedy döneminin önemli durumu ise “Gelişme için İttifak” adlı politikası ile komünizm tehdidi altında olan ülkelere dış yardımlarda bulunmaya başlamıştır. Amaç ekonomik ve kültürel iş birliğini arttırarak ABD ile uyumlu hale getirmektir. Örneğin Arjantin Başkanı Frandizi’yi Küba ile ilişkilerini kesmemesi üzerine 1962 yılında devirerek yerine askeri yönetim geçmiş, bu yönetim Küba’ya sert bir tavır takınmış, ülke tekrardan ekonomik yardımlardan faydalanmaya başlamıştır. Aynı zamanda bölge ülkelerinin güvenlik güçleri de askeri eğitimler ile eğitilmiştir. Tüm bu durumun gerekçesi de bölgeye demokrasiyi getirmek amacı ile yapılmıştır (Keklik, 2011: 114-117). Başkan Eisenhower döneminde “Yeni Bakış” politikası ile ABD uygun gördüğü yerlere örtülü operasyonlar ile müdahale edebilecektir (Zengin, 2013: 94). Aynı zamanda Amerika müdahalelerine karşı aktör pes edene kadar da devam ettirmiştir. Örneğin Fidel Castro’nun Sovyetler ile yaklaşması ABD’yi endişelendirmiştir. CIA destekli operasyonlar ile yönetim değiştirilmek istenmiş, 1961 yılında “Domuzlar Körfezi Çıkarması” yapmış, 1990’lardan sonra Küba’ya karşı farklı müdahale yolları için seçenekler aranmış örneğin ülkede bulunan yatırımcı şirketleri baskılamıştır (Keskin, 2016: 80).

Soğuk Savaş sona ermiş, ancak ABD’nin uzun süre üzerinde durduğu ve stratejiler geliştirip uygun bulduğu zaman çıkarlarını korumak için müdahalelerde bulunmaktan geri kalmamıştır. Ancak 1991 yılında SSCB’nin yıkılması ve komünizm tehdidinin de ortadan kalkması ile ABD’nin yeni bir gerekçeye ihtiyacı vardı (Dobson, 2002: 582). 1980 yılları ile birlikte Latin Amerika’da uyuşturucu sektörü yükselişe geçmiş dolayısıyla ABD dış politikası da yön değiştirmiştir. Aynı zamanda üretilen uyuşturucunun en büyük pazarı da ABD olmuştur. 1986 yılı ile birlikte Başkan Reagan uyuşturucu ile mücadelenin altını çizmiştir. Bu politika ile bir yandan da ülkeler kontrol altında tutulmak istenmiştir. Bolivya, Peru, Kolombiya kokain üretiminin; Brezilya, Karayipler, Meksika,

Venezuela ise uyuşturucu trafiğinin geçiş noktasında yer alan ülkeler olmuştur (Keskin, 2016: 83). Amerika genel anlamda uyuşturucuya olan talebi bitirmek ister. 1989 yılında Başkan George W. Bush “Andean” girişimi ile bölge ülkelerinin güvenlik güçlerine eğitim verme dönemini başlatmıştır. Aynı zamanda ABD bu politikalarını hayata geçirirken tüm bölge ülkelerinden uyum beklemiş, aksi yönde tavır sergileyen ülkeye ciddi yaptırımlarda bulunmuştur. Bölgeye ciddi anlamda finansal destek sağlanmıştır. En büyük payı 7,3 milyar dolar ile Kolombiya “Kolombiya Planı” ile almıştır (Avcı, 2018: 12-13). Planın temel amacı uyuşturucu trafiğine son vermek ve temel geçim kaynağı koka yetiştiriciliği olan çiftçiyi başka alternatif ürünlere yönlendirmeye çalışmıştır. Havadan koka tarlalarına ilaçlama yaparak koka yetiştiriciliği bitirilmek istenmiştir. Ancak zarar gören araziler sonucunda ekim orman içlerine kaymıştır. Bu bakımdan plan başarılı olmamıştır diyebiliriz. Bir diğer neden olarak da 2002 yılında Amerika’daki ekonomik kriz etkisiyle ilgi ve finansal destek de azalmıştır. Kolombiya Planı sonucunda elbette ki ABD’nin fazla görünmeyen çıkarları vardır. İlk olarak ülkedeki petrol kaynaklarının kontrolünü sağlamak ve ikinci olarak da ülkede yedi askeri üssün kullanım hakkını almak istemiştir (Gedik, 2017: 89-90).

ABD hegemonyası rızaya dayalıdır. Bu bağlamda bölge ülkeleri de aslında çoğu sorunlarda hükümetlerin zayıf olması nedeni ile başa çıkamayıp ABD’den yardım istemişlerdir. Bu bağlamda Kolombiya örneğinde de işlendiği üzere uyuşturucu kartelleri ve FARC terör örgütü ile mücadelede ABD’den destek alınmış, Kolombiya askerlerine eğitim verilmiş ve ülkeye para yardımları yapılmıştır.

2009 yılı ABD’nin Başkanı Obama; bölge ile yürütülen uyuşturucu ile mücadele kapsamında ki politikalarda kısmi başarısızlık yaşandığını kabul etmiştir. Uyuşturucuyu halk sağlığına tehdit olarak alıp kamu sağlığı güvenliği kapsamına almıştır.

Kolombiya Planı için yapılan yardımlar azaltma yoluna gidilmiştir. Bölgeyi kalkındırmak, sosyal iyileştirmenin yapılması üzerinde durulmuştur. Ancak eski uygulamalar ve algılamalar da tam anlamıyla bırakılmamıştır. Örneğin Meksika'daki uyuşturucu kartelleri en büyük tehdit olarak görülmektedir (Avcı, 2018: 14).

11 Eylül, ABD için tam bir yıkım olmuştur. Hegemon güç olarak ekonomik, siyasi, askeri açıdan gücü elinde bulundurduğunu düşünen Amerika için 11 Eylül, kendi vatandaşlarını devlet merkezli olmayan bir terör saldırısından koruyamamıştır. Terörizm tehdidinin demokratik olmayan devletlerde çıktığı, bu yüzden tüm devletlerde demokrasinin yayılması görüşü hâkim olmaya başlamıştır. Bir yandan da terörizm tehdidi artık devlet merkezli değildi. Belli bölgesi de yoktu. Bu bakımdan uluslararası barış ve güvenliği sağlamak gerekiyordu (Telatar, 2011: 7581). Bu tarihten sonra ABD uygun bulduğu ya da terörizm tehdidi hissettiği ülkelere bölgesel, insani yardımlar kapsamında müdahale etmekten çekinmemiştir.

Silahlı kuvvetlerin önleyici olarak kullanılması ABD'nin stratejisinde önemlidir. Aynı zamanda terörle mücadelenin tek başına mümkün olmadığını da anlayan ABD ittifak güçlerle de gerektiği zaman anlaşmıştır (Bal, Özeren, 2010: 358). ABD Başkanı Trump 2016 seçimlerinin ardından ilk iş olarak Meksika sınırına duvar çekilmesi için çalışmalar başlatmıştır. Sebebi ise ülkeden Amerika'ya giren çok sayıda illegal göçmen olması, aynı zamanda Kanada, Meksika, ABD'nin de üye olduğu NAFTA (Kuzey Amerika Serbest Ticaret Anlaşması)'dan ABD'nin ayrılmak istemesi de Latin Amerika ile ilişkileri bozmaya başlamıştır. Son olarak bir diğer konuda John Bolton ve Trump'un Venezuela, Küba, Nikaragua ülkeleri için "Troika of Tyranny" (üç zalim hükümet) tabiri kullanması ve bu üç ülkenin başkanlarının devrilmesi gerektiğini söylemiştir (Forum USA, 2021).

Hemen hemen tüm ABD başkanları Latin Amerika'yı kontrol altında tutmayı hep istemiş, politikalarını bu yönde belirlemişlerdir. Aksi yönde hareket eden ülkeler ise müdahale yöntemleriyle hizaya getirilmek istenmiştir. Latin Amerika bölgesi ABD için kontrol altında tutulması gereken bir bölge olarak algılanmıştır. Bu bakımdan dünya siyasetinde bölgeyi aktif olarak görmeyiz. ABD çıkarlarına ve hukuka uygun olarak bölgeyi kendi kontrolü altında tutmanın yolunu uygun gerekçeler bularak tarih boyunca bölgeye müdahalelerde bulunmuştur. Bu bağlamda bazen komünizm tehdidi olmuş, bazen de uyuşturucu ve narko terörizm bahane edilmiştir. Ancak burada birinci bölümde de vurgulandığı üzere hegemonya rızaya dayalıdır. Çoğu bölge ülkesi de Amerika'yı kurtarıcı olarak görmüş, ülkelerine girip müdahalelerde bulunmasını aykırı karşılamamıştır. Öyle ki Kolombiya askerlerine ABD askerleri eğitimler vermiştir. Bu bağlamda hegemon güç ve kurduğu hegemonya bölgesinde karşılıklı rızaya dayalı bir ilişki söz konusudur. Ancak örnekler incelendiğinde müdahalelerde bulunan ülkelerde demokratik kurumların zayıflığı nedeniyle uzun süreli başarı elde edilememiştir. Çoğu bölge ülkesi zayıf ve suçun en çok işlendiği ülkeler konumundadır.

SONUÇ

Latin Amerika ülkelerinin tarih boyu süre gelen, bağımsızlıklarını kazandıktan sonra dahi güçlü devlet görünümü çizememeleri, aynı zamanda uyuşturucu, yolsuzluk, demokrasi açığı gibi sorunları çözüme kavuşturamamaları sebebi ile sorunlar temelde yapısaldır. Köklü değişiklikler ve reformlarla yapısal sorunlara erişilip çözüme kavuşturulmadığı sürece bölgesel sorunlar devam edecektir. Öte yandan ABD, Latin Amerika'yı "arka bahçe" olarak nitelendirdiği için bölgesel sorunların çözümünde aktif olarak da yer almıştır.

Terörizm, yıllar boyunca savaş durumunda olsansa devletlerarasında karşı devleti içten kışkırtmak veya terörist gruplara yardım, destek vererek karşı devleti zayıflatmak için kullanılır. Bu durum ise Kolombiya Devleti'nde tam tersi şekilde karşımıza çıkmaktadır. ABD'den yardım isteyerek ülkede var olan terörist hareketler durdurulmak istenmiş, ancak bu durum var olan sorunu daha da ilerletmiştir.

Kolombiya Devleti'nin kendine has yapısı ve beraberinde getirdiği sorunlar kırsal kesimin düzene karşı çıkmasına sebep olmuştur. Hükümetin halkın her kesimine aynı oranda erişememesi, eşitliği sağlayamaması ve demokratik eşitliğin de zayıflığı gibi sorunların patlak vermesine sebep olmuştur. Sorunun çözümünde başkanlar bazında farklı uygulamalar seçilmiştir. Özellikle ABD'den yardımlar alınarak sorunun tamamen ortadan kaldırılabileceği düşünülmüştür. Bu bağlamda demokratik ve yapısal iyileştirmeler yerine Kolombiya, ABD ile iş birliğini tercih etmiştir. Bu durum ABD için hegemonyasını kuvvetlendirmesinin yanında bölgesel bazı çıkarları da içermiştir.

Soğuk Savaş döneminde ABD, müdahaleci davranışlarını uluslararası hukuka uygun olarak yapmaya dikkat etmiştir. Bunun nedeni ise iki hegemon gücün doğrudan yüz

yüze gelmeyip savaştan kaçınmalarında yatar. Soğuk Savaşın bittiği dönem de ise tek hegemon güç olarak kalan ABD müdahaleci anlayışının devamında hukuka uygunluğu çok da önemsememiştir. Karşısında kendisi gibi süper güç olmadığından yalnızca müdahale için gerekli kavramı bulmakla yetinmiştir. 1960'larda ortaya çıkan FARC temelde kırsal halkın bir tepkisi olarak ortaya çıkmıştır. Zamanla güçlenen ve eylemleri daha çok ses getirmeye başlayan örgüt 1970'ler ile adını uyuşturucu ticareti ve baronları ile duyurmaya başlamıştır. Bu dönemde uluslararası sistemde ise Soğuk Savaş ve komünizm tehdidi hâkim olmuştur. Latin Amerika'ya yayılma korkusu nedeni ile ABD'yi bir endişe sarmıştır. Komünizm tehdidini önlemek adına müdahalelerde bulunmuştur. 1990'lar ile Sovyetler Birliği yıkılmış, komünizm tehdidi de ortadan kalkmıştır. Dolayısıyla bölgeyi kontrol edecek bahane de yok olmuştur. 1970'ler ile ortaya çıkan uyuşturucu ticareti ve kartelleri sorunu, bu problemin giderilmesinde uygun kılıf olmuştur. İlk çıktığı dönemler de yeteri kadar ilgi görmeyen sorun, uygun zamanda imdada yetişmiştir.

26 Eylül 2016 tarihinde barış anlaşması imzalanmıştır. Anlaşmanın özelliği gereği temel olarak kırsal halkı düşman olmaktan çıkarmayı, muhalefetin önünü açmayı hedeflemiştir. Ülke genelinde çatışmanın ana unsurlarını oluşturan demokratik ve ekonomik eşitsizliği bitirmeye yönelik bir yapı inşa edilmek istenmiştir. 2016 yılına gelene kadar çeşitli, başkanlar bazında barış için adımlar atılmıştır. Bu adımlar kimi zaman uyumlu, kimi zaman ise çatışmayı daha da alevlendiren kararlar olmuştur.

FARC sorunu uzun zamandan sonra 2016 yılında çözüme kavuşturulmuştur. Barış sonrası örgütün durumu ise adını "Toplumun Alternatif Devrimci Gücü" olarak değiştirmiş ve parlamentoya girmiştir. Son zamanlarda ise silah bırakmış ancak eski FARC üyelerinin teker teker suikasta gitmeleri sebebi ile ülkede bir gerilim durumu söz konusu olmuştur. Suikastı gerçekleştirenlerin ise küçük uyuşturucu kartellerinin olduğu öne

sürülmüştür. Medya organlarında barış sürecinin zoraki gittiği yönünde haberler çıkmış olsa da halk barış sürecini benimsemiştir. Hükümet entegrasyon kampları ile eski FARC üyelerini topluma kazandırmıştır. Evlilikler ve doğum oranları da artarak kişiler şehir hayatına alıştırmıştır. FARC'ın eski dağılan üyelerinin içinde silahlanmak isteyen bir grup vardır. Ancak toplumdaki yeteri kadar destek görememiştir. Nitekim 2019 yılında Ivan Marquez'in yayınlanan otuz dakikalık videosunda FARC'ın yeniden silahlanacağı duyurulmuştur. Ancak bu durum medyada örgütün savunma durumunda olacağı şeklinde yorumlanmıştır. Nitekim öyle de olmuştur. Her ne kadar küçük bir grup silahlanma konusunda ısrarcı olsa da toplum nezdinde karşılık bulamamıştır. Bunun ise çok çeşitli nedenleri vardır. Yaklaşık elli yıl süren iç savaştan sonra halk çatışma ortamından bıkmış durumdadır. Marksist-Leninist ideolojik çizgide olan örgüt, Soğuk Savaşın bitimi ile bir nevi ideolojik olarak da çökmüş durumdadır. Başkanlara yolladığı uyumlu mektuplar ile FARC lideri barış sürecini başlatmıştır. Bu olaydan da anlaşılacağı üzere iki taraf da barışı istemiş ve bu yönde demokratik adımlar atarak ilerlemişlerdir.

Bu süreçte dış faktörlerinde etkisi mutlak değildir. ABD barış sürecine gidene kadar Kolombiya başkanlarının da talebi doğrultusunda destekler vermiştir. Nitekim bunlar askeri alanda eğitimler başta olmak üzere ülkeye kendi ajanlarının da gönderilmesi şeklinde olmuştur. Uyuşturucu satışı ve ticaretinin ABD'de yoğun olarak yapılması ve tüm bu arzın Latin Amerika Kıtası'ndan özelden ise Kolombiya'dan karşılanması aynı zamanda ABD hegemonyasının perçinlenmesi konusunda etkili olmuştur.

Müdahaleci anlayışı benimseyen ABD çıkarları gereği demokrasi, insan hakları savunuculuğu yaparak dünyanın birçok noktasına müdahaleler yapmaktan çekinmemiştir. Özelden ise Latin Amerika Kıtası'nda Monroe Doktrininden bu zamana kadar herhangi başka devletin söz sahibi olmasını, ideolojilerini yayıp benimsetmesini kabul etmemiştir.

II. Dünya Savaşı'ndan sonra ise ABD'yi ideolojik kaygılar sarmıştır. Soğuk Savaş sonrası ise uyuşturucu ile mücadele söylemleri altında bölgede varlıklarını sürdürmeye devam etmişlerdir. Özellikle uyuşturucu üretiminde en büyük üreticilerden biri olan ülke Kolombiya'dır. En büyük uyuşturucu pazarı ise ABD'dir. Dolayısı ile ekonomik çıkarlar da her zaman ABD için ön planda tutulmuştur. Çıkarları ters düştüğü zaman ise çeşitli yöntemler ile müdahale etmiştir. Örneğin; CIA ile askeri darbeleri desteklemiş, ülke içinde faaliyet gösteren terörist unsurlara destekler vermiş, muhalefet gruplarını desteklemiştir.

Çalışmada hegemonik istikrar teorisi üzerinden ABD hegemonyası açıklanmış, hegemonyasını devam ettirmek isteyen bir devletin gücünün uluslararası sistemde önemi kadar rıza kavramının da etkisi müdahaleci anlayış üzerinden anlatılmaya çalışılmıştır. Özelde Kolombiya Devleti örneğinin seçilme nedeni ise yıllar boyunca ABD ile olan yakın ilişkileri, ekonomik bağılıkları üzerinden çıkar kavramı gereği nasıl hareket edildiği anlatılmıştır. Nitekim ulaşılan sonuçlarla ABD hegemonyasını özellikle Latin Amerika'da korumak istemiştir. Bunu da uluslararası alanda kabul görmesi için çeşitli sebeplere daima bağlamıştır. Yıllar boyunca farklılık gösteren bu sebepler özünde hep aynı amaca hizmet etmiştir. Komünizm tehdidi, uyuşturucu ile mücadele başta olmak üzere tüm bu sebepler kullanılarak "büyük abi" gibi ABD'nin eli sürekli olarak bölge üzerinde olmuştur.

Bu çalışmayla birlikte ABD hegemonyasının yıllar, dünya ve uluslararası sistem değiştikçe müdahale anlayışı ve kavramlarının nasıl, neden değiştiği açıklanmak istenmiştir. Kolombiya FARC sorunu üzerinden ise konu açıklanmaya çalışılmıştır. ABD hegemonyası güç ve rızaya dayalıdır. Her ne kadar Latin Amerika Kıtasını kendi kontrolü altında tutmak istese de bunu belli nedenlere bağlamıştır. Zaman içinde bu nedenlerin şekli ve anlamı değişmiş olsa da amaç hep aynıdır.

KAYNAKÇA

Abdybaeva, M. (2005). *Hukuki Bakımdan Terör ve 11 Eylül Saldırısı*. Ankara Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Abdurrahmanlı, E. (2018). Küreselleşme Olgusuyla Birlikte Büyüyen Terörizm.

Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi. (586-605).

Açıl, M. B. (2010). *Uluslararası Terörizm ve Terörizmle Mücadelenin Önemi*.

Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek

Lisans Tezi.

Ağır, B. S. (2009). Bush Doktrini: Küresel Bir Hegemonik İstikrar Arayışı mı?

Uluslararası İlişkiler Dergisi. (1-17).

Ağırman, E. Özcan, M. Yılmaz, Ö. (2014). Terörizmin Finansal Piyasalara Etkisi: Ampirik

Bir Çalışma. *BDDK Bankacılık ve Finansal Piyasalar*. (99-117).

Alp, İ. A. (2013). Terörün Ekonomik Etkileri. *Uluslararası Güvenlik ve Terörizm Dergisi*.

(1-19).

Altıntaş, C. (2018). *Türkiye de Narko Terörizm ve Uluslararası Düzeyde Uyuşturucu ile*

Mücadele. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Arslan, M. (2015). *Küreselleşme Bağlamında Organize Suçta Yaşanan Değişim ve Ülke*

İstikrarına Etkisi: Afganistan ve Kolombiya Örnekleri. Süleyman Demirel

Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış Doktora Tezi.

Atamer, C. Ç. (2018). Latin Amerika da Terör ve Terörizm. *Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. (1-20).

Atamer, C. Ç. (2020). *Latin Amerika da Entegrasyon Çabaları, Avrupa Birliği ile Karşılaştırmalı Bir Analiz*. Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Aras, B. Toktaş, Ş. (2008). El Kaide: Teröre Karşı Savaş ve Türkiye. *Stratejik Araştırma Dergisi*. (60-70).

Ateş, D. (2009). ABD Hegemonyası ve Bölgesel Modelleme Politikası: Kavramsal Çerçeve. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*. (1-17).

Ateş, D. (2009). Uluslararası İlişkiler Disiplinin Oluşumu: İdealizm/ Realizm Tartışması ve Disiplinin Özerkliği. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*. (11-25).

Avcı, Y. (2018). Latin Amerika'da Uyuşturucu Sektörü ve Uyuşturucu Sektörü ile Mücadele: Mevcut Durum ve Çözüm Önerileri. *Dünya Siyasetinde Latin Amerika 2. Ankara. Nobel Yayınları*.

Avcıoğlu, G. Ş. (2014). Immanuel Wallerstein'in Dünya Sistemi, Jeopolitik ve jeokültürel Kavramı, *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*. (97-110).

Aydın, M. (2004). Uluslararası İlişkilerin Gerçekçi Teorisi: Kökeni, Kapsamı, Kritiği.

Uluslararası İlişkiler Akademik Dergisi. (35-60).

Batır, K. (2011). Soğuk Savaş Sonrası Dönemde Amerikan Müdahaleciliği ve Uluslararası

Hukuk. Yönetim Bilimleri Dergisi. (115-134).

Balta, E. (2016). *Küresel Siyasete Giriş Uluslararası İlişkilerde Kavramlar, Teoriler,*

Süreçler. İletişim Yayınları. İstanbul.

Baysal, B. (2017). *Constructing Security in Colombia The Case Of FARC.* İhsan

Doğramacı Bilkent University Social Sciences Institute Doctoral Thesisi.

Bedirhanoğlu, G. N. (2006). *Uluslararası Ekonomik Örgütlerin Amerikan*

Hegemonyasında ki Rollerini. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Bilgiç, M. S. (2017). *Terör ve Terörle Mücadele.* Bilge Adamlar Stratejik Araştırmalar

Merkezi. Rapor17.

Biçer, R. S. S. (2019). Uluslararası Çalışmaların Değişen Yapısında Terörün Yeri ve

Önemi Üzerine Bir İnceleme. *Savunma Bilimleri Dergisi.*(110-133).

Burchill, S. Linkater. (2012). *Uluslararası İlişkiler Teorileri.* Küre Yayınları. İstanbul.

Bozdağlıoğlu, Y. (2013). Hegemonic (İn)stability Theory and US Foreign Policy: The

Legacy Of The Neocons in The Middle East. Anadolu Üniversitesi Sosyal

Bilimler Dergisi. (1-12).

Carmilli, A. H. (2018). *Peacebuilding and Governance In a Post-Conflict Society: A*

Comparative Analysis Of Northern Irelan and Colombia. Namık Kemal

University Social Sciences İnstitute Master Thesis.

Costenar, C. M. (2018). *Narco Terrorism in Colombia: Explaining The Links Between*

Organized Crime and Terrorism. Police Academy İnstitute Of Security. Master

Thesis.

Cox, R. W. (2001). Gramsci, Hegemony and İnternational Relations: An Essay İn Method.

Millennium: Journal Of İnternational Studies. (162-175).

Chaparro, J. S. B. (2015). *Geopolitical Eraditions Of Colombia in Comparison to*

Argentina, Brazil and Chile. Sakarya Üniuersity Social Sciences İnstitute.

Master Thesis.

Cilegrand, C. (2001). *The Colombian Crisis İn Historical Perspective.* McGill University

Department Of History.

Çalışır, H. (2019). *Kolombiya-FARC Barış Süreci: Bir Çatışma Analizi.* Selçuk

Üniuersitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Çınar, S. R. (2019). Kolombiya da Barış Anlaşması ve Askerileşme. *Çanakkale On Sekiz*

Mart Üniuersitesi Sosyal Bilimler Dergisi. (289-301).

Çiftçi, K. (2009). Soğuk Savaş Sonrasında ABD: Rızaya Dayalı Hegemonyadan

İmparatorluk Düzenine. *Zongulok Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. (203-219).

Çoban, S. (2012). Gramsci, Hegemonya ve Kapitalizm. *I. International Interdisciplinary Social Conference*. (309-321).

Daldal, Ş. (2006). Neo-liberal Politikalar ve Hegemonya Krizi. *Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*. (163-181).

Daşlı, G. Alıcı, N. Figueras, J. P. (2008). *Barış ve Toplumsal Cinsiyet: Kolombiya Barış Süreci*. Demokrasi, Barış ve Alternatif Politikalar Araştırma Merkezi. Rapor. Demos Yayınları. Ankara.

Demirli, A. (2011). Terörizm, Psikososyal Etkileri ve Müdahale Modelleri. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*. (66-78).

Demirel, E. (2020). Dış Müdahale Olgusu Kapsamında ABD Venezüela İlişkileri. *Marmara Üniversitesi Öneri Dergisi*. (36-76).

Dobson, A. P. (2002). The Dangers Of US Interventionis. *Review Of International Studies*. (577-597).

Durmuş, A. (2020). *Pax Americana or US Against The World? A Comprehensive Analysis Of American Foreign Policy After The Cold War*. Çukurova University Institute Of Social Sciences. Master Thesis.

- Dural, B. (2012). Antonio Gramsci ve Hegemonya. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*. (309-321).
- Duman, M. (2002). Hegemonya ve Güçler Dengesi Bağlamında Uluslararası Siyaset ve İktisat İlişkileri. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. (1-16).
- Düzgün, D. M. (2020). Realizm Teorisinin Ortaya Çıkış ve Gelişme Evreleri. *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi*. (256-276).
- Embel, E. (2004). *Hegemonya ve Meşrutiyyet Kavramları Çerçevesinde Amerikan Müdahaleciliği: Kore Ve Kosova Örnekleri*. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Erkmen, S. A. (2008). *Amerikan Hegemonyasının Yeniden İnşasında Bölgesel Faktörlerin Rolü: ABD'nin Kuzey Irak Politikası Örneği*. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Eren, B. (2019). *Amerikan Hegemonyası Bağlamında Siyasal Düzen*. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Eрмаğan, İ. (2017). *Dünya Siyasetinde Latin Amerika*. Nobel Yayıncılık. Ankara.
- Eрмаğan, İ. (2012). Soğuk Savaş Sonrası Dönemde ABD Dış Politikası Obama Dönemi ve Ak Parti. *Elektronik Siyaset Bilimi Araştırmaları Dergisi*. (21-35).
- Ergil, D. (1992). Uluslararası Terörizm. *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi*

Dergisi.(140-143).

Filazi, E. (2020). *Küreselleşen Dünyada Çok Uluslu Şirketlerin Artan Rolü ve Latin*

Amerika da ki darbelere etkileri: Guatemala, Şili ve Bolivya Örnekleri.

Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans

Tezi.

Gedik, Ö. (2017). *50 Yıllık İç Savaştan Barış Görüşmelerine Giden Mücadele: FARC ve*

Kolombiya Örneği. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Gott, R. (2009). *Latin Amerika da Gerilla Hareketleri II.* İlkeriş Yayınları. Ankara.

Guillaume, G. (2004). Terrorism and International Law. *Oxford Journals.* (537-548).

Gül, T. (2012). *Terör Terörizm.* Ark Yayınları. İstanbul.

Gürel, M. M. (2008). *Küreselleşen Dünya ve Terörizm.* Kadir Has Üniversitesi Sosyal

Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Güvercin, D. (2018). Terörizmin Eğitimde Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğine Etkilerini

İncelemeye Yönelik Uygulamalı Çalışma: Türkiye Örneği. *Journal Of Yaşar*

University. (281-292).

Halaç, U. Doruk, E. (2019). Hegemonik İstikrarsızlık Kuramı. *Dumlupınar Üniversitesi*

Sosyal Bilimler Dergisi.(179-192).

Işık, I. (2013). Bağımsızlık Hareketlerinden Günümüze ABD Latin Amerika İlişkileri:

Madalyonun İki Yüzü. *Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*.

(1-29).

İbrahimov, M. (2004). Uluslararası İlişkilerin Gerçekçi Teorisi: Kökeni, Kapsamı, Kritiği.

Uluslararası İlişkiler Akademik Dergisi. (33-60).

Kaya, E. (2014). *Latin Amerika da Sol Liderlerin Yükselişi ve Uluslararası Politikaya*

Etkisi: Venezüela, Bolivya Örneği. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal

Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Kaymak, M. (2016). Hegemonya Tartışmaları Işığında İngiliz ve Amerikan

Hegemonyaları: Yönlendirici Hegemonyadan Kural Koyucu Hegemonyaya.

Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi. (63-92).

Kalınbacak, M. (2019). *Kolombiya 'da ki Barış Sürecinin Radikal Demokrasi Teorisiyle*

Analizi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış

Yüksek Lisans Tezi.

Karacasulu, N. (2009). Hegemonik Düzen Tartışmaları ve Eleştirel Görüşler. *Dokuz Eylül*

Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. (53-71).

Karacabey, A. (2016). A Financial and Human Resources Of Asymmetric Threats.

Academics World International Conference, Paris, France.

Karaca, M. (2019). Küreselleşme Olgusuyla Birlikte Büyüyen Terörizm. *Anadolu Akademi Sosyal Bilimler Dergisi*. (93-118).

Keskin, M. (2016). ABD'nin Müdahaleci Dış Politikası: Latin Amerika Örneği. *Barış Araştırmaları ve Çatışma Çözümleri Dergisi*. (70-88).

Keklik, S. (2011). *Amerika Birleşik Devletleri Dış Politikasında Dış Yardımları Rolü ve Etkisi*. Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Keyman, F. (2006). Küreselleşme, Uluslararası İlişkiler ve Hegemonya. *Uluslararası İlişkiler Akademik Dergi*. (1-20).

Köksoy, F. (2017). *İç Silahlı Çatışmaların Çözümü ve Müzakere Süreçleri: Kuzey İrlanda ve Kolombiya Deneyimleri Üzerine Bir Analiz*. Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü. Yayınlanmamış Doktora Tezi.

Kurtbağ, Ö. (2010). *Amerikan Yeni Sağ ve Dış Politikası*. USAK Yayınları. Ankara.

Kurt, S. (2019). Gramsciyan Perspektifinden Amerikan Hegemonyasının Geleceği: Eko-Politik Bir Değerlendirme. www.researchgate.net. Giresün Üniversitesi Conference. (542-575).

Legrand, C. C. (2001). *The Colombian Crisis In Historical Perspective* McGill University Department Of History.

- Martin, G. (2017). *Terörizm Kavramlar ve Kuramlar*. Adres Yayınları. Ankara.
- Okur, M. A. (2015). Gramsci, Cox, Hegemonya: Yerelden Küresele İktidarın Sosyolojisi Üzerine. *Uluslararası İlişkiler Dergisi*. (131-151).
- Orhangazi, Ö. Chomsky, N. Vd. (1999). *Terör Ne? Terörist Kim? (ABD Emperyalizmi ve Latin Amerika)*. Ütopya Yayınları. Ankara.
- Özdoğan, M. (2019). Realizm ve Neorealizm Bağlamında Soğuk Savaş Sonrası Güvenlik Anlayışının Değerlendirilmesi. *Güvenlik Bilimleri Dergisi*. (11-25).
- Özlük, E. Çalış, Ş. (2007). Uluslararası İlişkiler Tarihinin Yapı Sökümü: İdealizm-Realizm Tartışması. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. (1-19).
- Özdemir, E. (2006). *Sınıraşan Örgütlü Suç Gruplarının Uluslararası Güvenliğe Etkilerinin Kolombiya ve İtalya Örnekleri Üzerinden Değerlendirilmesi*. Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Özçelik, S. (2005). Neorealist and Neo Gramscian Hegemony in International Relations Conflict Resolution During The 1990. *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*. (88-114).
- Öztürk, S. Çelik, K. (2009). Terörizmin Türkiye Ekonomisi Üzerine Etkileri. *Akdeniz Üniversitesi Alanya İşletme Fakültesi Dergisi*. (1-28).
- Özerkmen, N. (2004). Terör, Terörizm ve Radikal İslamcı Terör. *Ankara Üniversitesi Dil*

ve Tarih- Coğrafya Fakültesi Dergisi. (247-265).

Özeren, S. Bal, İ. (2010). *Dünyadan Örneklerle Terörle Mücadele*. Usak Yayınları.

Ankara.

Özeren, S. Akdoğan, H. Vd. (2013). *Terör Kışkacında Kolombiya FARC Örneği*.

Uluslararası Terörizm ve Sınıraşan Suçlar Araştırma Merkezi. Rapor29.

Özgenç. K. B. (2017). 20. Yüzyılda ABD'nin Latin Amerika Politikaları. *Academia.edu.tr*.

Örmeci, O. (2015). Hegemonik İstikrar Teorisi ve Amerikan Liderliği. *Uluslararası*

Politika Akademisi. Erişim Tarihi: 07.08.2020.

Öztürk, Z. (2011). *Hegemonik İstikrar Teorisi Çerçevesinde Dünya Ekonomisinin Yeniden*

Şekillendirilmesi ve Türkiye'nin Bu Süreçteki Yeri ve Katkısı. Marmara

Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış Doktora Tezi.

Petras. J. Veltmeyer. H. (2007). *Latin Amerika'da Devlet İktidarı ve Toplumsal*

Hareketler. Kalkedon Yayınları. İstanbul.

Saklı, A. R. (2007). Hegemonya Kavramı ve Küresel Anlamı. *Academia.edu.tr*. (1-9).

Sarahan, Z. A. (2018). *Küreselleşme ve Terörizm: Terörizmin Finansal Kaynakları*.

İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek

Lisans Tezi.

Saraçlı, M. (2007). Uluslararası Hukukta Terörizm. *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi*

Dergisi. (1049-1078).

Sağıroğlu, A. (2016). Latin Amerika da Asker Siyaset İlişkisi Arjantin ve şili’de ki

Darbelere Etkileri ve Tarafları. *Ekonomik, Politika, Finans Araştırmaları*

Dergisi. (40-53).

Sandıklı, A. İsmayıl, E. (2017). Küresel Riskler ve Bölgesel Krizler. *Bilgesam Yayınları.*

İstanbul.

Schimid, A. (2005). Links Between Terrorism and Drug Traffic King: A case Of ‘‘Narco-

Terrorism’’?. (1-17).

Sezgin, T. (2019). *The Effect Of External Actors On The Courses Of Asymmetric Conflicts:*

PKK, LTTE and FARC. Kadir Has University Social Sciences Enstitute. Master

Thesis.

Sezek, E. (2020). *Kolombiya Devleti ile FARC Arasındaki Barış Anlaşması ve Kolombiya*

da Barış Anlaşması Sonrası Süreç. Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler

Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Sümer, G. (2008). Amerikan Dış Politikasının Kökenleri ve Amerikan Dış Politik Kültürü.

Uluslararası Akademik Dergisi. (119-144).

şahbaz, A. C. (2017). *Uluslararası Sistemde Savaşın Kurumsallaşması: ABD Dış*

Politikasını Anlamak. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Şahinoğlu, S. (2005). *Avrupa Birliği, Güvenlik ve Terör*. Başkent Üniversitesi Avrupa

Birliği ve Uluslararası İlişkiler Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Şener, B. (2014). Uluslararası İlişkilerde Hegemonya Olgusu ve ABD Hegemonyasının

Siyasal ve Kültürel Kaynağı: ‘‘Amerikan İstisnacılığı’’ ya da ‘‘Açık/

Kaçınılmaz Yazgı’’. *International Journal Of Social Science*. (405-420).

Şimşek, M. (2016). Terörizm: Kavramsal bir Çalışma. *Akademik Bakış Dergisi*. (319-335).

Şöhret, M. (2011). Hegemonik İstikrar Teorisi Üzerinden Halk Hareketleri Sürecinde

Ortadoğu ve Kuzey Afrika’yı Yeniden Okumak. *Kocaeli Üniversitesi*

Uluslararası Ortadoğu Kongresi. (1-54).

Telatar, G. (2011). *11 Eylül Sonrası Amerikan Dış Politikasında Hegemonyanın Yeniden*

İnşası. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış Doktora

Tezi.

Tekiner, M. A. Kayabaşı, C. (2017). Narko Terörizm ile Mücadelede Polis Eğitiminin Rolü

ve Önemi. *Güvenlik Çalışmaları Dergisi*. (138-154).

Uğrasız, B. (2003). Uluslararası İlişkilerde İki Farklı Yaklaşım: İdealizm Realizm. *Dokuz*

Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. (139-145).

Yayla, A. (1990). Terörizm: Kuramsal Bir Çerçeve. *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilimler*

Fakültesi Dergisi. (33385).

Yarar, B. Özkazanç, A. (2005). *Hegemonya, Post-Fordizm ve Küreselleşme Ekseninde Kapitalist Devlet.* İletişim Yayınları. İstanbul.

Yavuzaslan, K. (2014). *21. Yüzyılda Amerikan Hegemonyası.* İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış Doktora Tezi.

Yenal, S. Beğenirbaş, M. (2019). Değişen Terörizm Konseptinde Latin Amerika Ülkelerinde Terörizm. *Kara Harp Okulu Bilim Dergisi.* (203-227).

Yılmaz, S. (2012). Latin Amerika da Neler Oluyor?. *21. Yüzyıl Türkiye Enstitüsü.* Erişim Tarihi: 27.10.2020.

Yılmaz, S. (2008). ABD Hegemonyası. *21. Yüzyıl Dergisi.* (45-66).

Yılmaz, B. S. Yılmaz, Ö. D. (2005). Terörizm ve Terörizmin Hedefi Olarak Turizm Endüstrisi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi.* 839-58).

Zengin, O. (2013). *Latin Amerika Çalıştayı.* Ankara Üniversitesi Latin Amerika Çalışmaları, Araştırma ve Uygulama Merkezi. Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık Türk İşbirliği ve Koordinasyon Başkanlığı. Ankara.

İnternet Kaynakları

https://tasam.org/tr-TR/Icerik/40059/ulusal_ve_uluslararası_terörizmin_gelecegi Erişim

Tarihi: 17.12.2019.

https://tr.wikipedia.org/wiki/Amerikan_Hegemonyas%C4%B1 Erişim Tarihi: 06.26.2020.

<https://www.netflix.com/tr/title/81013210> Erişim Tarihi: 10.11.2020.

www.stratejikortak.com/2020/17/latin-Amerika-ülkeleri-bagimsizlik-mucadelesi. Erişim

Tarihi: 09.06.2020.

www.güney-amerika.blogspot.com Erişim Tarihi: 10.15.2020.

[Za.pinterest.com/pin/](https://za.pinterest.com/pin/). Erişim Tarihi: 11.20.2020.

New York Times (1989). (Erişim Tarihi: 12.22.19).

<https://www.berea.edu/cie/focus-latin-america/> (Erişim Tarihi: 12.20.2020).

<https://21yyte.org/tr/merkezler/bolgesel-arastirma-merkezleri/amerika-arastirmalari-merkezi/latin-amerikada-neler-oldu> (Erişim Tarihi: 12.21.2020).

<https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/colombia/> (Erişim Tarihi: 13.11.2020).

<https://warontherocks.com/2014/07/terrorism-in-latin-america-infographic/> (Erişim Tarihi:

14.11.2020).

<https://forumusa.com/> (Erişim Tarihi: 01.20.2021).

